

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekk számla: 43,916.

Karácsonyi látomás.

Amikor kiejtjük ezt a szót az ajkunkon, hogy Karácsony: egyszerre látásokat látunk.

A világ embere színes karácsonyfát lát, gyertyákkal, csillagokkal és ajándékokkal. Az ő képzelete aligha lépi túl a gyermekálmok naiv világát.

A keresztyén ember karácsonyi látomása ennek jóval felette áll. Feltárja Bibliáját e szent esti szemeivel az Evangélium lapjairól olvas. Behunyta szemmel is látja a jászolbölcsőt, benne az ártatlan Barányt, felé hajolva a szent szülepárt. Látja az anyagi sereget s velök együtt énekel boldog melódiát: *Dicsőség!... Béke!... Jóakarát!* És látja a jámbor betlehemi pásztorokat meg Napkelet fejedelmi bölceit, az előttük haladó csillagsugárral.

Boldog látomások ezek s nem kívánhatnánk annál nagyobb lelki áldást neked sem kedves Olvasó, minthogy láss te is ilyen lelki látásokat Karácsony ünnepén... és ha ilyen látomásaid nem volnának, ha nem élnéd át szived parányi világában a karácsonyi nagy eseményeket: akkor egyáltalán volna-e neked Karácsony ünneped?

Az újjászületett lelkű ember azonban még több és nagyobb karácsonyi ajándékban is részesül.

Az ő tekintete is szelíden megpihen a karácsonyfán, de egy pillanatra sem felejtja ama legnagyobb, sőt egyetlenegy karácsonyi ajándékot, melyet maga az Atya, tulajdon karjaival helyezett el számunkra a betlehemi jászolban. Az ő részére is elmaradhatatlan az, hogy a karácsony-esti csöndben feltárja áhitattal Bibliáját és a néma sorok felett látásokat lásson. Sőt az ő látása még határozottabb és élesebb körvonalakat ölt, ha a karácsonyi örvendezést, karácsonyi bűnbánattal is összeköti. Mert ez esetben az ő látása: a tiszta szív látása lesz, mellyel Isten szemébe néz és Isten Fiát látja a bölcsőben.

Mindenekfelett pedig amaz újjászületett lelkű ember túl is lát a karácsonyi bölcsőn és csillagon.

Kedves Olvasóm, te légy az az újjászületett karácsonyi ember. Érezd meg, hogy én e pillanatban egyenesen reád mutatok.

Láss tehát karácsonyi látomásokat!

Lássad Isten hatalmas világltervét, melynek két fókusa: a jászolbölcső és a Golgota.

Lásd meg tiszta szívvel Istenünk irgalmas szeretetét, mellyel egyenesen hozzád hajol és ez egész árva világ felé idehajol, hogy megérezzük az Ő atyai szíve dobogását. Mert éppen azt jelenti a Karácsony, hogy Ő nem elveszteni és kárhóztatni jön, hanem megtartani és gyógyítani.

— És lássuk meg a magunk helyét az Isten világprogramjában. A középkorban az volt a szokás, hogy egyes emberek, bibliai tárgyú képekre odafestették a háttérbe önmagukat is... Legyünk ott testvér mi is a karácsonyi képen, mint hódoló a született Királynak — és sáfárai az Isten országának.

Isten előtt nem lehet kedves az olyan ünnepszentelés, mely csupa ábrándozásokban merülne ki. Legyen a mi karácsonyunk az elhatározás és tetteirendülés ünnepe. Ne rejtessen e világ Golgotája. Lelkesítsen a mostani nyomorult világ felett Isten országa diadalmának karácsonyi látomása.

Uray Sándor.

Makláró Károly ünnepélyes beiktatása a tiszántúli református egyházkerület püspöki székébe.

December 16-án a debreceni Nagytemplomban ünnepélyes keretek között iktatták be Makláró Károlyt a tiszántúli református egyházkerület püspöki tisztségébe.

Az ünnepélyen elhangzott hivatalos beszédek az elmondás sorrendjében az alábbiakban közöljük:

Harsányi Pál legidősebb esperes imája.

Életünknek mély alázatával, szívünknek mindig hálás szeretetével, lelkünknek pedig mindig bizodalmas hitével keresünk és ölelünk át Téged, minden áldásoknak Ura, Istene, édes Atyánk a Jézus Krisztusban!

Nem vetjük addig kezeinket a munka eszközeire, nem indulunk el addig szolgálatunknak utaira és nem kezdjük meg addig tanácskozásainkat, míg jókor reggel atyai áldásaiddal meg nem áldasz minket Te, kitől minden jó adomány és tökéletes ajándék egyedül onnan felül, a magas mennyekből száll mireánk alá!

Atyáknak serege, királyi papságnak százai és szent népednek ezrei sereglettünk egybe itt a mennyek országának kapujában, kiknek szemünkben — midőn visszafelé nézünk — ma is ott rezegnek a fájó veszteségnek égő könnyei, kiknek ajkainkról — mikor visszafelé nézünk — ma is feltör a bús sóhajtás, hogy elesett nekünk a mi fejünknek koronája, ám midőn Reád emeljük tekintetünket, ki az életnek Ura, Istene vagy, kinek örök parancsod, hogy mindig célegyenest előre nézzünk s a jövőöbe tekintünk, akkor meg fölsugárzó hittel, boldog reménységgel, szent szeretettel áldjuk jóságodat, hogy nem hagyta bennünket árván, hanem vezérlő pásztort adott nekünk a Te Lelked, bölcsességben fénylőt, szeretetben sugárzót, hűségben szolgát, kivel együtt egyakarattal építsük tovább a Te örök és enyészhetetlen dicsőségét a Krisztus Jézus által!

Atyánk! Te magad add az ő vállaira az ilyési palástot, Atyánk, Te magad érintsd az ő homlokát kegyelmed mennyei charismájával. Atyánk, Te magad lobogtasd lelkében a Te lelkednek tüzet, hogy hirdesse

földnek és égnek, hívő és hitetlen világnak:
az Úr az Isten, az Úr az igaz Isten!

hogy lankadatlanul szólja

földnek és égnek, szerető és szeretetlen világnak:
nem adatott nekünk más név, mely által megtartattatnánk, mint a szeretet királya:
a Krisztus!

hogy belesirja, hogy fölujjongja

földbe és égbe, csüggeteg és bizó világba milliók vérért megpezsdítve, milliók izmát megfeszítve: a Kárpátok medencéjében, nincs több igazság mint egyetlenegy, a magyar igazság és nincs több feltámadás, mint egyetlenegy, a magyar feltámadás!

S így legyen szolgálata fény, élete áldás kegyelmedből a Krisztus Jézus által Amen.

Báró Vay László főgondnok közgyűlést megnyitó beszéde.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Mindenekelőtt a kegyelet legmélyebb érzésével kívánok megemlékezni arról a veszteségről, amely nemzetünket Gömbös Gyula tragikus elhalálozásával érte, — és ha Gömbös Gyula államférfiúi érdemeit immár a történelem van is hivatva mérlegre tenni, mégis úgy érzem, hogy erről a helyről is meg kell állapítanunk, hogy a magyar jövőnek egy olyan fanatikus munkását szólította el a nemzet éléről a sors kifürkészhetetlen keze, aki bölcs előrelátással és biztos kézzel irányította a szerencsétlen magyar sors hajóját; idegen nemzetek barátságát szerezve meg anélkül, hogy a Trianon utáni nemzeti külpolitikánk célkitűzéseiből bármit is feladott volna, sőt nagy lépekkel vitte előre a megvalósulás útján a magyar feltámadás gondolatát.

Nemzetünket ért ezen nagy veszteség után nagy megnyugvásunkra szolgál, hogy Darányi Kálmán személyében erős és biztos kezekbe került a kormányhatalom gyakorlása, amely által minden biztosítékunk megvan arra, hogy a magyar jövő útja fáradságot nem ismerő munkával és kitartással tovább fog épülni — és amidőn a Mindenható segítségét kérjük Darányi Kálmán munkájához, egyben üdvözljük őt úgy is, mint a magyar református egyház egyik oszlopos tagját és kiváló munkását.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés! Mai egyházkerületi közgyűlésünk abból a célból lett összehívva, hogy a Dr. Baltazár Dezső püspök úr örökébe, az egyházkerület gyülekezeti óriási többségének szavazatai által megválasztott új püspökünket, Makláró Károly urat fényes és nagyjelentőségű állásába ünnepélyesen beiktassuk.

Ez a beiktatási aktus egy határkövet, egy újabb korszak kezdetét jelenti egyházkerületünk életében, mert — habár a református egyház célkitűzései nem lehetnek kitéve változásnak és sohasem térhetnek el attól a szellemtől, amelyet Kálvin János Intitutiója teljesít meg, mégis Baltazár Dezső munkássága rányomta a maga határozott énjét, erős egyéniségének bélévét az elmúlt 25 esztendőre. De bármily erős oszlopa és hű sáfárja volt is Baltazár Dezső e negyedszázadon át a gondjaira bízott birtokállományoknak; azok a nehéz idők, amelyeket ma élünk — amidőn lépésről-lépésre ütköznek bele abba az Istenbe vetett hit megrendítésére irányuló

aknamunkába, amely a vallási kötelekek szétépítését tekintí végecljának, parancsolóan írják elő számunkra, hogy az anyagiasság szellemének az egyházi életben háttérbe szorítása mellett, az elkövetkezendő idők minden erejét és minden munkakészségét a lelkiélet erősítésére, a hitélet kimélyítésére kell fordítanunk. Én úgy érzem, hogy ez a tudat kell, hogy áthasson mindnyájunkat mai ünnepi közgyűlésünk alkalmával, egyházkerületünk életének ezen ma kezdődő újabb fázisában.

Ezeknek az előrebocsátása után a Mindenható segítségül hívása mellett, ünnepi közgyűlésünket

ezenel megnyitom és szívélyesen üdvözlöm az egyházkerületi közgyűlés majdnem teljes számban megjelent tagjait, üdvözlöm vendégeinket, akik megjelenésükkel közgyűlésünk fényének és ünnepélyességének emeléséhez hozzájárulni méltóztatnak.

Szívélyesen üdvözlöm: a magyar királyi kormány képviselőjében megjelent Dr. Lázár Andor igazságügyminisztert, üdvözlöm a kultuskormány képviselőjében jelenlevő Dr. Tasnádi Nagy András államtitkárt, az Egyetemes Konvent elnökeit, Dr. Ravasz László püspök és Balogh Jenő világi elnök és a többi egyházi és világi előkelőséget.

A BEIKTATÁSON MEGJELENT KÖZÉLETI NAGYSÁGOK

Dr. Ravasz László püspök felszentelési beszéde.

Dr. Ravasz László püspök olvasott fel ezután Mózes II. könyvének 28. részéből öt verset, majd a következő püspökszentelő beszédet mondotta:

Azt a zavart és meglepetést, amit ez a pár homályos vers okoz a mai modern keresztyén emberben, egypár megjegyzés azonnal eloszlatja. Zsidó gondolat szerint a főpap népének közbenjárója az Úr előtt. Hatalmát felkenés és a szent ruhába való felöltözés által veszi. Úgy kell tehát megjelennie az oltár előtt, hogy az ő méltósága, tiszte mindenféle jelképből kitündököljék. Ezért kellett Áronnak főpapi öltözet, mikor tisztében eljár, mint ahogy a tábornagnak kell a vezéri pálcá és a királynak a korona, mikor élete csúcspontján megjelenik. Áron főpapi öltözetének a legmélyebb szimbolikájú darabja volt az ítélet hősene egy remekművű sodrott lenből kötött, bogláros erszény tizenkét különböző drágakövel, melyekbe Izrael 12 törzsének neve volt bevésve. Az ítélet hősenebe el volt rejtve az Urim és a Thummim, a sorsvető aranyatábla, amellyel az Úr akaratát tudakolták és közölték. Parancs és tiltás, igen és nem volt a két tábla vagy talán egy táblának a két oldala s mikor háború és béke, élet és halál felől sorsot vetettek: az Úr közölte akaratát az Urimmal és Thummimmal. A tábla kezdőbetűi az abc első és utolsó betője, mint az Újszövetség görög nyelvében az alfa és az ómega.

Milyen jó, hogy nekünk nincs látható főpapunk, csak az egyetlen és örökkévaló: a Krisztus. Milyen jó, hogy érettünk nem ember jár közbe, hanem maga a Krisztus, az ő egyszeri és tökéletes áldozatának

érdemével. De mi is Áronok vagyunk, Isten szolgálja és szószólói, s reánk kétszeresen szól a parancs, hogy drága neveket tartozunk szívünkön hordani. Testvérem és barátom, Makláró Károly, Tiszántúl püspöke, ott van a te kebleden is láthatatlanul, de égető jelenvalósággal az „ítélet hősene”. Miféle neveket hordozol benne?

Az első név a te református néped, a tiszántúli lelki Izrael neve. Nem sardiusba, topázba, smaragdba, karbunkulusba, drágakőbe és arany boglárókba van pecsétszerűen belevésve, csak egy gyalgó emberi szívbe, felejtős földi elmébe és mégis drága név amelyet sziveden hordozol. Kiszorít onnan minden más földi nevet: családodét, önmagadét, barátaidét s egyedül az a név ég és világít a szived mélyén, amellyel nyájad, amellyel ekléziád neveztetik. Benne van ebben a névben az egész magyar mult. Benne van Tiszántúlnak és Debrecennek minden intézménye, századok kezén áttettált lelki kenyér. Benne van a magyar református egyház sorsa és ígérete. Ez azt jelenti: nem vagy sem az egyik pártté, sem a másiké; sem a gazdagoké, sem a szegényeké; sem a lekipásztoroké, sem a világiaké; mindenkié vagy, mert mindenki terád van bízva és mindenkiért számot adni tartozol. Gondold meg ennek a roppant felelősségét. Van-e annyi éjszakád, hogy eleget virrassz érettük? Van-e annyi nappalod hajnaltól késő estig, hogy eleget dolgozz érettük? Mikor mindenkinek jussa van Hozzád, s te mindenkinek köteles vagy: egy ember szörnyű elégtelenségével kell százezreknek gondját sziveden hordozni.

Szivedre tettük az ítélet hősénét. Ha nem jól hordozod ezeket a drága neveket, ha elfeledkezel arról, hogy szolgáljuk és nem uruk vagy, hogy öreg

bojtár és főszámadó létedre te vagy az Isten jószá-
gaiért s nem azok te éretted: ítéletet vettél magadra.
Nehéz lesz a finomművű hősén, mint egy érciga, gyil-
kos lesz, mint a tőr és hurok, mely megfogta köny-
nyelműségünket s egykor úgy állasz meg az ítélet
padján, mintha kalodába tették volna nyakadat és
kezedet. De ha el nem fáradsz a szolgálatban és példa-
adásban, ha csakugyan az Úr színe előtt hordozod a
rádbízottak nevét könnyes és boldog imádkozások-
ban, ha nagy, nagy szeretettel naponként megáldozod
magadat éretted s mindenről elfeledkezel — magadról
leghamarább — csak róluk sohasem, mert ők rád
nézve nemcsak férfi kötelesség, hanem isteni küldetés,
kegyelmi megbízás: akkor az ítélet hősene Rád-
nézve az a könnyű és gyönyörűsége íga, amelyet a
szelídek és alázatosak Krisztussal megosztva hordoz-
nak, nyugalmat találva lelkeiknek idelelni és odafenni.

Az ítélet hősénében még az Izrael 12 törzsenek
drágakövekbe vésett nevével is volt drágább és dicső-
ségesebb név: az Urim és a Thummim. Ha arra gon-
dolunk, hogy ez a sorsvetőtábla az igen és nem, a
parancsban kiadott isteni akarat, s kezdőbetűi a
héber abc első és utolsó betűje, mint a görög alfa és
omega, mondhatjuk azt, hogy az Urim és a Thum-
mim ótestamentumi képe, homályba takart jele
annak az Egyetlen Névnek, amelyen kívül nem ada-
tott más név, a mi megtartásunkra, jegye a Krisztus
névének. Ezt a nevet kell szívedben hordanod az Úr
előtt szüntelen. Ez a név teszi drágábbá előtted a
lelki Izrael nevet is, mert tőle vetted a megbízást,
a Főpásztortól, hogy legeltesd az Ő bányáit. Ő meg
azért adta neked e megbízást, mert Péterrel együtt
tudtad neki azt mondani tévelygések, tagadások,
zokogások és vezeklések éjszakái után: te tudod,
Uram, hogy én szeretlek téged. Ez a név teszi elhor-
dozhatóvá felelősséged súlyát is, mert Ő biztosít,
ha a sátán angyala gyötörni próbálja gyarló és esendő
testedet a maga szörnyű tövisével. Ő biztat téged:
Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőt-
lenség által végeztetik el.

Igen, az Ő neve erő. Nemcsak sors, hanem ígért
is. Nemcsak feladat, hanem lélek is. Isten benne
üzeni meg az igent és a nemet, általa dönt saját sze-
mélyed, egyházad és néped felől; Ő a titokzatos és élő
Törvény, mert Ő az Isten testté lett akarata. De Ő a
kegyelem és Ő a jóra vezető Szent Lélek kiküldője.
Az Urimot és a Thummimot a szeptuaginta világos-
ságnak és igazságnak fordítja. Krisztus neve csak-
ugyan a világosság; a mi ítéletünknek nagy világos-
sága. Ha azt mondjuk, amit Ő mond, ha azt tesszük,
amit Ő tenne, ha neki engedelmeskedünk és róla
teszünk bizonyosságot, a lényünk lassan világossággá
változik. Fény-embernek lenni a legnagyobb jöte-
mény, a legnagyobb áldás. De Ő a mi igazságunk,
ha Őt hittel átkaroljuk, Őt valljuk egyetlenegy
menedékünknek és vigasztalásunknak, érdeme a
miénk lesz, fiúi méltósága átszarmazik reánk s Érette
bocsánatot nyerve, Benne igaznak lát és igazakul
fogad az Isten el. Nincs más méltóság, nincs más ér-
dem, nincs más dicsőség, csak az, amit Ő ruház reánk,
ingyen kegyelméből. De ez elég égen és földön. Ez
több, mint minden korona és minden hódolat.

Ezt a nevet hordozd a szívedben, valahányszor
bemegy a szenthelyre. És mondd meg, hogy nincs
szenthely, ahol nem kellene hordozni ezt a nevet?
Mindenütt szenthelyben járunk, mert mindenütt Isten-

nek szolgálunk: iroda, tanácsterem, iskola, piac és
harcér szentek szentévé válik, ha magunkat élő áldo-
zatul Istennek ott is bemutatjuk.

Még csak egyet. Krisztus nevét csak az tudja
így hordozni, aki öröktől fogva kiválasztatott. Ez a
kiválasztás nem feltétel, hanem egy mindent megelőző
nagy kegyelmi ajándék. Azért hordozhatjuk szívün-
kön a Krisztus nevét, mert Isten is szíven hordozta
a nevünket már akkor, mikor még világ sem volt.
Maklár Károly, így szól hozzád az Úr ma és itt:
Ne félj, férgecske Jákób, ime én markomba metszet-
telek fel téged; ne félj, mert megváltottalak, neveden
hívlak téged, enyém vagy.

Héber legenda szerint az Urim világított, de a
fogságbanemettel kialudt a lángja. A keresztyén
tapasztalás egészen mást mond a mi Urunkról, a
Krisztus nevééről. Azt mondja, hogy amíg mi az Úr
szolgái híven hordozzuk szívünkön az Ő nevét; mi
égünk, sőt elégünk, de Ő világít és az Ő világossága
örökkévaló!

Maklár Károly püspök prédikációja.

Az induló sáfár.

„Úgy tekintsen minket az ember,
mint Krisztus szolgáit és Isten titkai-
nak sáfárait.

Ami pedig egyébiránt a sáfároknak
megkívántatik, az, hogy mindenik hív-
nek találtsassék“. I. Kor. 4:1-2.

Szeretett Gyülekezet! Testvéreim a Jézus Krisztus
által!

Égig magasló óriások nyomában lehajtott fővel
megáll egy szegény egyszerű sáfár. Az úton, amelyen
tétova léptekkel megindul, előtte csúcsosodnak az
egyháztörténelem óriásai, Méliusz Juhász Pétertől
Melotai Nyilas Istvánon, Kocsi Csergő Jánoson,
Budai Ézsaiáson, Szoboszlai Pap Istvánon, Révész
Bálinton keresztül egészen Baltázár Dezsőig. Szám-
szerint 44 nagy püspök; együtt egy egész egyház-
történelem. A törpe, ki most nyomukba lép, dermed-
ten néz fel az előtte járt nagyokra és magábaros-
kadtan keres egy kezét, amelybe belefogozzon,
amely felemelje, támogassa és vezesse az úton,
melyre Isten elvégezése elindította. Ez a kéz csak-
ugyan alá is hajlik hozzá a szent Igében: „Úgy
tekintsen minket az ember, mint Krisztus szolgáit és
az Isten titkainak sáfárait.“

Ez az Ige szabja meg az én elhivatásom jellegét.
Ez az Ige emel fel megroskadásomból, remegő szí-
vembe ez önt bátorságot, ez törli le magános éjsza-
kám esendjében titkon elsírt könnyeimet, mikor a
lelkemet megrohanják az óriás felelősségű elhivatás
megdöbbentő gondjai. Im hát nem vagyok egyéb,
mint szolga. Az én Uramnak, a Jézus Krisztusnak
alázatos, egyszerű, szegény szolgálója.

A szolga nem uralkodásra, nem parancsolásra,
nem hatalmaskodásra rendeltetett, hanem szolgál-
latra, hűségre és engedelmessegre. Urának parancsa
feléje harsan, mint a mennydörgés szava, ő pedig
habozás, latolgatás és fontolgatás nélkül, odaadó
engedelmesseggel teljesíti a parancsot. Sokszor úgy
zúg feléje Urának parancsszava, mint mikor a fer-
getes vihar rohanása alatt földig hajol a suhogó
nádszál, de ő meghajolva is enged az ő ura szavának,

mert az ő tiszte az engedelmesség. Sokszor mint az emésztő tűz, úgy égeti a lelkét a kiszabott parancs, vágyna tőle szabadulni, szeretne előle menekülni, de betölti a parancsot, még ha porrá ég is bele a lelke, mert az úr nem ő, ő csak szolgál.

Szolga vagyok én is! Sorsom örök intézője szolgálatra rendelt, szolgálat terhe alá vetett! Meghajlok örökkévaló rendelete előtt. Parancslevelemet, mit Isten keze írt, felbontom, a belőle olvasott parancsot teljesítem, még ha törnöm, túrnöm, szenvednem kell is, ha égve, sírva, tusakodva kell is végeznem a szolgálatot, ha gerincem beleropan is a rám vetett teherbe, ha kinszenvedések csorgó vércseppjei közt kellene is járnom szolgálatom útját, szívem utolsóinak kicsorduló vércseppjével is ráírnám Istenem parancslevelére: Ámen, ámen! Legyen meg Uram a Te akaratod!

Bizalmatok most elsővé tett közöttetek. Vezérnek állítottatok soraitok elé. Az elsőség nem szédít meg, a vezérség nem tesz elbizakodottá! Legyek és leszek közöttetek első a szolgálatban! Érzem, hogy nekem szav életirányt az én Uram Jézus Krisztus intése: „Aki közöttetek első akar lenni, legyen a ti szolgátok.” (Máté XX: 27.) Szolgálni akarok nektek is azért, hogy példát mutassak a szolgálat hűséges teljesítésére! A szolgálat munkájában járni akarok előttetek, hogy igazi vezérek lehessenek. Legyen példaadóm a vezérségben a Krisztus, aki „nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon és adja az ő életét váltságul sokakért.” (Máté XX: 28.)

Szolgai mivoltom természetes velejárója az alázatosság és szerénység. Nem akarok rideg zárkózottságba burkoltan elvonulni az emberek elől. Akinek tanácsra, vagy segítségre van szüksége és ezért bizalommal hozzám fordul, az előtt a szívem is, az ajtóm is mindig nyitva lesz.

Szolgálatom azonban méltóság is, mert nem emberek szolgájául, hanem Krisztus szolgájául rendelt Isten akarata. Emberek szolgájának lenni rab-ság, leigázott, elvetetett alacsony sors, nyomorúság állapota. Krisztus szolgájának lenni dicsőség és méltóság, mert őt az Isten a maga titkainak sáfárává tette. A sáfár nem úr, csak megbízott. Önrendelkezési joga korlátolt, mert az ő Urának reábizott értékét őrzni és parancsolója akarata szerint forgatja. Több, mint az egyszerű szolga, mert kezére érték van bízva. Állása bizalmi állás. Számadó, kit ural meg számoltat, felelősségre von. Minden lelkipásztor Istennek sáfára, akire az ő legnagyobb értékét, az ő titkainak gondját bízta. Azoknak a titkoknak gondját, miket ő kijelentéseiben a világ előtt nyilvánvalóvá tett és legtökéletesebben Szent Fia evangéliumában jelentett ki. A mi szolgálatunk tehát kivételes megbízás. Nagy méltóság, de nagy elkötelezés is. Tudd meg lelkipásztorostvérem, hogy az az egyszerű fekete palást, mely válladat takarja, királyi jelvény, mely Istennel való bizalmi közösségedet mutatja. Lágyan omló selyme szemfedő szimboluma, mely holtig való hűségre kötelez, mert „a sáfároknak megkivántatik az, hogy mindenik hívnek találhassék”. Azt pedig, hogy ki a hű sáfár, maga az Úr Jézus Krisztus mondja meg: „az, akit az Úr gondviselővé tett az ő háza népén.” (Luk. XII: 42.) Minket lelkipásztorokat ilyen nagy méltóságra emelt Isten szent keze. Boldogan hajtom meg fejemet a rám

ruházott méltóság alatt, igyekszem hű sáfár lenni köztetek, de elvárom, sőt megkövetelem, hogy méltóságának elkötelezését minden lelkipásztorostvérem érezze és teljesítse. Én tudok nagyon szeretni. Tudok elnéző lenni. Kezem kész a simogatásra. Csak egyet nem tudok szeretni, csak egyet nem bírok elnézni, azt, hogy a Krisztus szolgája a maga hűtlenségével ráüssön Istennek méltóságra emelő kezére. A gonosz és rest lelkipásztor számára „az ítélet irgalmasság nélkül való lesz” bizonyára az én kezeim által is! Nem szűnök meg imádkozni azért, hogy ilyen közöttünk egy se találhassék!

Magam igyekszem példát adni arra, hogy velem együtt minden lelkipásztor egész valóját áldozatra adni kész elszánással állja őrhelyét. Az idők nehezek, gonoszak. A Sátán hadserege világszerte riadót fújt az Isten imáadására és a Krisztus világalalmára felépített keresztyénség 2000 esztendősi erőssége ellen és az abszolút istentagadás jelszavával temérdek kiontott vérnek piros párájába, rombolás tűzének égig csapó lángjába borította már szinte a félvilágot. Ebben a szörnyű élet-halál küzdelemben Isten keze mireánk, sáfároknak kimondhatatlan értékek őrzését bízta! Jaj! a sáfárnak, ki az ő Urának reábizott kincseit vére csordulásáig nem őrzi hűséggel!

Ebben a szörnyű küzdelemben egyeknek kell lennünk lelkészeknek és világiaknak felekezeti, faji, társadalmi és politikai elkülönülés nélkül. A vészharangot íme megütöm és mint első az enyéim között, hívok mindenkit testvéri egységbe. Nem nézem, hogy ki a protestáns, ki a katolikus, ki a zsidó. Testvéremnek tartok mindenkit, aki velem együtt meg van győződve arról, hogy valamennyien egy ország népe, egy haza gyermekei vagyunk, kiket Isten örök tetszése rendelt erre a földre, közös örömrre, közös szenvedésre és közös reménységre azért, hogy mivelünk írassa meg a világ legszomorúbb népének dicsőséges történetét.

A legmesszebbmenőleg óvakodom a felekezetek közötti békességet kiélezett gravaminális problémákkal zavarni, de viszont becsületbeli ügynek tartom őszintén feltárni azt, ami fáj és igyekezni azon, hogy kölcsönös megértéssel és kimérettel hárittassanak el mindazok az akadályok, melyek a felekezetek közötti békesség megzavarására alkalmasak. A más felekezetbeliekkel szemben sem elfogult, sem elvakult nem vagyok. A magaméhoz halálig való törhetetlen hűséggel ragaszkodom. Nem ideáлом a türelmetlen hanyavetiségével tüntető kálvinista, amint nem ideáлом a vallásával nem törődő közömbös és elfasult kálvinista sem. A vallás nagy erkölcsi erők forrása. Ehhez a forráshoz el kell vezetni Tiszántúl ősi kálvinista magyarságát, mely az utóbbi csapásos esztendők sorozatában mintha nem lenné, vagy talán nem is keresné azt az utat, mely ehhez az örök erőforráshoz elvezet. Fel kell ráznunk, önmagára kell ébresztenünk Tiszántúl népet, hogy a közömbösség kábult szédületéből magára eszmélve, szívében ősei hitével, ajkán az ősi zoltárok zengő énekével virrassa ezt a mostani szomorú éjszakát és bizó reménységgel várja az elkövetkezendő boldog jövő virradását. Ebbe az ébresztő munkába nekünk lelkipásztoroknak kell elsőrendben beleadnunk sáfárságunk elevenítő lelkét. Ezért kívánok fokozott súlyt helyezni arra, hogy a helyesen és céltudatosan vezetett *belmisszió* lélek-

mentő tüzei mindenütt fellobogjanak és az epedő lelkek várakozó és vágyakozó szomjúsága sehol meg ne oltassék. Ragadjuk meg ezeket a lelkeket és töltsük meg isteni tartalommal, mert ha mi meg nem ragadjuk őket, elragadja tőlünk a világ és belesezedíti őket a szélsőséges napi és pártpolitika útvesztőibe.

Én magam nem vagyok politikai exponens. Nem a politizáló pap, hanem az imádkozó pap az eszményképem. Politikai meggyőződéselem nekem is van. Ezt nem szégyenlem, nem is takargatom, de vele élre kiállni és dicsekedni nem szokásom. A magam meggyőződéséhez hű vagyok, a másét megbecsülöm illő tisztelettel. Gondosan kívánok vigyázni arra, hogy pártpolitikai ellentétek egyházi életünk rendjét soha meg ne zavarják.

Egyházkerületünknek súlyos és gyors megoldást sürgető problémája az egyházi és különösen az iskolafenntartási közterhek súlya alatt már-már összeroskadó gyülekezeteink megmentése. Iskoláinkat, melyek egyházunk testének szerves alkotórészei és a magyar nemzeti kultúra 400 esztendő öröbáti kétségtelenül meg kell tartanunk a lehetőség végső határáig, de a fenntartás terhein könnyíteni, ezeket a terheket elviselhetőkké tenni nemzeti kultúrfeladat és nincs kétségem az iránt, hogy a kir. kormány, mely a református egyház iránti jóindulatának idáig is számos bizonyosságát adta, meg fogja találni a megfelelő tehermentesítés módját. Az egyházi közterheknek gondos és előrelátó takarékoság elve alapján történő fokozatos csökkentése iránt egyházkerületi közgyűlésünk hivatott intézkedni.

Féltő gonddal és tisztelő szeretettel kívánok örködni legdrágább kincsünknek, szemünk fényének: ősi Kollégiumunknak szellemi és anyagi ügyvitele felett. Ennek az ősi kultúrintézménynek áldott talajából nőtt ki a magyar nemzeti művelődés egyik leggyönyörűbb hajtása: a m. kir. Tisza István Tudományegyetem, mely bár szervezetében állami közintézmény, de híven őrzi és ápolja az ősi édesanyjával közös tradicionális kapcsolatokat. E kapcsolatokat ápolni, fejleszteni, az együvértartozás aranyzárait erősítgetni magam is boldog és szent feladatommak tekintem.

Kollégiumunk 1938-ban ér el alapítása 400. évfordulójához és benne az egyházamban való főiskolai oktatás 700. szemeszteréhez. A nagy jubileumnak maradandó alkotásokkal leendő megörökítése iránti előkészületek már folyamatban vannak és minden remény megvan rá, hogy a kir. kincstár, valamint a Kollégium társfenntartói: Debrecen sz. kir. város, a tiszántúli egyházkerület és a debreceni református egyház együttes hozzájárulásából megépüljenek a diakonisszaképző anyaház, az egyetemi református templom, a theologia és középiskolai internátus és a református Múzeum épületei. Készítgessük lelkünket Isten iránti boldog háláadással a nagy évfordulóra.

Lelkem titkon ápolta eszményének vallom a kollégiumi oktatás keretében a lelkészsképző- és református tanárképzőintézetek fokozatos teljes kiépítésének gondolatát. Ezek az intézmények most sorvadóban vannak az előrelátó gondosság hiányában keresztülvitt takarékoság miatt, pedig áldott

hatásuk a jövőendő nemzedék világnézetének kialakulása érdekében döntő jelentőségű.

Fokozott gondoskodásom tárgyát fogja képezni az állástalan segédlelkészek elhelyezési lehetőségének kérdése. Az elhivatás küszöbére érkezettek szomorú seregének száma egyházkerületünkben már túlhaladja a másfélszázat. Lélekölő látvány nézni ezt a bús csapatot, amint a kilátástalanság vigasztalan lemondásával sóvárog a falat kenyér után. Meg kell találnunk a módját annak, hogy ne neveljünk lelkészi proletáriátust és az aratás kaszáját adjuk kezébe annak az acélos erejű ifjúságnak, amely vágyakozik a munkára s amelynek a tudatába nem szabad beleégetnünk a bibliai igazság fordítottját, hogy kevés az aratnivaló, de sok az arató! A megoldás lehetőségének elismerésreméltó példamutatója debreceni református egyházunk, ahol a 80,000 lélekszámra 40 lelkészi munkás esik, tehát minden 2000 lélek után alkalmazva van egy lelkészi munkatárs.

Mély szánakozással tekintek a nyugdíjas lelkipásztorok, valamint a lelkészözvegyek és árvák nyomorgó seregére. Sikoltó sirásuk a szívembe markol és el vagyok határozva, hogy minden részvétre érdemes sorsuk javítása érdekében az emberi lehetőség végső mértékéig közbenjárjak.

A köteles tisztelet teljességével igyekszem ápolni az évszázadok során át kialakult testvéri jóviszonyt egyházunk és Debrecen sz. kir. város között. Vérnek, tűznek, közös szenvedéseknek izzásában vált acéllá összeköttetésünk tartólánca, aminek sohasem a meggyengítésére, hanem állandó erősítésére törekszem.

Debrecen lelki karakterét a felsőbb és alsóbbfokú iskolák tiszteletreméltó egész sora adja meg. Hegyen épült várossá, az alföld széles homokján, a kiváló tanárok és tanítók áldozatos munkája építette. Ebből a munkából testvéri részt kérek nemcsak Debrecenben, hanem az egész egyházkerületben mindenütt és boldogan ajánlom fel támogató segítségemet a kultúra minden érdemes munkásának!

Lassan kibontakozik lelkem előtt a reám váró feladatok rengeteg erdeje. Útvesztői elibém merednek és reszkető kezemet vezetőik felé nyujtom ki. Milyen jólesik tudnom, hogy jóságos vezetőik egész tábora nyujtja felém segítségre kész kezét! Szívemre szorítom ezeket az áldott kezeket és rájuk csorgatom forró köszönetemnek hulló könnyeit! Boldognak vallok magamat, hogy érzem felémsugárzó melegét Elnökségem Öméltósága megtisztelő és szerető jóindulatának. Az ő ereje, bizalma és gazdag tapasztalata számomra kimondhatatlan érték és én örvendező szívvel tartom magamat gazdagnak ennek az óriási értéknek birtokában.

Egyházkerületem tizenegy esperese és tizenegy egyházmegyei gondnoka, valamint az egyházkerület egész tisztikara eddig is kitüntetett támogatásának utólréhetetlen kegyességével. Hálátelt szívvel hajtóm meg előttük a fejemet és megnyugvással bízom a magam erőtelenségét az ő bölcsességben és jóságban gazdag erejökre!

Az egyházkerület lelkészi és világi tanácsbírói kara, mely egyházi közéletünk legkimagaslóbb kiválóságait öleli magába, a tanügyi intézmények illusztris képviselői, az egyházmegyék egész képviselőlete egytől-egyig olyan gazdag erőforrás, melyből kétségeim között aggodó lelkem mindig biztosan

meríthet. Szeretettel kérem és bizalommal várom támogató jóságukat!

Most pedig elindulok nehéz, nagy útamra! Első lépésem egy sírhoz vezet el. Benne halálba sápadt arccal, imára kulcsolt kezekkel a közös elmúlás törvénye alatt porlik csendesen az én nagy tanítómesterem, gyarló életem bölcs és jóságos vezetője, irányítója. Egész életem minden jó eredményét, közéleti forgolódásom minden sikerét neki köszönhetem! Áldott szívének nagy szeretete mindig

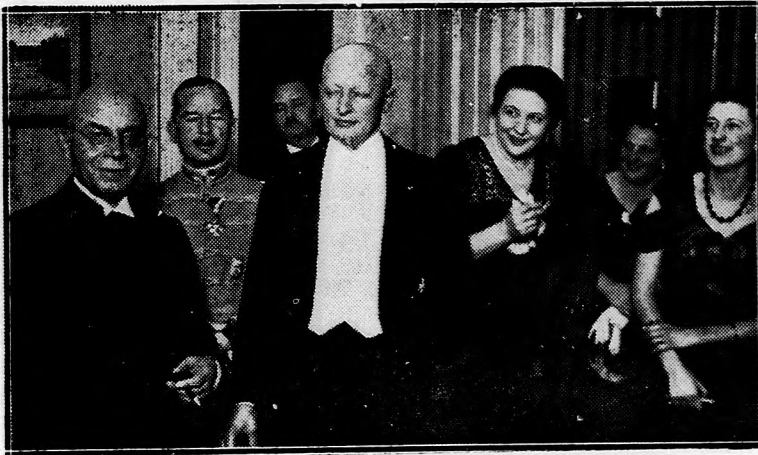
Üdvözlések.

A beiktatás megtörténte után a közgyűlés tagjai a közgyűlési teremben foglaltak helyet, ahol a püspököt a következőkben felsorolt testületek, egyesületek üdvözölték:

Kormány nevében: Lázár Andor igazságügy-miniszter. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium nevében: Tasnády Nagy András államtitkár. Református Egyetemes Konvent nevében: Dr. Ravasz

MAKLÁRY KÁROLY PÜSPÖK IESKÜTÉTELE

PÜSPÖK ÉS FÖGONDNOK

óvott, emelt és melengetett! Sirját most körülengi a lelkem és rászórja soha el nem múló kegyeletem hervadásba nem törő virágait!

A drága sírtól indul tovább a sáfár! Járása még tétova, tekintete ködös, amint a bizonytalan jövőbe néz. De kigyúl előtte elhivatásának fényben tündöklő csillaga! Krisztus szolgálója, Isten titkainak elhívott sáfára odaáll az élre, felemeli a vezéri zászlót. Ajkán elcsattan a kiáltás: Utánam! Immanuel! Velünk az Úr. Ámen.

László püspök. Evang. egyetemes egyház nevében: Dr. Geduly Henrik püspök. Róm. kath. egyház nevében: Dr. Lindenberger János ap. kormányzó. Görög katolikus egyház nevében: Papp Gyula lelkész, szentszéki tanácsos. Debreceni ev. egyház nevében: Pass László alesperes. Unitárius egyház nevében: Egyed János. Orth. izr. hitközség nevében: Bernfeld Sámuel hitközs. elnök. Statusquo izr. hitközség nevében: Ungár Jenő hitközségi elnök. Katonai parancsnokság, prot. katonai egyház nevében: vitéz Képes

Harjay Szilárd tábornok. Igazságszolgáltatás nevében: Dr. Oláh Lajos táblaelnök. Debrecen sz. kir. város nevében: Dr. Kölcey Sándor polgármester. Tisza István-Tudományegyetem nevében: Dr. Tankó Béla rector. Huttudományi kar nevében: Dr. Erdős Károly ny. r. tanár, e. i. dékán. Kecskeméti Jogakadémia nevében: Dr. Dezső Gyula tanár. Kollégium nevében: Dr. Kállay Kálmán igazgató. Törvényhatóságok nevében: Rásó István. Főigazgatóság, Országos Református Tanáregyesület nevében: vitéz Bessenyei Lajos dr. főig. Pénzügyigazgatóság nevében Horváth Bertalan pénzügyigazgató. Középiskolák

nevében: Dr. Papp Ferenc főfelügyelő. Hajdúvármegye Vitézi Széke nevében: vitéz Berényi István. Vallásoktató lelkészek nevében: Papp Imre v. o. lelkész. ORTE nevében: Ormós Lajos elnök. Heves-nagykunsági egyházmegye nevében: Kuszka István. Kunhegyesi egyház és község nevében: Varga Zoltán lelkész. Árpád-téri egyházrész nevében: Kovács Lajos gondnok. Jótékony Nőegylet nevében: Özv. Sass Béláné.

A minden üdvözlésre külön-külön adott frapáns válaszokat sokszor szakította félbe a jelenlévők tetszését nyilvánító éljenzés és taps.

A közgyűlés folytatása december 17-én.

Maklár püspököt a Főgondnok üdvözl az egyházkerületi közgyűlésen.

Csütörtökön folytatták a Kollégium dísztermében az egyházkerület közgyűlését. Báró Vay László főgondnok, az egyházkerület világi elnöke üdvözölte Maklár Károly püspököt a következő beszéddel:

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr! Habár a tegnapi ünnepi közgyűlésünk keretében már üdvözöltem Méltóságodat abból az alkalomból, amidőn a püspöki székben történt megerősítését hivatalosan tudomására hoztam, mégsem mulaszthatom el ez alkalmat sem — amidőn Méltóságod már mint felszentelt püspök kezdi meg a gondjaira bízott egyházkerület kormányzását —, hogy úgy a magam részéről, mint az egyházkerület nevében is az őszinte szeretetemnek és bizalmamnak ezúttal is kifejezést ne adjak.

Annak a hivatásnak a teljesítése, amelyre Méltóságod magát ezen hatalmas egyházkerület szolgálata által elkötelezte, nem könnyű feladat, mert ez erős hittel és akarattal párosult cselekedeteket kíván. A mai időkben, amikor azt látjuk, hogy az Istennek és a vallásnak a tagadása és a kommunista eszmének az emberi mivoltot meggyalázó aknamunkája bontogatják és ritkítják a hit- és keresztyén erkölcs alapján álló sorainkat, fokozott munka, Krisztusnak és az evangéliumnak lankadatlan hirdetése vár arra a lelképásztori karra, amely a mai naptól kezdve Méltóságod vezérlete alá állított. Méltóságod egyházkerületünk szervezetében eddig is olyan helyen állott, ahonnan tisztán láthatta a teendőket és meg is látta azt, hogy mi van a munkából elvégezve és azt, ami még ezután elvégzésre vár.

De ismeri Méltóságod annak a birtokállománynak az állapotát is, amelyet elődei évszázadokon keresztül mentettek át nemzedékről-nemzedékre — amelyet csorbitatlanul vett most át elődjétől — és amelynek a további fennmaradásában, az integritásában rejlik az az erő, amit a magyar reformátusságnak ez a — most már Méltóságod irányítását váró — bevehetetlen vára képvisel.

Méltóságod ismeri mindezeket, ismeri a teendőket, mi pedig ismerjük Méltóságod fáradságod nem ismerő munkakészségét, az evangéliumból merített rendíthetetlen hitét és ezért egyházkerületi közgyűlésünk a bizalomnak azzal a mértékével tekint működése elé, amelynek egyházkerületünk gyülekezetei, megválasztása alkalmával már tanubizonyosságát adták.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr! Ahhoz, hogy Méltóságod, illetve az egyházkerületi elnökség működése egyházkerületünk és egyetemes egyházunk javára és hasznára lehessen, szükséges az is, hogy a két elnök legnagyobb egyetértéssel intézze az egyházkerület ügyeit, ez pedig csak akkor lehetséges, ha mi köztünk a teljes bizalom és testvéri szeretet mindenkor megvan. Épp ezért én — mint az egyházkerület hivatalra idősebb elnöke — tisztelettel felkérem Méltóságodat, tiszteljen meg bizalmával és testvéri szeretetével és én is biztosíthatom Méltóságodat, hogy az én részemről ezen bizalmat és testvéri szeretetet sohasem fogja nélkülözni.

Ha ezután ezen annyira szükséges gyetértés, bizalom és testvéri szeretet meg lesz köztünk és az Isten áldása fogja kísélni közös munkánkat, akkor bizton remélhetjük, hogy ez a munka egyházkerületünknek és egyetemes egyházunknak mindenkor a javát fogja szolgálni.

Ezeknek az előrebocsátásával nyujtom át tisztelettel Méltóságodnak az egyházkerület pecsétjét, jelképeül annak, hogy a mai naptól kezdve Méltóságod fogja a Tiszántúli Református Egyházkerületet kormányozni.

Szavaimat azzal fejezem be, hogy arra kérem a Mindenhatót, adjon Méltóságodnak ebben a diszes állásban, amelybe tegnap beiktattattott, erőt, egészséget, hosszú életet református egyházunknak és a Magyar hazának javára.

Isten éltesse sokáig Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Urat!

Maklár Károly püspök válasza.

Méltóságos Főgondnok Úr! Nem tudom elég nyomatékosan hangsúlyozni, hogy számomra Isten különös elvégzéséből elhívott nagy feladatom teljesítésénél milyen óriási meggazdagodás forrása az a bizalom én szeretet, amely Méltóságod fennkölt lelkéből állandóan felém sugárzik és amelynek birtokában és kimondhatatlanul boldognak és rendkívül gazdagnak érzem magamat.

Úgy tekintem a mi egyházkerületünket a mai sulyosan megnehezedett idők viharos járása között, mint a viharban vergődő hajó, ahol minden a kor-

mányos kezébe van letéve. Boldog örömmel és megnyugvással látom egyházkerületünk kormányzását abban a kézben, amely erős kéz azt idáig is olyan hűséggel, bölcsességgel, a tapasztalatokban gazdagon megáldva vezette és amely mindig, a legsúlyosabb viharok között is biztosan haladt Isten országának céljai felé.

Ehhez a nagy és nehéz munkához alázatos tisztelettel és bensőséges szeretettel ajánlom fel az én csekély erőmet is. Tudom és érzem nagyon jól, hogy az én csekély erőm mértéke Méltóságod számára nem jelent semmi tekintetben meggazdagodást, de minden bizonnyal érzelmi gondolat közösségben együtt tud lenni életlen a hajó kormányosának életével. Magam Isten iránti szent és alázatos fogadással fogadom Méltóságodnak, hogy a köztünk levő szeretetet és jóviszonyt soha megbontani nem fogom, teljes lélekkel elhatározva igyekszem azon, hogy közöttünk a lelki harmónia minél teljesebben kiépüljön, nem a magunk viszonyának erősítésére, hanem református egyházunk érdekében, mert mindent a köz és Isten országa szolgálatába kell, hogy állítsunk.

Ebben az elhatározásban fogadom el bizalommal az egyházkerület kormányzását jelentő pecsétet, ünnepélyesen ígérem, hogy ezt a pecsétet soha illegitim célra használni nem fogom, hanem mindenkor csak Isten dicsőségére használom. Ajánlom magam, szívem, minden bizodalمام, Méltóságod jóindulatába.

Az egyházkerületi közgyűlés nevében Bartha László esperes üdvözlő beszéde.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr! Amidőn itt, ebben a történelmi emlékekkel gazdagon megáldott teremben egyházkerületünk nevében, mint a tiszántúli református egyházkerület újonnan megválasztott és hivatalába ünnepélyesen beiktatott püspökét a legbensőbb tisztességadással és a legőszintébb szeretettel üdvözlöm, a lelkem még mindig a tegnapi nap ünnepélyes komolyságának és nagy ígéreteinek hatása alatt áll.

Szinte megismétlődve láttam a Mózes II. könyvének III. részében megírt nagyszerű elhivatást, amikor a szolgálat nagyságát és komolyságát mérlegelő Isten-embere Mózes így szólt az Ő Urához és Teremtőjéhez: „Kicsoda vagyok én?” Mintha csak azt mondta volna: „...Mit kívánsz tőlem erőtelen, gyarló gyermekedtől Uram?... Miért teszed vállamra a jövő nagy kérdéseinek elviselhetetlennek látszó nagy terheit... Ki vagyok én...? Hogy a legnagyobb elhivatás szolgálatait ruházod reám és ki vagyok én, hogy isteni parancsodnak mindenben engedelmeskedve váltsam valóra és érleljem a szolgálat nagyszerűségében diadalmas életté a boldogabb jövőnd minden reménységét?...”

Óh mennyi töprengés, mennyi belső vívódás és aggodás rázhatta meg újra meg újra a hatalmas vezér lelkét az elhivatás pillanatában, de amelyeket talán még gyorsabban mintahogy jöttek, oszlatott semmivé s gyógyított és változtatott át bizakodássá, törhetetlen hitté és Isten-parancsszavának való alázatos engedelmességgé a szolgálatra elhívó Atyának

az a nagyszerű ígérete: „Én veled leszek...” (Mózes II. 3. r. 12. v.)

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr tegnap ünnepélyes keretek között élte át velünk együtt az elhivatás feladatainak nagyszerű formában kialakuló célkitűzéseit. Érezte velünk együtt, hiszen mindenkinek éreznie kellett, hogy a hely, ahol a lélek megoldott saruival álltunk, szenthely! Érezte velünk együtt, hiszen mindenkinek éreznie kellett az elhivatás ünnepi áhítatát, a vele járó felelősség súlyos voltát, mert a sorsdöntő pillanat nemcsak egyéni életével áll elválaszthatatlan kapcsolatban, hanem magyar hazánk és nemzetünk, különösen pedig magyar református Anyaszentegyházunk jövőnd boldogságával is!... Éreznie kellett az elhivatás nagyszerűségét és komoly felelősségét különösen azért, mert arra a parancsnoki hidra szólított, ahol előtte a Vezérséget a halhatatlan érdemű és emlékü nagyvezér: Dr. Baltazár Dezső töltötte be. Jogosult volt a benső meghatottság, jogosult a feladatok mérlegbevetése... jogosult talán a kérdés felvetése is: Ki vagyok én, hogy a legnagyobb elhivatás szolgálatait ruházod reám Uram?!... De az elhivatás nagyszerűsége mellett átsuhant az egész ünneplő gyülekezet felett az eskütétel pillanatában az örökkévaló Istennek, a mindenség hatalmas Urának minden szolgálatra és minden küzdelemre erőadó ígérete: Veled leszek!...

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr! Mi ezzel a reménységgel üdvözljük az elhivatás ünnepi hangulata után most már e közgyűlésen megkezdett püspöki szolgálatában és kérjük életére és munkájára a mindenható Isten megsegítő és megáldó kegyelmét! Szemünk előtt küzdötte fel magát a másokért való szolgálat önkéntes vállalásával a vezérség díszes és nagy felelősséggel járó küzdőterére, ...s amidőn itt Vezérünkül elfogadva szeretettel üdvözljük, kívánjuk, hogy a jóságos Isten kegyelme tegye továbbra is áldottá és sikerekben gazdaggá minden jó munkáját, magyar református Anyaszentegyházunk továbbépítésére és megcsonkított, de a jobb jövőt bizakodva váró, s azért semmit nem csüggedve és semmit nem kételkedve küzdő magyar hazánkra és nemzetünkre.

Azzal az ígérettel zárom üdvözlő szavaimat, hogy ebben a fenséges célú munkájában főtiszteletű Püspök úrnak, mint Vezérünknek mi mindenkor szolgálatrakész hű katonái leszünk!...

Makláró Károly püspök válasza.

Az én Istenem előtt mélységesen megalázkodva, de a szeretet felém sugárzó lelkétől felemelten mondom hálás és forró köszönetet azért a kitüntető kegyes üdvözlésért, amellyel engem elhalmozni méltóztattak. Ez az üdvözlés részemre óriási jutalom, másrészt pedig óriási elkötelezés. Óriási jutalom azért, mert az elismerés koronáját az én fejemre éppen az a testület tette rá, amely testület legelső sorban hivatott ítéletet és bírálatot mondani a mi közegyházi szolgálatunk felett. És ha ez az ítélet és bírálat nem lesújtó, hanem felemelő, boldogan kell hálát adnom az Istennek nagy kegyelméért, amelyet a mi életünkről megbizonyított és boldog örömmel kell köszönetet mondanunk azért a kegyességért, jóságért, gyöngédségért, figyelemért, amelyet az egyházkerületi közgyűlés velem szemben

méltóztatott kifejezni és kifejezést adott annak a meggyőződésnek, hogy nem minősített eddigi szolgálatom alapján hitvány és haszontalan szolgának, hanem méltóztatott érdemesíteni arra, hogy elismeréssel és biztatással honorálja eddigi közegyházi csekély értékű szolgálataimat.

Ez amíg egyrészt magasra emeli lelkemet, addig másrészt súlyosan kell hogy érezzem az ezzel járó óriási elkötelezést. Ez a szeretet- és bizalomnyilvánítás számomra a jövőben elkötelezést jelent abban az irányban, hogy az egyházkerület iránt tartozó kötelességemet ezentúl még nagyobb hűséggel, még nagyobb odaadással, Isten iránt még mélyebb alázatossággal teljesítem.

El vagyok határozva arra — és áldozatul egész életemet adom annak a célnak betöltésére —, hogy ennek az egyházkerületnek ősi történelmi emlékekkel megszentelt tradícióinak odaadom minden csepp véremet, a lelkem minden érzését, szívem minden dobbanását. Ezzel az ígérettel és ünnepélyes elkötelezéssel még egyszer köszönöm az üdvözlést és ezzel a fogadalmmal foglalom el az egyházkerület elnöki székét.

A közgyűlés ezután áttért a tárgysorozat egyes pontjainak megvitatására.

Emlékezés az első magyar protestáns énekeskönyvre.

Négyszáz évvel ezelőtt jelent meg Gálszécsi István Énekes könyvecskéje.

A magyar protestáns egyházak nyomtatásos énekeskönyveinek hosszú sorát az 1536-ban Krakkóban megjelent Gálszécsi István-féle: „*KEGYES yenekekről es keresztien hevtől reowid keonyvecsyke galzeczy estwan mesterwl zerezeteth*” című énekeskönyv nyitja meg. Több mint két évszázadon át csak feljegyzésből tudtunk létezéséről. Szilvás Újfalvi Imre az 1602-ben kiadott debreceni énekeskönyv előszavában tesz róla először említést. Évszázadokon át ez volt az első és egyetlen adat az irodalomtörténet számára e könyv létezéséről. Maga a könyv azonban különösképpen sehogyan sem akart előkerülni.

Már-már kezdtek lemondani tudósaink arról, hogy ezt az „ismeretlen ismerőt” valaha is közelebből megismerjék, amikor igen érdekes körülmények között előkerült a sokat keresett-kutatott énekeskönyvnek *négy levélből álló töredéke*. Az 1886. évben Révai Leó fővárosi antiquarius egy régi könyv bekötési táblájából áztatta ki ezt a négy lapot. A magyar irodalom- és zenetörténet számára óriási szenzációt jelentett ez a felfedezés! Mert tudósaink nemcsak az *első magyar protestáns énekeskönyvvel, hanem egyben az első magyar hangjegyes nyomtatvánnyal* találkoztak e töredéklapokon... Az előkerült leveleken felfedezhető énektöredékek dallama jól olvasható, szögletes kóttakkal van lejegyezve. (Lásd a 2. sz. ábrát!)

De nemcsak ezt a négy lapot ismerjük Gálszécsi énekeskönyvéből!

Chmiel Ádám, krakkói városi levéltárnok 1911-ben régi könyvtáblák bontogatása közben akadt rá Gálszécsi István énekeskönyvének *egész első ívére*.

Az ív a krakkói városi számadások „Regestum perceptorum et expositorum Civitatis Cracoviensis, anno 1547” kötetének borjúbőr táblájába volt be- ragasztva egy latin és egy lengyel nyomtatvány közé. Ezzel a lelettel megkerült a könyv addig ismeretlen címlapja is, amelyből megtudjuk, hogy a könyv Krakkóban készült. (Valószínűleg a Vietorisz-féle nyomdában.) A címlap másik oldalán Máté evangéliumának: „Aki engem valland emberek előtt...” kezdetű mondása olvasható. A második és harmadik levél a Perényi Péternek szóló ajánlást tartalmazza. (Ennek elejét lásd az 1. sz. ábrán!) A negyedik levél első oldalán az olvasóhoz intéz néhány szót Gál-

Az nagy... s Perény Péter... aba
ywarmeg, arcok Ispannyának a
galzeczy el wan mester h...
zolgatlyat es emaga ay
lat mongya, mynth na...
fagos wranak.

Zenth Irafnak mi cyoda hazna llygen tra
g... fagos kegyelmes wram zent pal...
welben nylywan meg icenti, De...
ragy (wgy me d az ew zereteo...
motheulnak) ezegebe az kiketh meg...
tel es az zent irasba melyet g...
fogwa...
dweofflyg, mely ewdweofflyg nek...
arajik Iesus Christusba walo...
den...
nytafra fadylye oktatafra igazw...
tafara hogy llyennek...
llygen minden fo dologra...
Ez mondasba wallya az zent...
ni w...
dweozvlni ak...
llygen han...
A r

1. sz. ábra.

szécsi, a második oldalán már éneket találunk. Az ének a tízparancsolat legrégebb magyar szövege s mint ilyen, igen becses irodalomtörténeti szempontból is. Sajnos, az ívnek éppen ez a levele sérült meg legjobban a leáztatáskor s így a szövegnek nagy része hiányzik. Az épen maradt két első strófat alább bemutatom. A következő két levélen találkozunk a hitvallás szövegével. Az utolsó ív a kenyér és bor színe alatt való áldozás jelentőségéről szól.

Az énekek szövege valószínűleg Luther Márton megfelelő énekei nyomán íródtak s valószínűleg a dallamok is a lutheri énekektől vették át. Összehasonlítással itt közlöm a fentebb jelzett tízparancsolat két strófáját Gálszécsitől és Luthertől:

Hallgasd meg hiv ember illo
Istennék tíz parancsolatját,
Melyeket Moysesnek állala
Ada nekünk Sinai hegyen.

*Dis sind die heiligen zehen Gebot,
Die uns gab unser Herr Gott
Durch Mosses Hinen diener treu
Hoch auf dem Berg Sinai Kyrioleis.*

*Én vagyok az te urad istened,
Azért egyéb istened én nálamnál
Ne légyen az te(?) szüedben,
Engem filj és csak bennem mindenha bizzál.*

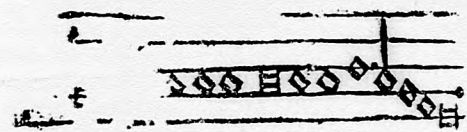
*Ich bin allein dein Gott der Herr,
Kein Götter soltn haben mehr
Du soll mir ganz vertrauen dich,
Von herzengrund lieben mich Kyrioleis.*

Az úrvacsoráról való énekből is bemutatok egy strófát. Itt is közlöm a lutheri német verset is:

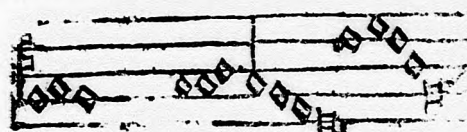
*Jezus Christus mü üdbössigünk,
Ki mi rólunk istennek haragját elvötte,
Az ő keserüsiges halálával,
És megszabadított pokolnak kinjátul.*

*Jhesus Christus unser Heiland,
Der von uns des Gottes zorn wand,
Durch das bitter leiden sein
Half er uns aus der heilen pein.*

Mint látjuk is, ez énekek verselése a leggyaralóbb. Ezt maga a szerző is elismeri az olvasóknak írt köszönetében, mondván: „...az énekekben néhol több

... az énekekben néhol több

... az énekekben néhol több

... az énekekben néhol több

2. sz. ábra.

igék vannak, hogynemmint az első versnek nótái volnának, azért ilyen módot tartsatok, hogy az hol ez történendik, tehát egy nótán teljesítsétek azokat

be, ezt pedig, hogy inkább eszetekbe vehessitek, könnyebbsígnék okáért minden ineket megvirguláltam. Továbbá, hogyha az igéknek irásában vitkeztem volna valahol, ezért senki meg ne háborodjék, oka ez, mert nincsen semmi könyv errül nálunk“.

Ennyit röviden magáról a könyvről. Szóljunk még valamit a szerzőről, Gálszécsi Istvánról is.

Tudósaink szerint a Miobán Simontól származott gazdag Gálszécsi-család ivadéka s egyben a Gálszécsi névnek utolsó viselője volt. Nem származási helyéről nevezte magát, mint sokan vélik, mert a Gálszécsi-név családi neve. 1524-ben a bécsi egyetem anyakönyvében így találjuk beírva: *Stephanus de Gaalzenh*. 1526-ban a krakkói egyetem névkönyvében megint így szerepel: *Stephanus de Galzeech*. Itt a név családi nevet jelent, mégpedig a „de“ előjáróval előkelő nemesi nevet.

Ha feltesszük, hogy az ifjú Gálszécsi 20–22 éves korában iratkozott be a bécsi egyetemre, akkor körülbelül adva van születési éve is. Valószínűnek tarthatjuk, hogy az 1501., vagy az 1502. évben született.

Feltevésünk szerint két-két évet töltött a bécsi és a krakkói egyetemeken. Ez utóbbin elnyerte a baccalaurusi fokozatot is. Hogy hová ment a krakkói egyetemről, nem tudjuk. Pár évre eltűnik szemünk elől, hogy 1531–32. táján Wittenbergben találkozunk vele ismét. Itt teljesedik meg lelke a reformáció áldásaival s lesz maga is harcosa az új hitnek. Wittenbergből hazajöve egyenesen Gálszécsre megy s ott egy iskolát létesít. Iskolája az elemi iskolák típusához tartozott. Tanulói jobbára a nemesek gyermekeiből kerültek ki, mert Gálszécs sajátos város volt a XVI. században. Mágánok, nemesek lakták, jobbágyi porta nem is volt a városban, csak zsellérség húzódott meg a nemesek árnyékában.

Itteni működése alatt írta előbb ismertetett énekeskönyvét és egy katekhizmust, mely 1538-ban látott napvilágot, szintén Krakkóban.

Hogy meddig működött Gálszécsi István a gálszécsi iskolában, nem tudjuk. Ismeretlen előttünk az is, hogy innét hová ment. Egyesek szerint a Tisza-Duna mellékére húzódott volna s itt fejtett volna ki reformátori munkásságát, mások szerint a Marosvidék reformációjában vett volna részt. Arról sem tudunk, volt-e családja, gyermekei? Az azonban bizonyos, hogy halálával megszűnt az előkelő Gálszécsi-család, a XVI. század végén.

A dicsőemlékü, tudós reformátorok küzdelmes, nagyszerű életét élte Gálszécsi István s ha porai jeltelen sírban várják is a feltámadást, főművének csupán néhány megsárgult, szakadozott levele is elegendő hozzá, hogy neve örökre bevésődjék szívünkbe s kiváltságos helyet foglaljon el a magyar kultúra és a hazai protestantizmus nagy hőseinek Pantheonjában.

(Tiszaföldvár.)

Szabó Gyula.

Az igaz hit — mely egyetül érdemli meg a keresztyén hit nevét —, nem más, mint a léleknek erős meggyőződése arról, hogy az Isten igazsága (veritas) olyan kétségtelen, hogy lehetetlen be nem vallania mindazt, amiről Igéjében megmondotta, hogy meg fogja cselekedni.

Kálin.

Apám legkedvesebb éneke.

Írta : Baráth Imre.

Elég régen volt, amikor édesatyám esténként elővette a gitárt s énekléssel töltötte az időt.

Ilyenkor rendszeren az udvaron sétáltattam s hallgattam, amint a gitár pengése mellett hangzik a harmadik zsolttár :

*Óh mily sokan vannak,
Akik háborgatnak
Engemet én Istenem !*

Akkortáiban a hetedik gimnáziumot végeztem Patakon. S meglehetősen hadilábon állottam egyik-másik tantárggyal.

Nem igen izlett a számtan, a fizika, a görögnyelv s egyéb tantárgyak.

Inkább szerettem rajzolgatni, festegetni s diák-pajtásaimmal elbeszélgetni.

Mert hát hol van a világon jobb, önzetlenebb társaság, mint az ifjúkori barátok társasága.

Így aztán kevés idő jutott a szabadon eső testek és az ütközés törvényeinek és más egyéb okos és nagyfontosságú dolgoknak tanulására.

Egyik este, amikor tanulnom kellett volna, eszembe jutott a drága otthon, a gitár pengése s apám kedves éneke, a harmadik zsolttár.

Hirtelen elővettem a tollat s ahány tanárom volt, mindnyájat odarajzoltam egyik tankönyvünk első fehér lapjára.

Persze figyelmetesen, nagy odaadással végeztem ezt a munkát. A felismerésre való tekintettel, kénytelen voltam némi karikatúrával élni. A kopasz-fejeket még kopaszabbra, a lelégő hajuszokat, szakállakat még nagyobbra rajzoltam. Mikor aztán előttem állott az egész tanári kar, a kép alá odairtam apám legkedvesebb énekének kezdő sorait :

*Óh mily sokan vannak,
Akik háborgatnak
Engemet én Istenem !*

Egy-két bizalmasabb barátomnak megmutattam a rajzot. S lón derültség és harsogó nevetés az én diákszobámban.

A következő évben már nyolcadikosok voltunk. Szeptember első napjaiban, néhány hetedgimnázista jelent meg előttem.

— Elhasznált tankönyveket szeretnék venni. Az ön könyveiért húsz fillérrel többet adunk, mint mások könyveiért — mondá egyik hetedikes.

— Hát miért? — kérdeztem kíváncsisággal.

— Azért — mondá egyik hetedikes —, mert ön a tankönyveket különféle rajzokkal látja el.

— Lám — tűnődtem magamban —, mégis csak lakozik az emberekben bizonyos szeretet a művészetek iránt. Csak hát kevés a pénzük.

El is adtam azonnal néhány hetedikes tankönyvemet.

Később azonban bizonyos lelkiismereti furdalást éreztem.

Kár volt azt a tankönyvet eladni — mondottam magamban —, amelyben apám legkedvesebb zsolttárát megörökítettem. Valamelyik tanár kezébe talál kerülni, s aztán kelletmetlenségeim lehetnek eme veszedelmes karikatúra miatt.

No de — nyugtattam meg magam —, nem szükséges minden éretlen alkotásnak a tanárok kezébe kerülni.

Majd eljött az érettségi vizsga ideje.

Ebben az időben még nagy szó, nagy dolog volt az érettségi vizsga.

Nagyon sok esetben húsz-harminc százaléka is elbukott az érettségire jelentkező ifjú seregnek.

Akkor még csekély összeg volt a tandíj. Akkor még ez volt a jelszó : Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk. Nem úgy, mint ma, amikor lassanként az lesz a jelszó : Nem az életnek, hanem a tandíjért tanulunk?...

Alig tettük le az érettségít, máris híre futamodott, hogy az osztály jórésze elbukott.

Az öreg Kollégium homlokzata előtt pompázó parkban esténként hangzott a nóta :

*Zsindelyezik a miskolci kaszárnyát,
Elbuklatták a diákok legjavát,
Átalment vagy kellő-három nyomorult,
Rátok fiúk még az ég is beborult.*

Magam is ballagtam hamarosan az iskolaszolgálóhoz, aki a tanácsterem ajtaján keresztül, ahol az osztályozás történt, kihallgatott egyet-mást az érdemjegyek miréműségéről.

Az iskolaszolga nagy leereszkedéssel fogadott.

— Nem tetszett megbukni — mondá. — Csak az a baj, hogy minden tárgyból elégségest tetszett kapni. Fejes István ragyogó gondnok úr szót is emelt az ön érdekében. Azt mondta, hogy kár az ilyen szegény fiatalonbert elégséges érettségivel elbocsátani, mert ha olyan pályát talál választani, ahol az érettségít is nézik, nagyon nehéz helyzetbe kerülhet. Ekkor — folytató az iskolaszolga — egyik tarár úr azt mondta, hogy köszönje meg ön, hogy elégséges bizonyítványt kap. Mert hát még olyat sem érdemel. Azt mondta, hogy valami figurás rajzot tetszett csíralni az egész tanári karról s már ezért sem érdemel jobb bizonyítványt.

— Köszööm — feleltem az iskolaszolgának. Födolog, hogy átmentem. Elégséges — egészséges ! — legyintettem a kezemmel s azzal ballagtam a lakásomra.

Úgy szeptember elején zsebrevágva az érettségi bizonyítványt, egyeresen Pestre utaztam, hogy beiratkozzam a teológiára. Jó lesz ott — gondoltam magamban. — Elvégezen a teológiát s a nemzeti múzeum szomszédságában foglalkozhatom valamit a művészetekkel is.

Soha szebb reggelre nem virradtam, mint mikor életemben először szállottam le a Keleti-pályaudvaron. Az 1897. évet számláltuk ekkor. Buda—Pest úgy nézett ki ebben az időben, mint egy boldog ifjú pár a menyegző, a lakodalom lezajlása után. Az ezredévi üniépségek hangulata, szépsége, tisztasága ragyogott felém mindenfelől. A pályaudvartól nem messze, a Kerepesi-temető remek síremlékei ragadták meg először is figyelmemet.

Elfelejtkeztem biz' én mindenről, amikor megláttam Izsó Miklós alakját, síremlékét a hatalmas kalapáccsal, vésővel; meg a Deák-mauzoleumot s többi jeleseink síremlékeit, szobrait.

Egész napon át a Kerepesi-temetőt jártam.

Éjszakára szereztem egy olcsó szállást, egyik kisebb vendéglőben. Mert hát abban az időben az

„Egyetértés“ című újság hatalmas lepedője, minden áldott napon hozta a nagyobb szállodák vendégeinek neveit. Így hát félnem kellett édesatyámtól, nehogy a nagyobb szállodák vendégei között feltalálja a nevemet s a nagy tékozlás miatt hazatoloncoltasson.

Másnap a városligetkörnyékbeli csodákat tekintettem meg. Órákig nézve „Krisztus a keresztfán“ és a „Kosciuskó“ című körképeket. Harmadik napon a múzeumokra és a Plasztikonra került a sor.

Negyedik napon elmentem a Kálvin-térre, hogy beiratkozzam a teológiára.

A Kálvin-tér módfelett megtetszett, a fényes paloták között szerénykedő egyszerű templommal, amelynek homlokzatán ez volt felírva: Az Igaz Istennek.

Ballagtam aztán felfelé, a régi theologia ódon lépcsőin nagyot. Szabó Aladár tanár úr elé, aki egyenesen ezen kérdést intézte hozzám: Mikor érkezett?

— Három nappal ezelőtt — feleltem alázatosan.

— Kár, hogy egyenesen fel nem jött hozzám — mondá nagyot. Szabó Aladár tanár úr —, mert a beiratkozási határidő tegnapelőtt lejárt. Most már csak püspöki engedéllyel lehetséges a beiratkozás.

Mentünk aztán szaporán a közeli püspöki hivatalba, ahol Szász Károly püspök urat egy hatalmas fotelben üldögélve találtam.

Elkérte tőlem az érettségi bizonyítványt s aztán erős, kemény kifejezésű kék szemével olvasgatni kezdte.

— Ez — mutatott a bizonyítványra — nem érettségi, hanem szegénységi bizonyítvány. Temérdek benne az elégséges. Miért nem jött rendes időben? Én nem vehetem fel! Felelősséget a kerület előtt nem vállalok — végzé szavait.

Hát ez a beszéd rövid volt, de velős — állapítottam meg magamban.

Meghajtottam magam a püspök és nagyot. Szabó Aladár tanár úr előtt s ballgatam a lépcsőn lefelé.

Pár fertály mulva már egy rengeteg hosszú vegyes vonaton haladtam Debrecen felé.

Szolnok tájékán, ahol valószínűleg a nagy forgalom miatt acélsínek vannak lerakva, rettenetes dübörgés, csattogás között robogtunk előre. A nagy csattogás, dübörgés zajából mintha a III. Zsoltár hangjait hallottam volna:

*Óh mily sokan vannak,
Akik háborgatnak
Engemet én Istenem!*

Fegyverneken temérdeket időztünk. Legalább is húszszor állottunk meg az állomás előtt. Jártunk le — s fel a nagy hosszú vonattal, mert hát temérdek bűzát, marhát, disznót szállított ott valamelyik uraság.

Jól emlékezem, hogy ezen az állomáson kitört belőlem a nagy türelmetlenség. Mikor már huszadik-szor olvastam, hogy Fegyvernek — feltettem magamban, hogy soha többé semmiféle karikatúrát sem csinálók leendő tanárainról. Felhagyok a zoltár illusztrálásával is. Csak még egyszer fogadjon kebelére valamelyik kálvinista Kollégium!...

Végre megérkeztem Debrecenbe. Ma is emlékszem, hogy milyen hatással volt reám Pest után Debrecen.

A főtérre érkezve, legelőször is a Nagytemplom körvonalait vettem szemügyre.

Hát más a lipótvárosi bazilika stílje; impozánsabb, több rajta a művészi alkotás, ékítés. Dehát ez a miénk. S a mi a miénk, az a miénk! — méláztam az Emlékkert mellett.

Majd ott állottam Dr. Erdőss József nagyot. theol. dékán előtt.

Hát bizony, ő is csóváltatta fejét a temérdek elégséges láttára, amikor kezébe adtam érettségi bizonyítványomat.

De aztán addig érvelt, beszélt, argumentált mellettem a püspöki hivatalban, amíg egyszer Kiss Áron püspökünk, akit szintén egy nagy fotelben üldögélve találtam, egyet legyintett a kezével s ki-mondta a várvavárt szentenciát: Nem bánom no... Vegyék fel azt az embert!

Így kerültem én is Debrecenbe. S onnét ki az életbe, miként előttem sok ezer egyszerű református lelkipásztor. Hirdetve az ígét, járva az élet útjait, hol kies tájakon, hol irtózatos szakadékok, örvények, mélységek felett; énekelgetve a zoltárokat, dicséreteket. A harmadik zoltárt — minthogy a templomban ritkán énekeljük — itt-ott ellefejtve...

Az utóbbi években azonban, néha-néha mintha hallanám...

Amióta csonka ország lettünk, amióta több a kéregető, mint az adakozó; amióta több az adó, a kamat, mint a jövedelem; amióta több az eszkimó, mint a főka —, azóta mintha többször hallanám a harmadik zoltárt.

Sőt! Rendíthetetlen hitem, meggyőződésem, hogy mire megvénülünk, megöszülünk, megkopaszodunk, miként elődeinknek, atyáinknak, nekünk is az a zoltár lesz legkedvesebb énekünk, amelyik annyi égfelé törő vággyal, hittel, bájos közvetlenséggel hirdeti évezredek óta:

*Óh mily sokan vannak,
Akik háborgatnak
Engemet én Istenem!*

Rákóczi Ferenc szerepe Szabolcs megye életében.

Magyar református egyházunk multja sok tekintetben szorul megvilágításra. Talán magunk se törődünk eléggé vele és ha történik is valami ebben a kérdésben, az jórészt bár rólunk van szó, nélkülünk és tudomásunk nélkül történik. Legközelebb a Budapesti Szemlének tavaszi számaiban Májusz Elemér és Szegfű Gyúia budapesti egy. tanárok között egy szellemi párviadal játszódott le, amely bizonyos tekintetben minket protestánsokat is érdekel. Arról folyik ugyanis a vita, hogy az ellenreformáció diadalát mi idézte elő? Az újabb tudósok szerint ugyanis a barokk megszületése és a velejáró szellemi irányzat volt az oka annak, hogy Magyarországon a protestantizmus aláhanyatlott. Már most a tudósok között afelől folyik a vita, hogy mikor kell számolnunk a barokk keletkezését. Előttünk nem vitás, hogy a róm. katolicizmus győzedelme Magyarországon a fegyverek hatalmának köszönhető. A vitában bennünket egy dolog érdekel, az, hogy vajjon a Rákóczi Ferenc kora vallási tekintetben toleranciát gyakorolt-é, vagy a felekezeti türelmetlenség felé

hajlott? T. i. a szellemi történészek szerint Rákóczi Ferenc harcait a felekezeti türelmetlenség jellemezte, mert Rákóczi Pozsonyban, Kassán, Eperjesen, Bártfán, Munkácson, Beregszászban egy-egy templomot elvett a katolikusoktól és protestánsoknak adta és a Rákóczi szabadságharcának a lezajlása után ezek egy része ismét elvételre került. A szatmári béke pontjait nem túlságosan hangsúlyozgatjuk magyar történelemben, mert ha valamire, úgy erre vonatkozott az a megállapítás, hogy ne higgy magyar a németnek stb. Megírja ugyan a 3. pontban, hogy öfelsége a vallások szabadságáról szóló törvényeket mind Magyarországon, mind Erdélyben hiven megtartja. Ha ezenfelül az illető feleknek még némi kívánságuk volna akár most, akár az országgyűlésen előterjeszhetik, azonban ez már igazán csak papíron maradt. Jelen alkalommal azonban én Rákóczinak nem az országos vagy világpolitikai jelentőségéről akarok beszélni, hiszen a multévi sárospataki kongresszuson mivel mindenki más fázott tőle, én voltam kénytelen a Rákóczit méltató határozati javaslatot megírni. Térjünk rá tehát a szabolesiak szereplésére a Rákóczi szabadságharcában. A Rákóczi-családnak nemcsak a Báthori révén, hanem saját magának is volt birtoka már a XVI. század közepétől. Az 1598. évi jobbágyösszeírás szerint Rákóczi Zsigmondnak 101 portája volt. A Báthoriak révén legalább 500—600 porta jutott a tulajdonokba. Nem csoda, ha Rákóczi Ferencet, mint kegyelmes földesurukat örömmel fogadták. Legelőször Kállót vette meg, amely után Bessenyei Zsigmond és Ibrányi László volt kuruc ezredek majd Vay Ádám, Kállay Ferenc, Gyulai János alezredek, Jékely Zsigmond tábornok, Csicseri Orosz Pál csapatvezér csatlakoztak hozzá. Az 1704. szept. 12-én megnyílt szécsényi országgyűlésen Vay Ádám tevékeny részt vett, ahol a vallásügyi viták terén a protestánsokra mérséklőleg hatott. Kállóban működésbe hozták a salétromfőzőt, melynek vezetője Ramocsaházi György később alispán lett. 1705 folyamán több ízben megfordult ő és vezérei is Szabolcs megyében és 1706. jan. 15-re Rakamazra, majd Eszlárra minden fegyverfogható nemest hadba szólított. Szabolcs vármegye monográfiájában a 451. lapon fel vannak sorolva azok a tisztek, akik 16 különböző ezredben mint szabolesiak szolgáltak. Ezen összeírásból csak az az érdemleges adat, hogy a hajdúk közül Polgárból 54, Kállóból 108 személyesen felkelő iratott össze, ami természetesen dolog hiszen mindkét városnak szabadsága forgott veszélyben, ami nemcsak a jogot, hanem főkép jelentett. Ugyancsak a Kárándy lovasezredéből az 5. kompánia 83 embere jórészt Balkányból és Újfehértóról verődött össze. Az 1707. évi ónodi országgyűlés után Károlyi Erdélyből nov. 1-én Kállóba érkezett, onnan Kisvárdába ment, ahová a vidéki nemességet fegyverbe hívta. 1708-ban Szabolcsban a következő hadseregek állomásoztak: francia gránátosok Kisvársány, Nagyvársány, Gyüre, Aranyos Apáti és Kenézben, francia gyaloggránátosok Bátor, Gyulaj, Pócs, Kálló és Semjén helységeiben, a karabélyosok első osztálya Balkány és Újfehértó, második osztálya Oros, Patony, Sényő, Tura, Bogdány, Kemece, Halász, Nyiregyháza községekben. 1710. őszén az utolsó kuruchad Károlyi Sándor vezetése alatt Bakta, Kisvárdá és Gyulaj között táborozott. Kállóban Pikó Demeter

és Dráguli oláh csapatai táboroztak. 1711. jan. 22-én jön be Pálffy Kállóba, honnan Sennyey rendeletére a kuruc csapatok rendre visszahúzódtak. 1711. jan. 31-én volt a vajai találkozás, mielőtt Rákóczi 29-én Kisvárdán tartott szemlét a kuruc lovasság felett utoljára. Rákóczi 1711. febr. 1-én Vajáról Olcsvára távozott és örökre itthagya Magyarországot. Hogy szabadságharca alatt fontos dolgok voltak megbeszélendők, a vallás dolgát illetőleg, annak bizonyossága az, hogy két ízben tartatott szabadságharca alatt szinódus Nagy-kállóban 1706-ban és 1710-ben, egy ízben Nyírbátorban, aminek oka az is lehetett, hogy 1706-tól 12-ig Királyhelmecey István híres tudós nagy-kállói lelkész, akinek 1700-ban hajdúhadházi lelkész korában írott Disputatio theologiae de miraculis Christi c. 1700-ban Franeckerban kinyomatott munkája már országos hírnevet szerzett s kinek az „Igazság pajzsa” című 1743-ban Marburgban kinyomatott munkájának terjesztését a helytartó tanács eltiltotta, amelyben nagy ügyességgel védelmezte a Bernard Pál minorita által megtámadott kálvinizmust, aki később dunamelléki püspök lett. 1720-ban a vármegye lakóinak száma 26.324 volt, akiknek hétézred része protestáns. 1780-ban 61.889, akik közül kath. 19.011, prot. 41.385, görög 104, zsidó 1389. 1820-ban kétszáz-négyezer a lakosság száma, melyből kath. 72 ezer, protestáns 123 ezer, zsidó 8800; 1870-ben 265.584, amelyből római és görög 105 ezer, protestáns 140 ezer, zsidó 19 ezer. 1890-ben kétszáz-négyvennégyezer-kilencszáz, amit magyaráz az, hogy a hajdúkerület és nádudvari járás e közben kicsatoltatott Szabolcs vármegyéből s ebből a lélekszámból római és görög 111 ezer, protestáns 112 ezer, zsidó 46.500, ami a felekezeti viszonyok erős eltolódását jelenti és ez az elváltozás a protestánsok hátrányára tart még ma is.

A szatmári béke 10. pontja kimondja ugyan, hogy az ország lakosainak fennmarad az a joguk, hogy a jövő országgyűlésen minden sérelmüket előterjessék és azok orvoslását kérhessék, azonban ez igazán csak írott ígéret maradt, mert a sérelmek ügyében ezután kivált ha vallási sérelmekről volt szó, a protestánsoknak állandó elutasításban volt részük. Nem hiába mentek el a polgári hajdúk nagy számmal a kuruc táborba, mert az 1613 óta folyó perükben, amelyben a királyi tábla már 1701-ben a káptalan javára döntött, de időközben a hajdúk perük újrafelvételét eszközölték ki, az 1715. évi 95. tc. végérvényesen kimondotta, hogy Polgár és Szentmargita puszták a káptalan tulajdonai és bár a hajdúk mindent elkövettek, 1717-ben a káptalan birtokba vette Polgárt és az ott levő református egyházat megszüntette, mire a polgári hajdúk felkerekedtek és elköltözve részint Arad megyében, részint Romániában, részint török megszállt területen örökre elveszték a magyarság számára. Helyükre a káptalan Heves megyéből matyókat telepített. Pedig hogy a polgári egyház milyen tekintélyes volt, bizonyítja az, hogy 1691-től 1710-ig Debreczeni Kalocsa János polgári lelkész volt a debreceni traktus esperese. Ő utána rendelt ugyan még a traktus egy lelkészét, azonban a hívek nélkül maradt egyházban a református vallás megszűnt.

Rákóczi Ferenc a polgári hajdúknak több ízben megerősítette szabadságlevelét, míg 1713-ban a ma-

gyar királyok első dolga volt ezt eltörölni. Csak stilszerű dolog volt ezek után, hogy Rákóczi Ferencről halálának 200 éves évfordulójakor a tiszapolgári r. kath. plébános tartotta az emlékbeszédet: A mi református szellemi súlyunk nagyobb bizonyására.

Ugyanígy járt Egyek, amelyet 1768-ban vett birtokba a káptalan s 1769-ben már az egri püspök a lelkészt eltávolította és míg a lelkész Debrecenben járt, kihordták bútorait a határba, 1771-ben pedig 59 református lakost kiűztek, akik egy darabig még folyamodgattak és a rektoruk vezetése mellett próbálták megmenteni protestáns hitük mellett az egyházukat is, de 1774-ben végleg elűzettek és helyükre Tiszaórsról és Fogtőről kath. lakosok telepítették. Püspökladányon csak a határt vették el a református lakosságtól s azt a jezsuita rendnek adták és annak megszűnése után a birtok a közalapítvány kezére került. Csuda, hogy vallásukat és egyházukat ha szegényen és elnyomott sorsban is, megtarthatták. Nyíradonyra vonatkozólag már az 1635. évi 68. és 1638. évi 67. cikkkel espedig vele együtt Nyíregyháza, Téglás, Szentmihály, Dob, Búd, Újfehértó és Nyírbátorra vonatkozólag kimondja, hogy jobbágyi állapotba helyeztetnek vissza, azonban az adonyiak tartották magukat 1712-ig, amikor jogaik végkép elkoboztatván a birtokot a gróf Károlyi-család nyerte meg és 1713-ban a birtokos változással megszűnt a református egyház is. A jogtalanul maradt reformátusok nem kívántak jobbágy sorsban élni, ismeretlen helyre költöztek és helyükre a birtokos, tótokat, románokat telepített. Általában gróf Károlyi Sándor mindjárt 1712 után, amikor 100 ezer pengő jutalom fejében megkapta Szabolcs megyében az összes bántori birtokokat, úgymint Báthort, Pócsot, Baktát, Lórántházát, Gyulaját, Lugost, Királytelkét, Vencsellőt, Gemzsét, Búdot, Leveleket, Nyíregyházát, Fehértót, Szentmihályt és Adonyt, igyekezett mindenütt eltörölni a protestánsok szabad vallásgyakorlatát, amikor is 1717-ben a bántori templomot hozzávaló birtokot minorita szerzeteseknek adományozta, kik 1723-ban költöztek ide és ettől kezdve éledt fel a nyírbántori r. kath. egyház. 1730-ban a zalkodi, kállósemjéni, leveleki, kárászi és baktai templomok vétettek el a reformátusoktól, 1750 táján a napkori, 1669-ben a bélteki és lugosi templomok és vele együtt megszűnt nagyon sok református gyülekezet. Megjegyzendő, hogy a legtöbb helyen a templomok elvétele szabályszerű bírói eljárás előzte meg, legtöbbször a református lakosok birtoklási jogát támadta meg a földesúr és miután a hajdúkat, a szabadságlevéllel bírókat jobbágyokká minősítette, vagy éppen taksásokká és olyan földesúri szolgáltatásokat követelt tőlük, amelyek egy-két év alatt koldussá tette őket és emiatt inkább elszöktek, ezek után a templomot elfoglalta, mivel hívek most már nem voltak és mivel a templomhoz hozzátartozott a tized, ezután a templomban szolgáló katolikus papnak adta át a tizedet és a stóllakat. A református egyházak aztán hiába álltak elő a panaszaikkal, merthízen jogerős bírói ítéletek voltak, amelyek ugyan a per megkezdetekor ugyanaz a földesúr mondta ki, aki a pert jobbágyai ellen megindította és így hiába mentek a királyhoz panaszokkal, mert az egyszerűen rámutatott arra, hogy szabályos bírói ítélet alapján történvén a

birtokváltás, ebbe a király sem szólhat bele. Ez volt az az idő, amikor egy-egy pernek a kimenetele nem lehetett kétséges, mert mikor megindult, már előre biztosítva volt az ítélet és akik ezekben az időkben nagy vagyonokat szereztek, mind ezen az úton jutottak hozzá. Még csak arra mutatok rá, hogy miért foglalta le a kincstár Rakamaz és Timár birtokokat kincstári birtokok gyanánt. Mindakettő fontos átkelelési hely volt a Tiszán és a XVII. század harcaiban sokszor játszottak fontos szerepet. Bethlen Gábor minden háborújában más-más ponton kelt át a Tiszán, így egyszer Rakamaznál is, egyszer Timárnál is, amely utóbbi alkalommal a tokaji várat egyenesen bekerítette. Rakamaznál 1630-ban Bornemissza János kassai kapitány seregeit Zólyomi Dávid és ifj. Bethlen István seregei verték először szét nyáron, 1631 márc. 15-én pedig ugyanott Eszterházy Pál és Bornemissza János ismét vereséget szenvedtek, amikor alig tudtak háromszázadmagukkal a túlsó partra menekülni. Ugyanígy 1660-ban Sauchez császári tábornok vallott csúfot Seidi basával szemben. Tököli pedig több ízben kelt át Kenézlónél és Timárnál a Tiszán. 1695-ben a sárospataki zendülés alkalmával Tokaji Ferenc szintén Rakamaznál menekült el Vandemont herceg csapatai elől, valamint 1706-ban Rákóczi csapatai is Rakamaznál gyülekeztek. Szóval mint fontos hadászati pontot a kincstár nem engedte tovább magyar kézen lenni, azért az ottani magyar református lakosokat elűzte és Rakamazt kincstári birtoknak nyilvánítván, oda megbízható katolikus svábokat telepített. Ugyanígy Timáron, amely egyház 1728-ig mint a debreceni egyházmegye egyháza szerepelt később Rakamaznak a filiája volt, az 1736-ban ismét anyaegyház, a református magyarok elűzettek a szepesi kamara által, helyettük görög kath. ruthének telepítették le.

Hogy a Rákóczi szabadságharca után nem ment olyan gyorsan és simán az ellenreformáció, mint a bécsi kormány szerette volna, annak egyik oka az volt, hogy a vármegye életében még a közép-nemesség mindannak dacára, hogy a főispánoknak bizalmasan mindenkor meghagyatott, hogy a főhivatalokra kálvinistákat ne jelöljenek, mégis a főszolgabírák és vármegyei táblabírák között döntő súllyal bírtak a kálvinisták, pl. hogy Polgárt 1715-ig nem tudta visszafoglalni a káptalan, az volt az oka, hogy Rákóczi szabadságharca után megmaradtak a kálvinista alispánok 1710-től 1713-ig Zoltán Józsa és Ramocsaházy György, csak azután 1714 után jött a rendszerváltozás, amikor már jó megbízható kath. alispánokat és erőskezű főispánokat ültettek a vármegye nyakára. Különben abban az időben is sok volt a szabadságharc leverése után a renegát, akik hogy hivatalt és vagyont szerezzenek, sunyi alattomosággal befurakodtak a császárpárti hatalmasságok közé és azután volt felkelőtársaikat, nagyon sokszor volt hitsorsosaikat jellemtelen alattomosággal üldözték és a bécsi kormány politikája ügyesen vitt a kálvinista vármegyék nyakára képviselő papista urakat. Ilyen volt a mi vármegyénkben a Nádfői Krucsay-család, amelynek egyik tagja Márton 1695-től 1730-ig sok ízben volt a vármegye alispánja. Egyik testvére János, mint főhadnagy szolgált Rákóczinak Nádaskai György vezérlete alatt álló lovasezredében. Ördögh Dániel szintén volt kapitány a felkelő nemes lovasezredben és utána

a császári udvar eszköze, mint alispán. Ennek a Krucsay Jánosnak volt a felesége Tolvaj Borbála, akit a végén a sógora, Krucsay Márton ítelt paráznaság miatt halálra, amely Kisvárdán a város piacán a szép Tolvaj Borbála fejeletével végződött 1732-ben. A Tolvaj-család különben épügy idegen volt Szabolcsban, bár Sényő községben bírt földesúri joggal, mint a Krucsay-család, amelyiknek ez a János nevű tagja kuruc-brigadéros is volt és aki a nyírbátori templom minorita klostromának az oltárát készíttette kivégzett nejeének kiengesztelő emlékéül. Mindezeket az adatokat főleg a római kath. írók könyveiből szedtem össze, hiszen a mi protestáns levéltáraink szétzüllöttek. Nem szégyellte egy egyházmegye bevenni a szabályzatába, hogy a levéltárnok-ság ingyenes. Hogyne hiszen ahhoz nem kell semmi, csak munka és tudomány, minden egyéb más tiszt-séghez pedig hízegés, tökéletlenség, ravaszság és szemfényvesztés és csodálkozunk rajta, hogy a református egyház befolyása és tekintélye homályosodik, hiszen református egyházunk mai helyzetében az igazságot megmondani ma már éppen olyan bűn, mint volt az ellenreformáció fénykorában ragaszkodni a kálvinista hithez. Bocsánatot kérek, hogy ennyit is mondtam, a kálvinista papság kemény nyaka, nagyon alázatos és hajlékony gémynyakká változott, ha még az Isten éltet és Önök között ennyi jóakarattal megmaradhatok, az elpusztult kálvinista eklézsiák délvidéki részéről és a szabolcsi hajdú községekről leszek bátor egy felolvasást tartani, a vázlata készen van, csak időm és erőm nincs, hogy mindezeket megírassam, pedig talán nem lenne haszontalan, mert ha így megyünk tovább, nemsokára elérjük a pozsony- és nyitramegyei református eklézsiák sorsát, amit b. e. Kovács Ödön az ő Prot. Tudományos Szemléjében hibásan jövendölt meg, mikor azt mondta, hogy ötven-hatvan év múlva csak imitt-amott lesz magyar földön egy-egy kálvinista eklézsia, mert még élünk, megtartott bennünket nem a tudomány, az igazság és becsület és az ebben megnyilvánuló erő, hanem nem engedett elveszni az isteni kegyelem. Ez az egész.

Nagykálló.

Görömbey Péter.
református lelkész.

A lelkészek pedagógiai készütsége.

— Válasz Dr. Dancsházy Sándor cikkére.¹ —

Az a rohamos fellendülés és előrehaladás, amely az utolsó évtizedben a népiskolai pedagógiában jelentkezik s a képzőkből a legújabbban kikerült ifjú tanítók nevelői és tanítási eljárásában gyakorlatilag is kifejezésre jut, komoly gondolkodásra készíti a lelkészek legnagyobb részét abban az irányban, hogy vajjon a lelkészek, mint iskolaszéki elnökök, vagy iskolalátogatók tudják-e eredményesen gyakorolni ellenőrző hivatásukat a népiskolákban hiányos pedagógiai ismeretek mellett. Valami lehetetlen helyzet áll elő olyan egyházi látogatás alkalmával, midőn szembe kerül egyik-másik lelkész pedagógiai járatlansága a tanító alapos pedagógiai készütsé-

ségével. Erre a nehéz helyzetre reámutattam már egyszer egy volt kedves tanítványom levelével kapcsolatban (Lelkészegegyesület, 1936. évi 10—11. sz.). Ezt a lehetetlen helyzetet szeretné az Egyetemes Konvent megszüntetni, amidőn mindenik egyházkerületet elkötelez egyéves lelkésztanítói tanfolyam felállítására. Ezen lelkész-tanfolyamon aztán megszereznek a leendő lelkészek az általános pedagógiai tudást. Természetesen olyan szakképzettséget, mint amilyen a tanítóknak van, helytelen dolog követelni a más téren működő lelkészeketől. A tiszántúli egyházkerület mindeztideig nem állított fel lelkésztanítói tanfolyamot s ezt 28—1935. sz. határozatában alaposan megindokolta. Ezt az indokolást azonban a Konvent nem fogadta el, hanem kötelezte 299—1936. sz. határozatában a tiszántúli egyházkerületet, hogy a lelkésztanítói tanfolyamot 1936 szeptember havában haladéktalanul nyissa meg. A megnyitás nem történt meg. Itt kérdésbe tehető, hogy vajjon az Egyetemes Konvent kötelezhet-e egy egyházkerületet lelkésztanítói tanfolyam felállítására, ha az illető kerület helyzete és anyagi viszonyai azt nem engedik meg.

Nem foglalkozom itt a lelkésztanító tanfolyamok kérdésével, hanem felelnem kell Dr. Dancsházy rövid, de sokat mondó kérdésére: „Hogyan kaphatnánk teljes pedagógiai felszerelést — a magánstudium mellett és kívül is?! Ez a kérdés joggal feltehető mindazon szolgálatban lévő lelkésztől, aki vagy a teológián, vagy valamely lelkésztanítói tanfolyamon nem szerzett mélyebb pedagógiai ismeretet. Lehet-e magánstudium mellett teljes pedagógiai felszerelést kapni? Igenis lehet. De ez a felszerelés nem lehet olyan teljes, mint a milyen pl. a tanító-képző öt osztályát elvégzett tanítóé. Ha a lelkész a pedagógiai tudásból lelkiismereti kérdést csinál, olvasson neveléstani, didaktikai és módszertani munkákat. Vegye kezébe és olvassa át eleitől végig a Néptanítók Lapját, esetleg más pedagógiai folyóiratot. — Mint iskolaszéki elnöknek nem szabad hiányozni könyvtárából az 1925. évi Népiskolai Tanterv s az ahhoz csatolt, 1932-ben kiadott Utasítása. Az a kérdés már most, hogy hol szerezi meg a könyvek-ből, folyóiratokból nyert elméleti tudás mellé a gyakorlatot. Hol? hát legközelebből abban az iskolában, melynek iskolaszéki elnöke. Egyáltalában nem szégyen az, ha a lelkész nemcsak ellenőrzési, hanem tanulási szempontból is minél gyakrabban ellátogat az iskolába. A képzett, a tanítására gondosan előkészülő tanítótól sokat tanul a lelkész. A tanulás különben is kölcsönös. A tanító szintén sokat tanulhat a lelkésztől az istentisztelet végzése, a vallásos nevelés és belmisszió terén! Ez a kölcsönös tanulás a jelenleginél tiszteltebbé tenné, mindenik fél számára a másik hivatását.

A magánstudiumon kívül is lehet pedagógiai felszerelést nyerni a parókián, az egyházközségen túl eső területeken. És itt felhívom a lelkészek figyelmét a tanítók által rendezni szokott pedagógiai szemináriumokra. Miért ne jelenhetnének meg ezeken a lelkészek minél nagyobb számmal? Ha szeretjük egyházunkat, ragaszkodunk annak iskoláihoz, bizony egyéni áldozatokat is kell hozni azokért. Necsak külsőleg ismerjük meg az iskolát, hanem bensőleg is s legyünk tisztában az abban folyó tanítás lényegével. Ha a lelkész megjelenik egy-egy pedagógiai szemi-

¹ Megjelent Debr. Prot. Lap f. évi 11. számában.

náriumon, bizony sokat lát, tapasztal, amit saját iskolájának a javára fordíthat. A lelkész semmivel se szerezhethet magának jobban tekintélyt, mint a folytonos tanulással. Még más eszközök is állanak a lelkész rendelkezésére a pedagógiai felszerelés megszerzése céljából. Néhány év óta a debreceni Kollégiumban szoktak tartani továbbképző lelkésztanfolyamot. Ezen tanfolyam előadásai közzé be kellene venni a legújabb pedagógiai irányzatokat s a népiszkolai tanítás új módszereit. Minden egyházmegyében évenként egyszer, vagy kétszer lelkészértekezletet szoktak tartani. Ezen megjelenhetne a kerületi képzőintézetekből egy-egy tanítóképzőintézeti tanár, gyakorlóiskolai tanító s ismertetné a lelkészek előtt a pedagógia mai állását.

Végül még egy néhány szót az egyházmegyei iskolalátogatásokról. Az egyházi látogatókat ugyanazon pedagógiai szempontok vezessék, mint az állami látogatókat. Különböztetve a meglátogatott iskolák tanítóit, amint ezt a Lelkészegyesületben kifejtettem, igen kínos helyzetbe jutnak, mert kétféle megítélés alá esnek. Minden lelkésznek meg kell szerezni azon Utasítást, amelyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1935. évi VI. tc. 14. §-a alapján a népiszkolai körzeti iskolafelügyelők részére kiadott. Itt részletesen közölve van, hogy mit és hogyan kell megfigyelni a látogatóknak az iskolában. Természetesen az egyházi látogatóknak a pedagógiai szempontok mellett az egyházi szempontokat is figyelembe kell venni iskolalátogatáskor. Mind-ebből láthatjuk, hogy a lelkészek bőven van alkalma pedagógiai ismeretek megszerzésére s azok szélesbítésére. Csak akarni kell!

Dr. Veress István.

A debreceni református Kollégium alapítványai.

Írta: Jakucs István, c. kollégiumi igazgató.

(Folytatás és vége.)

VI. Az alapítványok nagysága.

Az alapítványokat nagyság szerint nehéz összehasonlítani, mert a legrégebbi alapítványok forintban megjelölt összege ma talán sokkal többet ér, viszont a milliós hadikölcsön adományok kis összeggé zsugorodtak össze, legjobbnak látszott előttem a Balogh Ferenc könyvének adatait közölni 1911-ből. De összehasonlítottam ezeket az 1918. évi kinyomtatott költségelirányzat adataival, mert még akkor nem kezdett a pénzünk elértéktelenedni. Néhány helyen azért közölni fogom zárójelben az 1918. évi adatokat is.

Legnagyobb alapítványunk a Szártóry-alap, eredetileg voltak ugyan nagyobb összegű adományok, de mert bölcseink elődeink földbirtokokba fektették: 1911-ben az értéke kb. 800,000 K volt. (1918-ban 870,000 K-val szerepel.)

Ennek történetét is közlöm röviden.

Szártóry Imre budai lakos 1825-ben budai házáat, mely vendégfogadó volt, hagyta a Kollé-

giumra. A ház értéke 88,860 forint volt, de 79,245 forint teherrel, tehát a tiszta érték 9615 forint volt. Péchy Imre akkori főgondnok érdeme, hogy a teher lassanként letörlesztetett (1846), sőt az új építkezés költsége is kifizettetett s 1856-ban tehermentesen a Kollégiumé lett a ház. Az alapítvány 1852—53-ban lépett életbe, akkor az alapító kívánsága szerint egy tanszéket felállítottak, melyre Oszterlamm Ernő választott meg. Az alapító másik kívánsága, hogy rokonok 100 frtot kapjanak s ha marad, idegen evangélikusok is, akik a rhetorikát (sic. a VI. osztályt) Eperjesen végezték, ha Debrecenbe jönnek tanulni 50 frtot. Az említett évben egy rokon 100 frtot már kapott.

A házat 1874-ben 160,000 frtért eladták és 1875-ben az egyházkerület a végrendeletnek megfelelően úgy határozott, hogy 1. egy tanszéket fenntart a jövedelemből; 2. rokonoknak 500 frtot; 3. nem rokon 5 evangélikusnak 100—100 frtot ad; 4. 500 frt a fizikai szertárá; 5. a fentmaradó jövedelem két új tanszék alapjául szolgáljon.

Későbbi bölcse elődök, a tőke nagy részét a tiszadadai ingatlanba fektették, amelynek 43.06%-a a Szártóry-alapé; így az alap megmenekült a megsemmisüléstől s ma a fenti összegeket valorizálva 1200 P-t ad rokonok, 1200 P-t nem-rokonok ösztöndíjnak; 1000—1000 P-t a fizikai és természetrajzi szertárnak, s a többi jövedelmét a tanszékek fenntartásához hozzájárulás címén a közszükségleti pénztárba adja át.

2. A másik ilyen nagyobb alapítvány, amely részben szintén megmaradt, bár kb. 120,000 K készpénzt elvesztette az *Andaházy-Szilágyi Mihály-alap*. Szilágyi Mihály nevelőintézetet létesített, ahol tíz szegény nemes ifjú ingyen tanult. Az alap értéke kb. 306,750 K volt. A vagyon egy része a Szilágyi Mihály-intézet szép épületében megmaradt, de mivel pénztökéje megsemmisült, ma ingyen nem láthatja el a tíz ifjút, de 20—25 ifjú kap benne otthont igen olcsó áron.

3. Soós Gábor ügyvéd és országgyűlési képviselő 50,000 frtos tanszéki alapjának értéke 1911-ben 231,680 K volt. (1918-ban 310,000.)

4. Kövesdi János az „arany civis” tanszéki és többi alapjának értéke kb. 166,000 K volt.

5. Szabó Pál mezőtúri lelkész és neje Bethleni Zsuzsanna hagyományának összege 138,597 K. (1918-ban 158,000.) Régen 3200 K évi ösztöndíjat adott rokonoknak és lelkész s tanító gyermekeknek. Háza ma is megvan, de a házbér esése miatt és körülbelül 46,000 K pénztökéjének elveszte miatt ma csak 50—200 P ösztöndíjat ad.

6. Cseh-Szombati József orvos tanszék-alapjának 135,666 K (152,000) volt az értéke.

7. Margitai István orvos tanszék-alapja 123,455 K (88,000) volt.

8. Könyves Tóth Antal a Kollégium ügyésze volt 1850-ig, nejevel együtt közszükségleti célra 119,390 K-t, felesége még 31,140 K értékű földet hagyott.

9. Miklóssy Mózes családi alapja 106,000 K volt, a jövedelmét ma is a család élvezi.

10. Az említett Ármós-alap értéke volt 93,889 K. Ezekon kívül még 14 alap értéke volt 50,000 K-n felül.

Czövek Gergely	76,000	Pécze József tan.	59,000
Czucz Lajos	50,000	Pólya Pál	66,000
Hegy Mihályné	60,400	Sápi Bösörmenyi	89,000
Kenessey-Szondy	54,000	Simay-Nagy	56,000
Klobusitzky-Pallay	54,000	Simonffy Imre	62,000
Papp-Zágoni	67,000	Szegedi Sándor	59,700
Pálóczy Horváth M.	70,000	Szombathy-Veresmarti	54,000

VII. A régi alapítványok elértéktelenedése. — Új alapítványok.

Mindezek a gyönyörű alapítványok a pénzünk elértéktelenedése és a Kollégium pénzének hadikölcsönbe fektetése miatt tönkrementek. Alig pár fillerre szállt le az értékük, úgyhogy néhány évi hiábavaló könyvelés után 1935—36-ban az egyházkerületi közgyűlés összeolvasztotta őket. Az ösztöndíj-alapok közt 141 alap 3.389,974 papirkorona értékben olvadt össze, mai értéke 453,52 P. A kiegészítésre váró alapok közt 95 olvasztatott össze 7.621,812 papirkorona értékben, mai értéke 1169,89 P.

Csak azok maradtak meg, amelyek földben vagy házban voltak, így az említett Szártóry-alap, Ármós 100 éves alap, Tóth Ferenc-alap, Margitay-alap, s részben a Szabó-Bethleni-alap. Az Ármós 100 éves alap a föld egy részének eladása alkalmával a többi alapot pénzben elégitette ki, s így a többi hét Ármós-féle alap megsemmisült volna, de az egyházkerület 87—1929. sz. határozatával méltányosságból a 100 éves jövedelméből *refundálja, jelelteníti* a többi alapot is. Már a legutóbbi zárószámadás szerint 30—40%-ig sikerült is a refundálás.

A Balogh Ferenc-alapítványi törzskönyvének megjelenése óta, amint fentebb említettem 132 új alapítvány keletkezett, eleinte nagyobb számmal jöttek, de a háború éveiben megcsökkent a számuk, majd újra emelkedett, amikor milliókban beszélünk, több százezres és milliós alapítvány létesült; sajnos, ezeknek az értéke is lecsökkent, amikor pengővé alakultak át. A nehéz gazdasági évek alatt majdnem megszűnt az adakozó kedv, 1927-ben, 1928-ban csak két-két új alapítvány létesült, újabban ismét emelkedik a szám, a múlt 1935—36. évben már 11 új alapítvány keletkezett.

Az újabb alapítók közül röviden egynéhányat felsorolok.

Balogh János esőkmői orvos összes vagyonát a Kollégiumra hagyta.

Vitéz Dr. Bessenvei Lajos két elhunyt gyermeke nevére tett 1000—1000 P-s alapítványt.

Dóczi Imre egyházkerületi felügyelő nevében két alap is van.

Dr. Erdős József és Károly egyetemi tanárok nevében két alapítvány van.

Sass Béla nevében is több.

Jóna János földbirtokos három énekkari alapítványt létesített.

Márk Endre volt kollégiumi ügyész nevében ma is négy alap van, bár több régi alapja elértéktelenedett.

Káposztás Imre tanító három alapítványt is tett.

A református gimnáziumi tanárok nevével is sűrűn találkozunk Mácsay Sándor, Nagy Zsigmond, S. Szabó József, Révész Lajos, Kecskeméthy M. Lajos, Szeremley Béla tettek alapítványokat. Debreceni Ferenc nevére a cserkészek tettek 1250 P-s alapítványt.

Dr. Gulyás József sárospataki tanár 700 P-t küldött.

Kocsár Gábor ügyvéd, Balogh Ambrus esperes, Berei József alapítványai felül vannak 1000 pengőn.

A véstői egyháznak is gyűl egy alapítványa.

Már előbb említettem, hogy Vadon Sándor ügyvéd adományához 10,000 P-t hagyott. Említettem Thegze Gyula 33 hold föld adományát is.

Szél Kálmán és neje házuk fele részét hagyták a Kollégiumra.

Végül gyűl a Karai Sándor volt kollégiumi igazgató nevére is az alap, melyre már több mint 1000 P befolyt, de a megszavazott összegekkel a 2000 P-t el fogja érni.

De mindezen alapokból a múlt évben csak 785,40 P

jutott a gimnáziumi tanulóknak, 204,66 P a tanítóképzőnek és 759 P az egyetemi hallgatóknak, ösztöndíj fejében, a régi évi 35,000 K kiosztható összeg helyett.

VIII. Dr. Baltazár Dezső szerepe a Kollégium megmentésében.

A legszomorúbb időkben jött a Kollégium segítségére Dr. Baltazár Dezső püspök úr. Az ő nemes lelkét nem hagyta nyugodni a Kollégium szomorú helyzete. Merész terv fogalmazott meg lelkében, hogy a szükség kiáltását elviszi messzi földre, a szabad Amerikába. Az előbb elsorolt szép hányalatkozatok közt is kimagaslanak az ő szavai, melyekkel az 1922. évben beszámol amerikai útjáról:

„A debreceni református Kollégium sorsa veszedelembbe került a példa nélkül álló nehéz anyagi viszonyok miatt. Ezt a Kollégiumot pedig nem engedhetjük veszni, amíg csak a tudomány világossága, az evangélium tisztasága, az emberszeretet áldása és a hazaszeretet kötelme becses lelkünkön.”¹ Majd ezt írja: „Engem sem hagyott nyugodni az a hála, amellyel a szellemi édesanyaként szeretett Kollégiumnak; sem a felelősség, amellyel, mint előjáró, a debreceni Kollégium sorsáért a magyar nemzet s az egyetemes kultúra történelmének tartozom.”¹

„Nálam azt a hatást, amit a Kollégium anyagi romlása keltett s amely már magában is elég lett volna minden lehetőségre, szent érzelmmé minősítette az a hála, amely nem tud elválni a lelkemtől sírom zártáig nevelő édesanyám: a Kollégium iránt.”²

„A Kollégium alapítványainak elenyészése a szegény tanulók sorsát tette kétségessé; ennek a sorsnak, mint a nemzeti jövőendő egy darabjának a biztosításáért pedig még a kockázatos lépéstől sem szabad visszatartani magunkat.”²

Ezeknél a szép nyilatkozatoknál még szebb volt a tett. Nem riadt vissza a nagy úttól, a fáradalmaktól, a veszedelmektől. 1922 május 6-án indult el s május 22-én ért Amerikába, ahol három hónapig templomi szolgálattal, ünnepélyeken való előadásokkal hívta fel az amerikai magyarok figyelmét a Kollégium szomorú helyzetére. Sikerült akkor 20,206 dollárt összegyűjteni. (Utóbb még 1284 dollár érkezett.) Útját két év múlva megismételte s akkor 1924—25-ben hat hónapot töltött kint s az előbbi összeghez még 19,861,93 dollárt gyűjtött.

A begyűlt összegből elsősorban a Kollégiumot mentették meg adósságaitól, kifizették a hadikölcsönkötvényeket terhelő 5.018,200 K-t, az egyházkerületnél 2.800,600 K-t, az internátus és tápintézet adósságainak törlesztésére fordítottak 1.308,700 K-t. A megmaradt összeget kölcsönökbe helyezték ki s részben ingatlanba fektették. Az évi jövedelemnek az alapítólevél szerint $\frac{3}{4}$ része, majd később egyházkerületi határozatok szerint $\frac{2}{3}$ része osztott ki segélyezésre, a többi része a tőkéhez csatoltatott, mindaddig, míg az Amerikában begyűlt összeg hiánytalanul vissza nem pótoltatik, tehát míg az összes költségek s külön adományok vissza nem térültek. Éppen most a megboldogult püspök urunk 25 éves jubileuma alkalmából érte el az alap az eredeti összeget, s a 25

¹ Egyházkerületi jegyzőkönyv 1922. 376. lap.

² Egyházkerületi jegyzőkönyv 493—1925. 182. lap.

éves jubileum emlékére most már a jövedelem teljes egészében a segélyek kiosztására fog fordítatni. Az alapítvány mai értéke betétben és kölesönökben 193,354·20 P és 34,060 P értékű ingatlan, összesen 227,414·20 P. A 25 éves jubileum alkalmából a pénz egy része egy debreceni háromemeletes ház megvételére fordított.

Ha az előbb az V. pont alatt kimutatott adatokkal összehasonlítjuk a Baltazár-Amerikai-alapot, láthatjuk, hogy a Kollégium régi jó időkbeli *legnagyobb alapjai* közé emelkedik. De ha a segélyosztás nagyságát nézzük, akkor az alap a régi nagy alapok közt is az első helyre helyezhető. Felsoroltam az I. fejezetben, hogy a legnagyobb alapok is legfeljebb 2—3000 K-t adtak ki évenként. (Pl. a Szabó-Bethleni-alap 3320 K-t.) A Baltazár-Amerikai-alap az utóbbi öt évben átlag 8500 P évi segélyt osztott ki. Összehasonlítással visszaidézem, amit a VII. fejezet utolsó kikezdésében kimutattam, hogy az 1935—36. évben 1749·06 P osztott ki összesen a többi alapokból, a Szártóry-alap 2400 P-jét nem számítva.

Ezek a számok beszélnek.

IX. Kérelem a Kollégium volt ösztöndíjasaihoz.

A püspök úr ezzel az önfeláldozó tényével, hogy a Kollégium régi elértéktelenedett alapítványait ilyen nagy alapítvánnyal pótolta, példát mutatott mindazok számára, akik valaha a Kollégium alapítványait élvezték.

Hányan vannak, akik a régi szép ösztöndíjaknak köszönhetik, hogy elvégezhettek tanulói pályájukat; a Kollégiumnak köszönhetik, hogy emberré lettek. Ha mindnyájunkban felébredne az a hálás lélek, amely boldogemlékű püspök urunkat nagy tettekre indította, nem lenne ma nehéz helyzetben a Kollégium, nem lenne diáknyomor, nem kellene tandíj nemfizetés miatt kimaradni a szegény diákoknak s nem kellene száraz kosztot kialódni azoknak, akik az egész országban legolcsóbb tápintézetű díjat sem tudják megfizetni. A debreceni Kollégium újra teljesíthetné a régi hivatását, hogy az igazi értékes tehetségeket a legszegényebb sorsból felemelhesse a legmagasabb pozíciókig.

Gondoljuk meg! Minden évben 35,000 K-t adott a Kollégium ösztöndíjnak, ez a tíz év alatt 350,000 K, harminc év alatt több, mint egy millió korona. Mit lehetne ma egy millió koronával tenni, ha mindazok vissza fizetnék a Kollégiumba az ösztöndíjat, akik harminc év alatt kapták.

Sajnos, sokan már nem élnek ezek közül s nincs is mindenki anyagilag jó helyzetben, de a vagyonosok többet is adhatnak. Azok, akiknek nincs családjuk, vagyonukat ismét a Kollégiumra hagyhatnák, mint régen igen sokan s újabb időben is némelyek. A régi alapítók rokonai feléleszthetnék őseik elértéktelenedett alapítványait.

Ez a folyamat már sok helyen megindult, a mezőtúri református gimnázium értesítője állandóan közli azok nevét, akik a régi alapítványokat *felélesztették*, a kecskeméti iskola is megindította a mozgalmat. Nagykörösön ma is igen gyakori, hogy nagyobb

vagyonokat is az iskolára hagynak. Pár éve nyílt meg az internátus egyik része abban a házban, amelyet Fitoss Vilmos volt nagykörösi rendőrkapitány Arany János tanítványa hagyományozott 150 hold földdel együtt az iskolának. V. Faragó Ambrus földbirtokos, az egyház volt főgondnoka pedig 850 hold földjét hagyta a gimnáziumi internátus fenntartására, kb. 500,000 P értékben.³

A német főiskolákon az ösztöndíjakról adott nyugtáknak kötelességet vállalnak a segélyezetttek, hogy később, ha állásba kerülnek, a segélyt visszafizetik. Ez régen a Kollégiumnál is meg volt.

A református gimnázium ifjúsági segítő egyesületénél is minden segélyosztáskor ki szoktuk írni, hogy a „*segélyt mindenki kölcsönnek tekintse, s ha az életben jól megy dolga, gondoljon arra, hogy akkor is lesznek szegény tanulók*”.

Szabad legyen tehát a kedves olvasók figyelmét ismételten felhívni Szártóry Imre figyelmeztetésére, hogy ha a Kollégiumnak valaha jótéteményét élvezték, és ha a jó Isten jó módot engedett nekik, adják vissza a segítséget, létesítsenek új alapítványokat, vagy ha kevesebbet kaptak a földi javakból, adjanak valamelyik alap tőkájéhez, aminek jótéteményeit élvezték, vagy élesszenek fel egy elértéktelenedett alapot, legalább 100 P-vel (esetleg többen összeállva), mert ennél kisebb összeget a Kollégiumban nem érdemes külön kezelésben nyilvántartani.

Igy hálálhatják meg az édesanyának, az Alma maternek jóságát, így menthetik meg a régi alapítványtevők nevét a feledésből s így segíthetik a ma oly nehéz helyzetben levő szegény ifjakat.

Mikor a folyó évi Baltazár-amerikai ünnepélyen az alapítványokról beszéltem s ezeket a gondolatokat az ifjúságnak is figyelmébe ajánlottam, boldogemlékeztű püspök urunk maga kívánta, hogy most, amikor a Kollégium jubileumára készülünk, a Debreceni Protestáns Lapban közöljem felolvasásomat s ő maga akarta megadítani a refundálási mozgalmat, s a Józsa-alapot, melyből ő is kapott, akarta egyedül refundálni.⁴ Sajnos, halála ebben is megakadályozta.

Íme nagy püspökünk itt is elől akart járni jó példájával, pedig ő nála szebben senki sem rótta le háláját a szeretett Kollégiuma iránt, azáltal, hogy a Kollégium egyik legnagyobb alapítványát, a Baltazár-Amerikai-alapítványt létrehozta.

Kövessük hát nagy püspökünk példáját.

Küszöbön áll a Kollégium főiskolai jellegének 350 éves, s az egész Kollégium 400 éves jubileuma. Ez alkalommal azok részéről, akik jótéteményét élvezték, legszebb hála lenne az elveszett alapítványok felélesztésével vagy új alapítványok létesítésével előmozdítani, hogy a Kollégium megerősödve sokszáz évig teljesítse még nemes hivatását.

³ Egyelőre még a birtokot hasznélvezeti jog terheli.

⁴ Józsa János hajdúszoboszlói református lelképászto^r tette 1863-ban. Hat tanuló kapott kamataiból, 2 debreceni^r 2 nagykunsági és 2 hajdúkerületi. Az alap 3000 frt volt, 1911-ben 7681 korona.

⁵ Az egyes alapítványok felől hozzám forduló érdeklődőknek készséggel szolgálok felvilágosítással. *Jakucs István*.

Gondolatok a sajtó jelentőségéről.

Korunknak nem az a feladata, hogy új igazságokat termeljen, hanem a már ismert igazságokat gyakorlatilag megvalósítsa. A nagy elméleti igazságok bankóit a mindennapi élet aprópénzeire felváltja.

Ilyen régi igazság, hogy az ember azzá lesz, amit eszik. Vonatkozik ez természetesen nemcsak a testi, hanem a szellemi életre is.

A testi táplálkozásban figyelembe is veszik ezt. A táplálkozás ellenőrzésére, észszerűsítésére, szabályozására nagy gondot fordít a mai ember.

Hatalmas laboratóriumokban vizsgálják az ételek tápértékét, vitamin-tartalmát, az emberi szervezetre gyakorolt hatását. Az orvosok világosan ki tudják mutatni az összefüggést az ember testi ereje, egészsége, munkabírása és táplálkozása közt.

Arra már kevesebb gondot fordítunk, hogy szellemi életünk elsőbrendűsége itt kívánatosabbá teszi a fokozott figyelmet és gondosságot.

Értelmi fejlődésünkre sok tényező hat, öröklött képességeink, környezetünk, tanulmányaink stb. Letagadhatatlan az iskoláskoron túl az ujság hatása.

Az ujság hírharang szerepe mindinkább szűkül, főként arra törekszik ma már, hogy mindennapi szellemi tápláléka legyen az olvasónak. Csodálatosan őrre lesz az ujság olvasója felett. Eredeti, önálló gondolkodású ember kevés van, aki mindenben egyéni véleményt formál és képvisel. Legtöbb ember átveszi, magáévá teszi ujságja véleményét.

Nagyon fontos mindnyájunkra nézve tisztán látni, hogy szellemileg mivel táplálkozunk és kik táplálnak bennünket.

Kikből áll ma az ujságírói kar? Egy író így felel erre a kérdésre: „Kiváló írókból, akik kényszerből, csak anyagi ellenszolgáltatásért végzik ezt a munkát, érezve, hogy minden szerkesztőségi óra alkotóerejüket rövidíti meg, éppen ezért nem lehetnek szívvel, lélekkel ujságírók. Aztán erkölcsi alapot és szellemi felkészültséget nélkülöző félemberekből, akik komolyabb pályáktól huzódnak.”

Talán túlkemény megállapítás ez és csak az olesó fővárosi napilapokra állhat meg. Annyi bizonyos, hogy az a félelmetes nagy hatalom, amit a napi sajtó képvisel, nem egészen megbízható kezekben van.

Nem lehet ezt egyszerűen tudomásul venni, rá kell döbbernünk felelősségünkre e téren. Az értelmiségre vezető szerep vár, az intelligencia kötelez, mi lesz, ha minket is megmérgez lassan, de biztosan az ujság?

Vigyázzunk-e mi arra, hogy csak tiszta szellemi táplálék kerüljön naponként asztalunkra, csak azt az ujságot olvassuk, amelyiket vallás-erkölcsi alapon álló, tiszta jellemű, fajtájukért felelősséget érző emberek írnak?

A világháborút követő forradalmakat a lapok készítették elő, ma is ezek a szállás-csinálói a romboló irányzatoknak.

Ma az egész világ két világnézet körül csoportosul, krisztusi, vagy antikrisztusi világnézetet vall.

Életbevágóan fontos tudnunk, melyik irány felé visz bennünket napilapunk? Ha hallgat és nem vall színt, az nagyon gyanús. Az angol sajtó legnagyobb bűne az elhallgatott dolgokban van, mondja egy angol államférfi.

A magyarnak nevezett sajtó egy része pedig hallgat. Nem látja, vagy nem akarja látni a veszedelmet. Számára talán nem is veszedelem az, csak üzlet, egy új lehetőség, amelyet ki lehet használni. A magyar sajtó üzleti alapon áll. A nagy hatalom nem is az ujságírók, hanem a kiadók kezében van.

Az olvasóközönség is hibás ebben, mert mindenki az olesóbb ujságot olvassa, azzal már nem igen gondol, honnan veszik a lapok a ráfizetést pótló szubvenciót, milyen irányban kötik le magukat, kiknek a javára készítik a közvéleményt.

A földolgozókban egységre kell jutnunk, ha élni akarunk! Annál pedig nincs főbb dolog, hogy a magyar jövő útját világosan lássuk magunk előtt.

Mi csak krisztusi és nemzeti irányban remélhetünk jövőt. Aki más utat ajánl, aki más úton halad, az ellenségünk.

Revízió alá kell venni a sajtó munkáját, szerepét nemcsak a törvényhozásnak, hanem a társadalomnak is. Harcot kell kezdenünk az igazi magyar sajtó mellett és a romboló, metelyező ujságok ellen.

Ne tévesszen meg bennünket a páratlan bizalommal fogadott és végtelen sokra becsült miniszterelnökünk nyilatkozata, hogy Magyarországon a világnézeti kérdés el van döntve. Az ő számára és elméletben így lehet ez, a gyakorlati, a gazdasági életben azonban másképpen.

Össze kell fognunk, mindent meg kell tennünk, hogy velünk azonos világnézeti alapon álló, közös eszményekért lelkesedő, fajtánkbeli, hivatást érző, felelősséget hordozó ujságírók irányítsák a magyar közvéleményt, táplálják a magyar szellemi életet és munkálják a magyar jövődőt.

Sípos Károly.

Tudomány és irodalom

Hastings: „Szolgáló angyalok.” A gyermek századát éljük. Nagy pedagógusok ezrei foglalkoznak a nevelés és a gyermeki lélek problémájával. Naponta cikkek, s tanulmányok százai jelennek meg a sajtó útján a gyermekről.

Az irodalomnak is van egy iránya, mely a gyermeknek szól, az ő részére terem. Hastings is a gyermeknek szánta ezt a könyvét. Az a célja lehetett művével, hogy ezáltal Krisztus alakját vetítse a gyermek elé, a Mester cselekedetei által pedig — és az ő tanítványai, s a Benne bízók által példát mutasson nekik.

A szentirati helyekre utaló rövid tanítások mintha naplójegyzetek lennének. Jézus először, mint kicsiny pólyásgyermek szerepel itt. Későbbben a rózsakeret alkotó gyermek, majd tanítványokat kereső és hívó Mester. Egyszer a leghatalmasabb orvos, aki halottakat támaszt fel, majd szegény, fáradt vándor, aki vizet kér a samaritánus asszonytól. Majd mint hú pásztor lép elénk, ki féltő és szerető gonddal ügyel nyájára, s ha egy is elvész a bárányok közül, utána megy és megkeresi azt.

Mindezek a történetek már ismeretesek a nagyobb, például iskolába járó gyermekek előtt. De Hastings olyan keretbe foglalja azokat, hogy az felkelti és ébren tartja a gyermekek érdeklődését. Elvezet pl. bennünket kelet titokzatos világába. Beszél az ottani

szakasokról, az emberek akkori életmódjáról, a hatalmas római birodalomról. De nemcsak Jézus korabeli személyeket szerepeltet, hanem a példák és tanítások színesség tétele céljából eljutunk „Mammut” pénzisten birodalmába. Tudomást szerezhettünk Guyon lovag hőstetteiről, aki egyszer a „Mammuttal” való viaskodása közben, máskor mint a bűn királynője palotájának lerombolója jelenik meg előttünk. A gyermek fantáziája teljes kielégülést nyerhet ott is, ahol magát a keresztyén fehérekért feláldozó indián főnökről olvas. Livingston Dávid, Kolumbusz Kristóf, magyarországi Erzsébet királyleány és egyéb ilyen, a gyermekek előtt kedves, s már legendássá vált alakok tetteiről is beszélnek a könyv lapjai.

Mindezek felett, a sorok és fejezetek között Jézus csendes, szelíd, finom lényét rajzolja. Róla ad művészi arcképet, amely letörölhetetlenül vetődik rá a lélek vásznára.

Némelyik helyen azonban az volt az érzésem hogy kissé sokat kér, sőt követel az író a gyermektől. Sok helyen felsorakoztatja, hogy ez, vagy az a történet mire tanít, pedig a gyermek maga szereti levonni a megállapításokat. Az is régen beigazolódott tény, hogy a gyermek — bármilyen szórakoztató legyen is valami olvasmány, ha kitűnik belőle az, hogy abból neki tanulnia kell, azt célzatosan neki szánták — ezzel nem foglalkozik tovább szívesen. Pi.: az iskolában unja a „Tanító és erkölcsi meséket”. Ilyeneket tanítunk ugyan, hiszen szükség van rá, de olyan formában nyújtjuk, hogy ne lássék ki a „lóláb”. S ma már el szoktuk hagyni a régi iskolák oly elterjedt és közkedvelt kérdését: „Mit tanultál ebből a történetből?”

Az iskolába még nem járó gyermeknek is szükséges a vallásos nevelés, mint ahogy ezt a könyv előszavában Dr. Imre Lajos th. tanár úr nagyon szépen kifejtette. Hastings könyve nekik is szól, de nem lehet előttük felolvasni, vagy szóról-szóra elmondani, mert még túlsok benne a számukra ismeretlen. Az ismeretlen történet, hely, személyek. De az édesanya lelkén átszűrve ezek az apró kis fejezetek a gyermek jövődő életét mindenképpen megalapozák, mert megismertetik velük Jézust.

Hastings: „Szolgáló angyalok” című könyve, melyet magyarra teljes tökéletességgel, művészi érzékkel Dr. Halmi János lelkész úr, egy. m. tanár fordított — nagyszerű segédkönyve és útmutatója lehet a vallásos nevelésre nézve a szülőknek, lelkipásztoroknak, nevelőknek egyaránt.

Jézus maga mondotta: „Engedjétek hozzám a gyermekeket.” Csak Neki cselekszünk tehát kedves dolgot, áldott munkát, ha az apró lelkeket Hozzá vezéreljük, hogy azok Neki szolgáló angyalai lehessenek.

Segítsen bennünket ebben ez a páratlanul kedves, finom, mesékkel és könnyes igaz történetekkel átszőtt könyv is. A könyv 3-12 P beküldése ellenében kapható a Budapesti Református Egyházmegye Gazdasági Hivatalában. Budapest, Kálvintér 8.

Futó Klára.

„A menyasszonyság útja” — írta: Dancsházyné, Matolcsi Judit. 64 l. Debrecen, 1936.

Egy tisztánlátó, okos asszonyfőnek és egy mélyenérző, ugyanakkor másokért felelősséget hordozó női léleknek kedves ajándékként jelent meg

ez a címlapjával is megkapó füzet. A szerző azért írta, hogy „ne a süket csöndben nőjön naggyá... a kérdés, hogy mi is hát, az ami egy leányt menyasszonnyá tesz”. Olyan kérdéssel foglalkozik, amiről — sajnos — nem szoktak az emberek, közelebbről az édesanyák és leányaik eleget beszélni. Mindenesetre igen kevesen úgy, annyi áhitattal, a leánylelkek értékelésével és a leánysorsok feltésével, szent felelősséggel, ahogy azt szerzőnk teszi. „Sok férfi lelkéből kiégett a szerelemben való hit, mert belefásultak a nők üres, tétova kacagásába s megundorodtak fölvilágosodottságuk cigarettafüstjétől.” Aki ezt a mondatot leírta, az a lelket keresi a ma leányaiban is és ennek a léleknek a szépségét akarja fölragyogtatni a menyasszonyság felé útban levő leányok előtt.

„A jó parti”, „A szép leány”, „Keresés”, „Az édesanyátok”, „Tiszta csendes tűz a családi oltáron” című fejezetek különösen megkapó és megszívlelésre méltó gondolatokat tartalmaznak. Érték a többi is.

Itt-ott megtörik a logikai egyenes, kitérésekkel találkozunk (A vallásórák emléke, Külön férfi és női erkölcs), de mondanivalói — ha másfelé kell is azokat adresszálnunk — a kitérésekben is igazságokat tartalmaznak, eszméltetnek és nyereségesek.

Stilusa emelkedett, itt-ott költői lendülettel szárnyaló.

A füzet megjelenése a művelt intelligens leányok számára egyenesen áldásnak mondható. Mint a völgyek porából és ködéből a tiszta csúcsok felé vágyakozó turistának a vezető, úgy kínálkozik ez a füzet az élet igazi értékei és szépségei után sóvárgó leány lélek számára. A legmelegebben ajánljuk az olvasását és a terjesztését. Ára: 50 fillér.

Fereczy Károly dr.

A farmtól a székesegyházig. (Williams György élete. Írta: Williams I. E. Hodder. Fordította Szőlősy István. A Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Nemzeti Szövetségének kiadása. Budapest, 1936 VII. 149 lap. Karácsony Sándor előjáró beszédével. Ára 2-50 P. Az utóbbi években, különösen akkortájt, mikor a magyar KIE-mozgalom ötvenéves jubileumát ünnepelte, sok szó esett folyóiratokban, előadásokban és vitákban az „egyház és egyesület” problémájáról. Kölesönös szemrehányások, gyanúsítások és magyarázkodások oka volt az, hogy biblíamagyarazattal és Isten országa terjesztésével a hivatalos egyházakon kívül az ifjúsági egyesületek (közelebbről a KIE) is foglalkoztak. Ezek a vitatkozások nem újkeletűek. A mai problémák a múlt század közepén épp olyan elevenek voltak, mint ma s magyarázatukat épp annyira fogadták vagy vetették el, mint ma. Nagyon érdekes mai könyv ez a Williams-életrajz. Hőse, aki megalapította a legelső Keresztyén Ifjúsági Egyesületet, 1831-ben született és 1905-ben halt meg. Parasztházban ringatták a bölcsőjét s koporsója a Szent Pál székesegyház kriptájában, Nelson tengernagy koporsója mellett fekszik. Bölcső és koporsó közt 84 esztendő óriási munkája teremtette meg a föld minden táján a ker. ifj. egyesületeket. Williams György — az életrajz tanúsága szerint — nem volt se szónok, se tudós, se művész, se lelkész. Régimódi „oskolába” járt 13 éves koráig, később se tanult magánúton, nem igen olvasott, nem tudott különösebb beszédeket

mondani, hiszen foglalkozása a posztókereskedés volt s ehhez nem kellett a mult században sem különösebb előképzettség. S ez az ember mégis egy táborba tömörítette a világ keresztyén ifjainak tizezeit. Kezdte azzal, hogy kereskedőtanoncoknak beszélt kis összegjöveteleken Jézus Krisztusról. Folytatta azzal, hogy Londonban egyesületet alapított s az egyesületnek hatalmas székházat szerzett. S végezte azzal, hogy mint Viktória királynő által lovagi rangra emelt aggastyán még megérhetett sorozatos jubileumokat az egész világon és boldogan várhatta a halált, mert élete sokkal gazdagabb és eredményesebb volt, mintsem maga is remélhette volna.

Amellett, hogy megmaradt ügyeskező kereskedőnek (az 1870—71-i francia-német háború idején Anglia kerítette magához a világkereskedelemben az elsőseget s ekkor gazdagodott meg hatalmas lendülettel Williams is), egész élete hatalmas bizonyágtevés a Megváltóról, küzdelem a gonosz ellen, ahogy maga többször kijelentette. Áldozatkésztségét számtalanszor bebizonyította. A londoni KIE-ház megvételéhez 100,000 pengőnyi adománnyal járult hozzá. Üzleti érdekeit is félretette, ha egy szerencsétlen fiatalember segítségért fordult hozzá. Értette a módját, hogy miként lehet kiváló, befolyásos és gazdag embereket megnyerni a KIE-munka ügyének. Pár nap alatt négy olyan férfit talált, akik egyenként szintén 100,000 pengőt adtak az egyesületi székház megvételére. Mindig hangoztatta a KIE felekezeti közeli jellegét (emiatt akkor épp olyan nézeteltérések voltak, mint ma), bár a maga egyházának hü tagja maradt. Munkájának legnagyobb diadala, hogy az az ő halála után továbbfolytatódott és izmosodott. A magyar KIE régóta érzett hiányt pótolta ennek a könyvnek a kiadásával. A fordítással Szöllősy István gondos munkát végzett. Mindenkinél élvezetes olvasmány lesz, aki törődik az egyház és az ifjúság dolgaival.

Szendy B.

Hírek az egyházmegyékből

ALSÓSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A nyirábrányi leányegyház felügyelő-lelkésze: Némegy István dec. 13-án Bagamérban prédikált és adakozásra kérte fel a gyülekezetet az újonnan épülő templom javára, amely félben áll, mert a befejezéshez nincs elegendő pénze az egyháznak. A bagaméri egyház buzgó lelkésze: Csokonay József a legnagyobb lelkesedéssel karolta fel gyülekezetében az adakozást a nyirábrányi templomépítés céljára s ennek köszönhető, hogy a presbitérium 30 P-t, a községi előljáróság 5 P-t és az egyháztagok 35-04 P-t adakoztak össze, megható példáját szolgáltatva az adakozás lelke kivirágzásának egy 3000 lelkes gyülekezetben. Ezért a nyirábrányi egyház vezetősége a bagaméri egyháznak, vezetőségének és tagjainak soha el nem felejthető háláját és köszönetét nyilvánítja.

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A „Beregi Református Leányegyesületek Szövetsége” impozáns kézimunka-kiállítást rendezett Vásá-

rosnaményban folyó hó 6-án, vasárnap a Kaszinó termében. A külföldi elszállításra: Stockholmba, Amsterdamba, Koppenhágába és Bécsbe készített gyönyörű minta-darabok parádés bemutatása volt ez a kiállítás. Az ős-beregi himzés páratlan technikája és meglepően szép ornamentikája kápráztatták el a kivételes szépségekben elmerülő és az elismeréssel nem fukarkodó látogatókat. A szép és tanulságos kiállítás legmagasabb teljesítményét mutatta meg a Szövetség munkájának, melyet a beregi népművészet és háziipar fejlesztése érdekében immár hat éve folytat s melynek arányait mutatja az a körülmény, hogy ez a Szövetség ezidőszerint 280 leányt foglalkoztat.

A kiállítást megtekintette a Szövetség melegsívű pártfogója: Dr. Tomcsányi Vilmos Pálné is leányával együtt s nagyobb bevásárlást eszközölt. De ott láttuk a helybeli és vidéki intelligens társaság csaknem minden számottevő tagját. A kiállítás, a kivételes erkölcsi sikeren kívül, jelentős anyagi eredménnyel is zárult.

A gulácsi református leányegyesület nov. 15-én tartotta az őszi első teaestjét. Az iskolatermet teljesen megtöltő közönség nagy figyelemmel nézte végig a szép műsorszámokból összeállított ünnepélyt.

A 101. dics. elnéklése után Dékán Elek lelkész, egyházmegyei belmissziói előadó tartott biblia-magyarázatot. Tea után következtek az egyesület tagjainak számai. Szép szavalatokat adtak elő Kovács Róza, Pram Jolán és különösen Nánássy Jolán, aki művészi tökéletességgel adta elő Kiss József „Rab asszony” c. költeményét. Hegedűs Ilike, Bertók Borika, Nánássy Jolánka, Nánássy Mária, Kovács Zoltán és Melegh Tibor, Csokonai: „Tihanyi echóhoz” c. dalát énekeltek. Bertók Borika, Nánássy Mária, Hegedűs Etelka, Asztalos Irénke, Mester Zsófia és Kósa Anna „Falusi vendég” c. vigjelenetet adták elő. Az egyesület énekkara pedig Halleluja énekeket énekelt. Az egyes műsorszámok között Bertók Lászlóné, tanítónő élvezetes konferálással szórakoztatta a közönséget, mely egy kellemesen eltöltött este emlékével távozott el az ünnepélyről.

A beregi református egyházmegye Kelemen Gyula esperes és Dékán Elek belmissziói előadó vezetésével továbbfolytatta tavaly szép eredménnyel megkezdett ifjúsági munkáját. A tavalyi konferenciák hatása alatt majdnem minden gyülekezetben megalakult az ifjúsági egyesület. Az idén a munka elmélyítésére nov. 30 dec. 1., 3., 4. napjain vezetőképző konferenciákat tartottunk. Ezeken résztvettek a lelkészek és tanítókon kívül az egyesületek legkomolyabb ifjai is, hogy ők is alaposan megismerjék és megszeressék a KIE munkát és benne a lelkész segítségére legyenek. A fagyos, havas, téli idő ellenére is nagyszámmal sereglettek Jándra, Takosra, Tiszaszalkára, Kislónyára, a konferenciák székhelyeire, hogy hallgassák a vezetők: Dobos Károly honv. lelkész, Kelemen Gyula esperes és Dékán Elek belmissziói előadó előadásait. Sorrakerültek az ifjúsági munka összes alapvető elvei és problémái. Kifejezték az 16-adosok, milyen nagy szükség van ifjúsági egyesületekre, mik a munka feltételei és módszerei. Az előadások közt rögtönzött szoltárszereplés volt. Délben a vendéglátó gyülekezetek mindenütt pompás ebéddel látták el a konferenciák tagjait. Dicsérik ezek úgy az illető egyházak áldozatkészségét, mint a lelkipásztorok

és többi vezetők fáradozásait és gondosságát. A konferenciákat vallásos-esték fejezték be, melyeken Kelemen Gyula, Dékán Elek és Dobos Károly szolgáltak, a helyi ifjúság tagjai pedig szavakat, énekszámokat és jeleneteket adtak elő. Hisszük, hogy ezek a konferenciák nagy lépéssel vitték előre egyházmegyénkben az ifjúság lelki megújulását és hogy a magvetést áldott aratás fogja követni. A konferenciákkal párhuzamosan a beregi református leányegyesületek szövetsége is körzeti összejöveteleket tartott. Melyeken Kelemen Gyuláné, esperes neje értékes előadást tartott a beregi kézimunkáról, Horváth Sarolta missziótestvér pedig gyakorlatban is megismertette azt a megjelentekkel.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A debreceni református egyházmegye ifjúsági hete. A múlt nyári két nagy ifjúsági konferencia folytatásaként november 10–14-ig tartottuk meg a debreceni református egyházmegyében az ifjúsági vezető tanfolyamokat.

November 10-én, kedden, Debrecenben kezdtük meg, ahol tulajdonképpen a forrásnak kell lenni. Idejötték: Kaba, Hajdúsámson, Józsa, Mikepércs kiküldöttjei. Sajnálatosan és érthetetlenül nélkülöztük itt éppen a debrecenieket, ahonnan az ifjúsági titkáron kívül csupán a Nyilastelep képviselője, Váry Szalay Gábor ig.-tanító jelent meg. Körünkben volt Dr. Szász Imre, az egyházmegye esperese is.

Nagyváradon 10-én este már vallásos estély volt, ahol vitéz Úry Ferenc missziói előadó hirdette az ígét Ján. 8:12. v. alapján. Ezenkívül még egy előadást is tartott. Gyermekénekkar, szavakat, Kani-zsai Sarolta tanító szülőenke, felolvasás tették kedvessé ez estét. A tanfolyam másnap volt. Itt jöttek össze: Bihar-nagybajom, Sárrétudvari, Bihar-torda, Szerp, Dancsháza. Szomorúan láttuk, hogy a gyülekezet fiatal, buzgó lelkipásztora gyengélkedése miatt nem vehetett tevékeny részt a munkában.

Berettyóújfaluban november 12-én, csütörtökön voltunk. Itt találkozott: Bárán, Bakonszeg, Szentpéterszeg, Gáborján, Tépe. Megnéztük a jól felszerelt KIE otthont is.

November 12-én este már Konyáron jöttünk össze, ahol nagyszabású vallásos-ünnepély volt a templomban lámpavilágnál. Az úrasztalá virágokkal volt feldíszítve. A templom teljesen megtelt, különösen sokan voltak a nők. Helyi lelkipásztor üdvözölte a gyülekezetben esperesi minőségében először megjelent Dr. Szász Imre esperest, feleségét és gyermeküket s rájuk Istennek gazdag áldását kérte. Veress Bálint hencidai lelkipásztor buzgó imádsága után Márk 10:17–23. v. alapján Dr. Szász Imre esperes hirdette Istennek ígét megrázó erővel a gazdag ifjúval kapcsolatban. A helybeli lelkipásztor éneke, gyermekek énekkara, Konta Mária óvónő szülőenke, orgona-, hegedűszámok, szavatok tették bensőségesebbé s áldottá a kedves estét. Másnap volt a tanfolyam Derecske, Pocsaj, Esztár, Hencida részvételével. Az ígét ekkor Ördög Lajos pocsaji lelkipásztor hirdette Máté 7:17–20. v. alapján.

November 13-án este Monostorpályiba érkezünk az esperesi székhelyre. Itt is vallásos estéllyel kezdtük. Két tanteremnek egybeolvaszthatásával igen szép helyiség áll itt rendelkezésre ilyen célra. A helyiség

teljesen megtelt. Dr. Szász Imre helyi lelkipásztor-esperes, a missziói előadó és Kovács Péter ifjúsági titkár szolgáltak itt. Szavatok és énekszámok tették változatosabbá a kedves estét. Másnap, 14-én Nagy Lajos sárándi lelkipásztor hirdette az ígét a templomban igen szépszámu gyülekezet előtt Filippi 4:6. v. alapján. Utána volt a tanfolyam Sáránd, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Vértés jelenlétében.

A tanfolyamot mindenütt bibliatanulmányozás vezette be: a vezető viszonya Istenhez és az ifjúsághoz címmel, amit Kovács Péter tartott. Utána jöttek az előadások:

1. Miért van szükség az ifjúsági munkára az egyház és az ifjúság szempontjából.
2. Mi szükséges ahhoz, hogy ifjúsági egyesület jöjjön létre.
3. A református ifjúsági munka célja;
4. módszere;
5. szervezete;
6. alapfogalmak.

Az előadásokat vitéz Úry Ferenc missziói előadó és Kovács Péter ifjúsági titkár tartották. Konyáron és Monostorpályiban a tanfolyammal párhuzamosan a lányok és az asszonyok részére is volt összejövetel. Konyáron ezen az esperes, esperesné, Maár Margit debreceni tanárnő és a helyi lelkipásztor felesége, Monostorpályiban pedig Kardos Lajos hajdúbagosi lelkipásztor, Tamás Ferenc és Kovács Imre segédlelkészek működtek közre. A tanfolyamokon minden gyülekezetből ott voltak a lelkipásztorok, a tanítóság igen szép számmal, presbiterek és 40–60 ifjú. A tanfolyam résztvevőit a gyülekezetek látták vendégül. Hullott tehát ismét a mag. De ne gondoljuk, hogy most már magától megy minden tovább. Még csak ezután következik az igazi munka. Imádkozzunk, hogy a magvetés után mindenütt meginduljon a növekedés. A jóságos Istené legyen minden dicsőség a debreceni egyházmegye ifjúsági hetéért!

Vitéz Úry Ferenc.

Vallásos estély és KIE zászlóavató ünnepély Berettyóújfaluban. A debreceni egyetem Bocskay Bajtársi Egyesülete Bethlen vezértörzsének belmissziós csoportja november hó 15-én Berettyóújfaluban az újabb villanyvilágítással felszerelt templomban szépen sikerült vallásos-estélyt rendezett, amelyen igen nagy számban vettek részt az érdeklődő hívek. A szép, komoly és változatos műsor szereplői: Józsa László, Jánossy Imre és Hadházy Antal 3. éves, Nyíri József 2. éves és Barna László 1-ső éves theológusok voltak. A Bethlen vezértörzshöz tartozó ifjak most már harmadizben fordultak meg a berettyóújfalui gyülekezetben, mindig a legjobb emlékeket hagyva maguk után, úgyhogy látogatásuk a jövő évre is tervbe vétetett.

A Keresztyén Ifjúsági Egyesület, amely mint boldogemlékeztető Megyerecsy Béla alapítása egyike az ország legrégebb ifjúsági egyesületének, november 22-én tartotta meg az egyesület által nagy gonddal és lelkesedéssel előkészített zászlóavató ünnepélyét. A zászlóanyai tisztet Dr. Miskolczy Pálné úrasszony az egyházközség főgondnokának neje töltötte be. A zászlóavató ünnepély istentisztelettel kezdődött, amelyen az ígét Dr. Hajdú Gyula lelkész hirdette s ugyancsak ő áldotta meg a zászlót is, a gyülekezeti

vegyeskar pedig Huszár Margit diakonissza testvér vezetésével szép alkalmi éneket adott elő.

Az istentisztelet végeztével ifj. Sz. Pozsár István elnök szép beszéd kíséretében elhelyezte az egyesület koszorúját a templomkertben lévő hősök szobrára.

Este 8 órai kezdettel a Leventeház nagytermében műsoros estély zárta be a zászlóavató ünnepélyt, amelyen történt a zászlószögek beverése is. Az estélyen vitéz Dr. Nadányi János alispán az egyesület egyik tanácsadó díszelnöke mondott tartalmas ünnepi beszédet s szép énekszámok és szavaltok elhangzása után az ünnepélyt Dr. Hajdú Gyula lelkész rekesztette be.

Sárrétudvari Református Leányegyesület november 8-án ünnepelte fennállásának tíz éves évfordulóját. Az ünnepi istentiszteletet Szabó Sándor szerepi és Gábor András hajdúszováti lelkészek végezték. — A diszközgyűlésen a jubiláló egyesületet üdvözlők: Kozma Zsigmond tb. esperes a bajomi, Fodor Gizella tanítónő a szerepi, Gábor Andrásné a szováti leányegyesületek nevében. Az egyesület tízéves történetét felolvasta Máté Irma tanítónő. Énekelt orgonakísérettel Zagyva László rektor. Szavalt Bagdi Vilma egyesületi tag. A Leányegyesületet Nagy Ferencné lelkésznő szervezte 10 évvel ezelőtt és vezette az elmúlt 10 esztendőn keresztül.

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Ifjúsági konferencia Laskodon 1936 dec. 1-én. Hűvös decemberi nap, szitáló hó, bizonytalan és dőcögős út, ami kedves bevezetésül szolgál ez örökké emlékezetes nap eseményéhez.

Előírás szerint az érkezés időpontja 8 órára volt kitűzve, de az idő zordsága s az út bizonytalansága miatt 9 órára érkeztünk. Amilyen viszontagságos volt útunk, olyan kedves és szeretetteljes volt a fogadtatásunk. A laskodi egyház lelkipásztora Ary Antal tanácsbíró úr mosolygós arcával fogadott és nyomban bemutatta az érkező ifjakat a helybelieknek.

Az idő gyorsan telt, de a konferencia előadója Kovács Péter orsz. fm. titkár nem érkezett. Valami sajnálatos félreértés következtében egész nap nem jött. Így tehát a gyülekezetek ifjai névszerint a berkeszi, petneházai, nyirtassi, laskodi számszerint mintegy ötvenen várták szívrepesve azt, aki őket egész napon át varázseyéniségével lekötötte, de hiába sóvárogottak.

Pontosan 1/211 órákor megkezdődött a konferencia. A templomban ígét olvasott és imádkozott Deák Lajos petneházai lelkész. Utána Varga Dezső berkeszi lelkész előadást tartott: „Akié az ifjúság, azé a jövő.” címmel. Előadása teljesen megfogta az ifjak lelkét.

Mindezek végeztével program szerint a zsoltárszereny következett az 1—50-ig terjedő zsoltárból. A verseny győztesei a berkeszi ifjúság 27 ponttal, a laskodi felnőtt ifjúság 21 ponttal és a laskodi serdülők csoportja 19 ponttal. (Természetes csak az önálló dallamú zsoltár képezte a verseny tárgyát.) Az első és második díjat nyert egyesületek egy-egy zsoltárt kaptak jutalomképpen.

A verseny befejezése után ima és énekkel távoztunk a templomból az iskolába, hol már várt ránk az ízletesen megterített asztal. Itt láttuk szorgalmatos-

kodni a nagyatiszteletű asszonyt, özv. Téglássyné úrasszonyt, a tanítónőket, valamint a Leányegyesület tagjait. A boldogságtól, örömtől sugárzó arcok tárultak elénk mindenütt, bárhová néztünk. Nemcsak lelkünk táplálkozott bőségesen, de testiünk sem látott szükségét.

Délután 4 órákor vallásos-ünnepély volt a templomban, melyet Varha Dezső imádsága vezetett be. Majd Ary Antal helybeli lelkész a Máté V. 13—16 alapján tartott bibliamagyarázatot. Rámutatott az ifjúsági egylet fontosságára s egyben hivatására, melyet maradék nélkül be kell tölteni. Néhány vallásos költemény elszavalása tette még bensőségebbé a vallásos-estét.

A nap záró akkordja a nőegyleti tea-est volt. Mert bizony ők sem akartak az ifjúság mögött maradni. Megmutatták, hogy tudnak dolgozni, áldozni. Kivették a munkából bőven a részüket, de a főérdem Ary Antalné nagyatiszteletű asszonyé, a nőegylet elnöknőjéé, kinek fáradságot nem ismerő munkája tette fel a siker koronáját.

Ez az eset is azt mutatta, hogy Laskodon komoly munka folyik. Apró gyermekek szavallataikkal páros jeleneteikkel és színdarabokkal szórakoztatták az egybegyűlt nagyszámú közönséget, akiket Tóth Margitka kiváló képességű és szeretetteljes odaadású tanítónő tanított be a legkényesebb ízlést is kielégítő precizitással.

Minden szépen és ékesen volt. De hadd tegyem fel a kérdést: a bőséges magvetésnek lesz-e aratása? Adja Isten, hogy bőséges legyen!!

Berkesz.

Varga Dezső.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

A mezőtúri egyház kebelében működő belvárosi református nők „Szeretetszövetsége” 1936. évi dec. 13-án, vasárnap délután a református gimnázium tornatermében a gyülekezeti szegénygondozás javára szeretetvendégséget rendezett a következő műsorral: 1. Közének: XXV. zsoltár 1. v. 2. Imádkozott: Marjay Károly lelkipásztor. 3. Megnyitó beszédet mondott: Marjay Károlyné elnöknő. 4. Titkári jelentés, tartotta: Papp Lászlóné. 5. Csajkovszky: „Canzonetta”, Hubay: „Hejre Kati.” Hegedűn játszott: Hoffmann Gábor v. zeneiskolai tanár. Zongorán kísért: Fábry Anikó v. zeneiskolai tanárnő. 6. Szavalt: Muzsai Magda VII. o. leányliceumi tanuló. 7. Előadást tartott: Dr. Hegyaljai Kiss Géza belsöböcsi lelkipásztor, író. 8. Sántha—Szabó: Szeretet, férfikarra átírta: Darabán S. Éneklik a dupla férfikvartett tagjai: Gellért István, Pető Sándor, Nyitray Gyula, Dobó Sándor, Bihari Ferenc, Bordács Béla, Korom Gyula tanítók, Molnár István segédlelkész, harmóniumon kísért: Szathmári Miklós tanító. 9. Mécs László: A mindenség balladája. Bódás János: Ki volt boldogabb? Szavalta: Tömörly Ödön segédlelkész. 10. Imádkozott: Falussy Gusztáv lelkipásztor. 11. Záróének: XC. zsoltár 1. v.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Nyirtéti templomszentelés. Ezévi november hó 15-én szentelte fel már megválasztott püspökünk főtiszteletű Maklár Károly úr a nyirtéti templomot. A templom nem teljesen új építmény, hiszen

vétek számba ment volna, ha az egyházközség a régi épületeket különben is szegény Nyírségnek e nagy idők tanuját — 7—800 éves kis templomát lebontatta volna. Mintegy ötven éve itt kutató néhai Fraknói Vilmos r. kath. püspök legalább is ilyen idejűnek becsülte ezt a templomot. E régi templomból a mostani átépítésnél teljesen egészében megmaradt freskó töredékével és két urasági fülkéjével a régi szentély. Kivülről öt oszloppal körülvett erődítményszerű félkör alakú nagyon impozáns épület rész ez. Megmaradt a később hozzáépített hajónak északi és déli oldalfala, csupán a nyugati falat bontottuk le, de alapzata ennek is megmaradt, mivel emberi erővel képtelenség volt ezt széjjel szedni. 1346-ból való feljegyzés szerint e régi templom Kiasasszony tiszteletére épített kápolna volt, rendkívül szegényes felszereléssel. Egy misemondó ruhája és egy misemondó könyve volt a filiális egyháznak ebben az időben.

1936. év július havában Görömbey Péter nagykállói lelkész és a helybeli lelkésznek kérésére szakszerű vizsgálatra lejtött a Műemlékek Országos Bizottságától Lux Péter építész úr, ki megvizsgálta templomunkat s meg is ígérte, hogy rövidesen lejön egy restaurátorral, ki restaulálni fogja a hajdani oltárkép töredékét s a két urasági fülke falfestményeit. S esetleg megállapítják annak az uraságnak nevét a már porladozó bevésésből, ki akkor kegyura volt a templomnak s birtokosa a falunak. Egyben feltárják a mostan látható falfestmény alatt levő még régebbi festményt s a két fülke alatt lévő alapzati részt, mely utóbbi munka értékes leletekkel kecsgeteti a szakszerű kutatót. Ám az ígélet csak ígélet maradt, mert a mi tulajdonunkban levő emlékek bizony csak mostoha emlékek. És ha az építkezés alatt feltárt régi festmények elporladnának, ne illessen bennünket vád, hiszen mi teljesítettük köteleességünket.

Fentebb már jeleztem, hogy a nyugati falat lebontottuk, innen kezdve hat méterrel hosszabbítottuk a templomot. A toldás délnyugati sarkában egy teljesen stílszerű 20 méter 70 cm. magasságú tornyot építettünk. Összes építkezési költségünk 12,800 P. Ez összegből 7000 P-t már esedékes tőkeképző segély címen az Egyetemes Konvent folyósított. A majdnem 6000 P-t jórészt híveink adományából fedezzük. Egyetlen egyháztagra sem vetünk ki e címen adót, mindenki önkéntes áldozat készségével járul hozzá az építkezés költségeihez, nemcsak pénzzel, hanem igen jelentős természetbeni munkálatokkal. A templomszentelési ünnepélyre a helybeli híveinktől kaptunk egy úrasztalát kemény diófából, egy ezüst úrasztali kelyhet és egy szőnyeget az úrasztala alá. Így vitték teljesedésre a lelkész régi álmát, vágyát s állandó törekvését a megértő hívek egyakarattal.

A szorgalmas és áldozatos munkának koronája lett aztán a november 15-i templomszentelési ünnepség. A Nagykállóból Dr. Nánássy Andor egyházmegyei gondnok úrral érkező Püspök urat Nyírtét határánál a járási közigazgatás nevében Mikecz István főszolgabíró úr köszöntötte. Községünkben az első diadalkapu alatt Iványi Tibor főjegyző úr fogadta s tanítónk kislánya szép csokorral kedveskedett püspök urunknak. Lelkészlak előtt szinte diadalkapu alatt Porzsolt István esperes úr az egyházmegye, helybeli

lelkész pedig az egyházközség nevében fogadták hódolattal a Püspök urat. Püspök úr meleg szeretettel köszönte meg mindkét üdvözlést. Parókia bejáratánál pedig lelkész kislánya fehér rózsá és szegfű csokorral üdvözölte a püspök úr feleségét. Nagy örömmel fogadtuk a közvetlen kitüntetés, a családi szeretet megnyilvánulását, Főtiszteletű asszony megjelenését. Rendkívül jól esett az nekünk, hogy ő is eljött. Szívünkbe zártuk s e sorokban is hálás tisztelettel köszöntjük. Főtiszteletű asszonyunkkal jött Dr. Nánássy Andorné öméltsága, egyházmegyei gondnokunk felesége, s hozzájuk csatlakozott, mint méltó keret a papnék szépszámu csoportja.

A templomi ünnepség 10 órakor vette kezdetét. Gyülekezeli ének után Porzsolt István esperes bibliát olvasott és imádkozott. Makláró Károly püspök úr prédikált. Megragadóan, felemelően beszélt a bűnösökön könyörülő Isteni kegyelemről, majd benső imádsággal felszentelte és megáldotta a templomot. Varga Károly nyírbátori lelkész úrvacsorát osztott, Nyerges Ferenc nyírpazonyi lelkész keresztelt, Gönöczy János ófehértói lelkész esketett. Ismét Makláró Károly püspök úr következett, beiktatta az egyházközség jó példával előjáró áldozatkész új főgondnokát és hét presbiterét.

Végül helybeli lelkész az idő előhaladottságára tekintettel vázlatosan ismertette a régi templom történetét és az építésnek mozzanatait. S aztán felhangzott s Isten trónusáig szállt minden magyar szent imája: Isten áldd meg a magyart!

Templomi ünnepség után közeled volt az iskolában, melyen Püspök úr a Kormányzó úr öfömlétságot éltette, helybeli lelkész pedig a főtiszteletű és méltóságos püspöki párt, esperes úr az építőkről és építetőkéről emlékezett meg. Beszéltek még Klár József, Orosz Tamás, Bakos Sándor s talán még mások is méltatták volna a nap jelentőségét, de véget vetett a beszédnek az új torony régi harangjának hívása. Ismét nagy közönség népesítette be a templomot, melynek figyelmét végig lekötötte Görömbey Péter most is sokoldalú gazdag tartalmú élvezetes prédikációja. Délutáni istentisztelet után lelkészlakon voltak még együtt kedves beszélgetésben kevés ideig a szeretett vendégek. Aztán kiki indult hazafelé. Isten áldja őket! Köszönjük nekik; a püspöki párnak, meg mindnyájuknak, hogy meleg szívvel eljöttek hozzánk. Mire elszéledtek este lett. Az őszi alkony s vele az édes pihentető álom rázállt a kis falura, nem zavarta nyugalmát, egyházi ünnepélyét hajnalig tartó lármás táncmulatság. Aludt a kis falu, közepén örködött a felszentelt templom vártornyával. Ennek a régi kis templomnak, e Nyírségi kis falunak sohasem volt még kő tornya. Jókedvű ismerősök azt kérdezték: hát a tėti atyafiaktól mi ujság van abban a fatornyos hazában? Most már nem kérdezhetik. Megáldotta és megsegítette a tėti egyházat az isteni kegyelem. Adorján István.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Utóhang a tyúkodi lelkészbeiktatáshoz. A mult számban leközlött tudósítás egyes megjegyzéseit s állításait mint félszázadig ott szolgált nyugalmazott lelkész magamra és volt híveimre nézve sértőnek tartván, az alábbiak közlését kérem:

A tyúkodi egyház félszázaddal ezelőtt IV. oszt.

kisjövödelmű parókia volt, korhadtt faszindelyes templom és toronnyal, rozszant, nádfedelű paplakkal, hol a lelkész négy hold földön gazdálkodhatott. Ma elsőosztályú, kivételes egyház, 50 év alatt hétszer renovált, villannyal világított templommal, érceel fedett tornyában két nagy haranggal. A lelkész pedig parkirozott udvaron, hatszobás, összkomfortos kúriában lakhatik és a 100 métermázsára felemelt búzafizetés mellett 72 hold földön gazdálkodhatik, hova maga az esperes is vágyakozott. Ezek mellett az esperesutódra a volt lelkész teljesen adósságmentes egyházat és egyben a legminimálisabb egyházi adóval terhelt egyháztagnokat hagyott örökségül.

Hogy mennyi lelki és testi törődésébe és súlyos anyagi áldozataiba került ez a volt lelkésznek, rendkívül nehéz viszonyok, káros és kóros ellenhatások között, az más lapra tartozik! Ami pedig a lelki eredményeket illeti, e téren csak a mindenekeket látó Isten lehet az ítélkező bíró! Mert „sem a ki plántál valami, sem aki öntöz, hanem Isten az, aki előmenetelt ad”. Ezen a téren egy komoly lelképásztor sem lehet megelégedve, hacsak a t. ismeretlen tudósító nem — magamagával! Egyébként tény, hogy Tyúkodot a nagyobb gyülekezetekben körül lakó baptisták pár évtized óta hiába ostromolják, ott nem tudtak gyökeret verni. A lelkészutód megválasztása minden anyagi érdek nélkül a törvény szellemében folyt le. Így tehát ez a — sajnos! — ritka kivételek közé tartozik. Megemlítem azt is, hogy tíz áttérésre esik egy kitérés. Miért kellett tehát a tudósítónak a volt lelkész s vele a tyúkodi híveket diffamálni?!

Minél kevesebb tért óhajtván rektifikáló nyilatkozattal igénybe venni — nem közlöm le a szatmári egyházmegyei közgyűlésnek a búcsú alkalmából reám vonatkozó 1936 október 8—86. sz. jegyzőkönyvét, csak ennyit idézek: „több mint ötven éven keresztül küzdelmekben és eredményekben egyaránt gazdag pásztorkodás után vonult nyugalomba”... stb.

Záradéku még csak a következő megjegyzésekre szorítkozom: Komoly ember az elért eredménnyel még utólag sem óhajtt dicsekedni! Az előre való dicsekedés pedig mosolyra készitet.

Végso tanulság pedig az, hogy a referens legyen mindenekefelett és elsősorban — körültekintő, igaz és tárgyilagos! A jó Istennek áldott békessége legyen mindnyájunkkal!

Gönczy Sándor,
ny. lelkész.

Lelkészegyesületi közgyűlés a szatmári református egyházmegyében. Rendkívüli közgyűlésre gyűltek össze a szatmári református egyházmegye lelkipásztorai november 19-én Fehérgyarmaton.

Nagy érdeklődés mellett mondta el Fekete Lajos lelkészegyesületi elnök megnyitó beszédét, melyben a tisztelet és kegyelet virágaival hintette be azt a két nemrég hantolt sirt, amelyik a református egyház nagy püspökét, Dr. Baltazár Dezsőt és az egyházmegye vezéregyéniségét, Szabó Jánost fedi.

Török József alelnök az Országos Református Lelkészegyesület alapszabálytervezetét ismertette. Javaslatára kimondtta a közgyűlés, hogy Kiss Ferenc kálvineumi elnök módosításával fogadja el az alapszabálytervezetet.

Sípos Károly egyesületi jegyző a lelképásztor

önfegyelmzéséről tartott előadásában a szükségességére és az evangéliumi alapjaira mutatott rá annak a nagyjelentőségű munkának, amely a lelképásztorok önfegyelmzésére szolgáló „lelkész szék” felállításával kezdődik.

Majd hosszas, beható tárgyalás után a lelkész szék alapszabályát fogadta el a közgyűlés és megválasztotta a szék tagokat a következőkben: Török József, Fekete Lajos, Sípos Károly, Bakó Péter, Csépké Béla, Varga Ferenc, Jánossy Sándor. A lelkész szék jegyzője Dr. Feigl József lett, elnökét a szék a maga kebeléből később fogja megválasztani.

Este a fehérgyarmati intelligencia bevonulásával irodalmi vitaestet rendezett a lelkészegyesület. Nagy kár, hogy nem ébredt fel kellőképpen az érdeklődés sem a helybeliek, sem a vidékiek részéről. Igaz, hogy új dolog ez Fehérgyarmaton, de a szükség tagadhatatlan.

Fekete Lajos üdvözölte a megjelenteket és néhány lelkes, mélytartalmú mondatban egy közös szellemi asztalhoz hívta meg mindazokat, akik becsületes lélekkel akarják szolgálni hazájukat.

A tetszéssel fogadott előjáróbeszéd után a sajtó jelentőségéről szóló vitát Sípos Károly vezette be. Az előadás és a hozzászólások nyomán nyilvánvalóvá vált, hogy revízió alá kell vennünk szellemi táplálkozásunkat, csak építő tartalmú, keresztény és nemzeti irányú újságot kell olvasnunk és támogatnunk.

Dr. Feigl József előadása a „materiálizmus és ideálizmus, mint közösségi életforma” volt.

Sok értékes hozzászólást váltott ki az előadás.

A Tóth Sándor esperes szavaival bezárt estéről azzal távozott a közönség: vajha megszeretné és rendszeresen megtartaná Fehérgyarmat és vidéke értelmisége az ilyen szellemi tornákat!

A fehérgyarmati Református Nőegylet műsoros estélye. A fehérgyarmati Református Nőegylet nov. hó 28-án, szombaton este 8 órakor rendezte meg ezidei nőegyleti estélyét a helybeli úri kaszinó összes termeiben a helybeli és vidéki társadalom széles rétegeinek részvételével. Az úgy erkölcsileg, mint anyagilag egyaránt kitűnően sikerült estélyen Balás Zoltánné megnyitó szavai után Békeffi István és Stella Adorján 3 felvonásos finom humorú vígjátéka a „Méltóságos asszony” került színre. A Budapesten 200-szor előadott vígjáték szerepeit a fehérgyarmati intelligens műkedvelő gárda legkitűnőbb tagjai vállalták. Egyöntetű volt a megállapítás, hogy ennek a darabnak szerepeire ma Fehérgyarmaton megfelelőbb és összhangzóbb együttést nem lehetett volna előállítani. A Méltóságos asszony szerepében valóságos brilirozott Fodor Vica, akinél a 100 százalékosan precíz szövegtudás, bájos hanghordozás, arcjáték mindenkit őszinte tapsra ragadott. A másik főszerepben szintén a legteljesebb elismerést érdemelte ki Szilágyi László, aki a rutinizott szereplő nyugodtságával, biztos fellépésével, arc- és testjátékával teljesen megvalósította a darabiró elgondolását. Kerek szerepét Hajdú Gusztáv játszotta meg a töle megszokott hangos derűséget kelve partnerével, Szilágyi Lászlónéval. Elsőrangú nyujtott a két tanárfigura, Varga és Kulcsár szerepében, Dr. Botka Sándor és Hódsági Ernő. A vígjáték egyik leghatásosabb és legmulatságosabb jelenete a tantermi kép volt, amikor Hirschfeld és Stréber szerepében a

megszállott területről itt vendégeskedő kis Seres Magda és Kalydy Ilonka aratta a tapsbabérokat. Két ízben is nyíltszíni tapsot kapott a nőimitátor igazgató szerezében Szabó Erzsébet. Kifogástalanul játszott meg szerepét Oláh Béla, Kéry Lenke, Igen jó volt Korponay Géza, Fehér Pál I. é. joghallgató alakítása, Kézy Ilonka szigorú tanárnő típusa, Kovács Erzsike cukrászkisasszony alakítása és a pedellus szerepében Misky Tibor. A többi szerepekben Kovács Erzsike, Fábian Ilonka, Kozma Janka, Misky Erzsike, Szabó Erzsike, Szarka Jolánka és Tréfa Margitka játszottak.

Külön dicséret illeti meg a rendezőséget az előadás gördülékenységeért, a színek gyors alakításáért, az egyes képek ügyes elrendezéseért.

Az estélyen befolyó adományokból a Református Nőegylet 60—80 szegény iskolásgyermeket ruház fel karácsonykor.

GYÁSZROVAT

Dr. Tóth Lajos sub regis auspiciis jogtudományi doktor, a debreceni Tisza István Tudományegyetemen a magánjog ny. r. tanára, a jog- és államtudományi karnak két ízben dékánja, az egyetemnek 1919—20-ban megválasztott prorectora, majd 1934—35-ben rectora, a Magyar Tudományos Akadémiának levelező tagja, a magyar országgyűlés felsőházának tagja, a Magyar Érdemrend középkeresztjének tulajdonosa, a debreceni Tisza István Tudományos Társaság egyik alapítója és volt elnöke, a debreceni Csokonai Kör örökös tagja, Pest vármegye törvény-

hatósági bizottságának tagja, a *Tiszántúli Református Egyházkerület világi tanácsbírája*, a *Református Országos Zsinat rendes tagja*, a Verbőczy bajtársi egyesület magistere, tartalékos főhadnagy életének 60., boldog házasságának 15. évében nov. 25-én hajnali fél 1 órakor hosszabb szenvedés után áldásos földi életét elvégezte és nemes lelkét visszaadta Istennek, aki Őt erre az életre elválasztotta: és halálával gyászborította családját, az egyetemet, egyházát és a városát. A megboldogult földi részeit november 27-én délelőtt az egyetem központi épületének diszudvarából a városi Köztemetőben a város által adományozott diszírthelyen helyezték örök nyugalomra.

Béke poraira, áldás emlékére!

Hetényi Kovács János ny. református lelkész november 22-én életének 75. évében hosszú, türelemmel viselt, súlyos szenvedések után elhalt. Földi maradványait november 25-én délután a debreceni Köztemetőben helyezték örök nyugalomra. Nyugodjék békében!

Király Sándor bihartordai lelképásztor gyásza. Király László Tibor, a karcagi főgimnázium VII. osztályú eminens tanulója szép ifjúságának 17. évében hosszú, de türelemmel elviselt szenvedés után december hó 7-én ama jobb létre költözött, magával vivén a fájdalmas szívű szülőknek sok szép reménységét. Temetése folyó hó 9-én történt Bihartordán nagy részvét mellett, amelyen részt vettek Dr. Csinnády Gerő tanár vezetésével a tanulóársak közül is számosan. A temetési szertartást Dr. Hajdú Gyula berettyóújfalui lelképásztor végezte. A mélyen sujtott szülők gyászában őszinte szívvel osztozunk.

KÜLÖNFÉLÉK

A tiszántúli református egyházkerület december hó 16-án ünnepélyes keretek között iktatta hivatalába Maklár Károly püspököt. A beiktatáson elhangzott beszédeket lapunk elején közöljük. A beiktatás után küldöttségek üdvözölték a Püspököt abban a sorrendben, ahogy azt előbb már közöltük. A küldöttségek fogadása után az Arany Bika nagytermében 400 terítékes közebed volt, amelyen résztvettek az ünnepelt Püspök családtagjai, a Kormány, az egyházak, katonaság, rendőrség, tiszántúli vármegyék, társadalmi egyesületek, közhivatalok képviselőin kívül az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjai. A közebeden őt beszéd hangzott el: Maklár püspök a Kormányzót, Dr. Szentpéteri Kun Béla tanácsbíró a püspököt, Porzolt István esperes a vendégeket, Kolozsváry-Kiss László báró Vay László főgondnokot és Szilágyi Lajos bihari főispán a vármegyék nevében a Püspököt köszöntötte.

Délután bírósági ügyek tárgyalása volt.

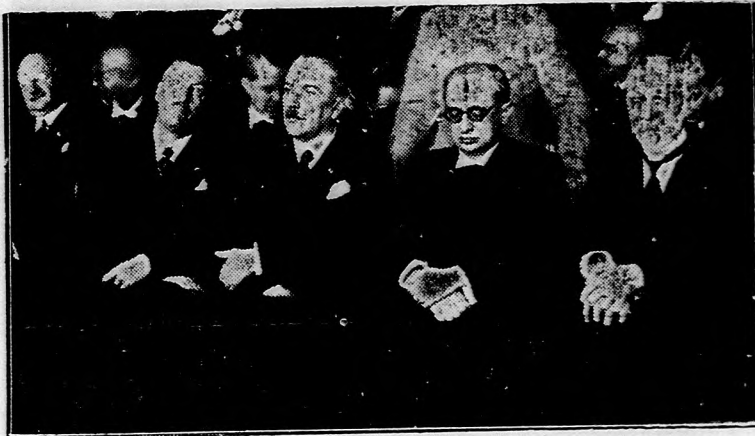
Az egyházkerület 17-én folytatta közgyűlését. Mivel ez volt az első alkalom, amikor Maklár Károly mint a közgyűlés egyházi elnöke megkezdte működését, báró Vay László főgondnok, mint már beiktatott püspököt üdvözölte elnöktársát úgy a maga, mint az egyházkerület nevében. A püspök válasza után Bartha László esperes meglehangú beszédben tolmácsolta a közgyűlés alkotó

tagjainak üdvözlését. Úgy az üdvözlő beszédeket, mint az adott válaszokat szintén közöljük az előző lapokon.

Ezek után megkezdődött a tárgysorozat pontjainak tárgyalása. Kerületi közgyűlés a Kiss Ferenc lemondása folytán megüresedett egyházkerületi levéltárnoki tisztségre egyhangú lelkesedéssel Dr. Révész Imre egyetemi tanárt választotta meg, aki mindjárt le is tette az esküt.

Maklár püspök üdvözlő szavaiban kijelentette, hogy a levéltár ügyét jobb kezekbe nem helyezhették volna.

Dr. Révész Imre megköszönte a bizalmat, amellyel az egyház egyik legdrágább kincsét, multjának drága emlékeit az ő őrizetére bízták. Boldog lesznek — úgymond —

Dr. Lázár Andor igazságügyminiszter, Tasnádi Nagy András államtitkár, Dr. Ravasz László püspök és Dr. Balogh Jenő konventi elnök az üdvözlő küldöttségek között

ha ezt az ország egyik legértékesebb levéltárát nemcsak a rend szempontjából, hanem a tudományos kiaknázhatóság szempontjából is arra a színvonalra emelhetem, amelyet a VI. század óta gyűjtött végtelenül értékes anyag megérdemel.

Közgyűlés a levéltárnoki tisztségről lemondott Dr. Kiss Ferencnek meleg köszönetet szavazott 23 éven át e tisztségben töltött értékes tevékenységéért.

Konventi taggá: Bartha László esperes választotta meg. Kollégiumi tanárokká a következőket választotta meg

a közgyűlés: Dr. Messter Istvánt a református gimnáziumba a matematika-fizikai tanszékre, Lovas Lászlót pedig a kollégiumi polgári iskolába matematika-fizikaszkos rendes tanárrá egyhangúlag választották meg. Velük együtt tettek esküt az időközben egyhangúlag megválasztott Dr. Vargha Zoltán történelem-földrajz és Dr. Ember Ernő latin-görögszakos rendes tanárok. Az ünnepélyes eskütétel után Maklár Károly püspök meleg szeretettel üdvözölte az új tanárokat.

A debreceni református Kollégium és annak intézményei az egyházkerületnek évszázadok óta a legnagyobb kincsét legdrágább javát képezik, úgy szellemi, mint anyagi vonatkozásban. Éppen ezért fokozott súlyt kell helyezni arra, hogy ezeknek az intézményeknek a gazdagítására kiket választunk ki, kire bizzuk az ifjúságunk szellemi és testi nevelését.

Önöket eddigi közéleti működésük a Kollégium intézményeinél való hűséges forgolódásuk predesztinálták legelső helyen arra, hogy az egyházkerület bizalma önökbe összpontosuljon. Önök most még csak ígéret a jövő számára, de igen értékes ígéret, amely iránt nekünk egyházkerületnek különleges nagy igényeink vannak. Meg vagyok győződve, hogy ezt a mi igényeinket, önök teljes mértékig tudásuk, lehetőségük, buzgóságuk legteljesebb kifejtésével fogják igazolni. Munkájukra Isten áldását kérem.

Dr. Messter István gimnáziumi tanár értékes és magasszínvonalú beszéddel köszönte meg társai nevében is a közgyűlés bizalmát.

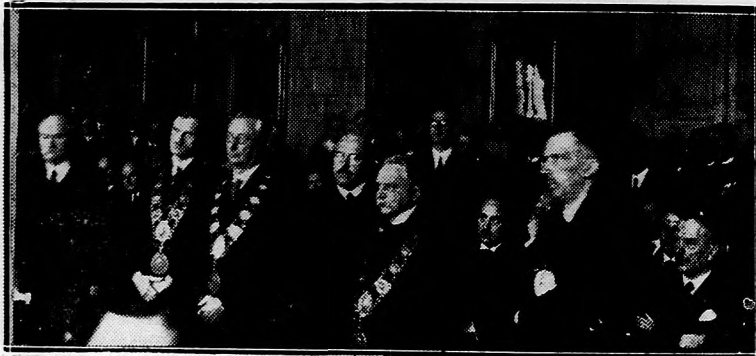
Tanárnak lenni dicsőség — mondta

Maklár Károly püspök válaszol az üdvözlésekre

Dr. Lindenberger János
r. kath. apostoli kormányzó üdvözlí püspök urat

Az egyetemi tanárok küldöttsége üdvözlí püspök urat

Az Arany Bika dísztermében tartott ebéden Maklár Károly püspök felköszöntőt mond Kormányzó Urunkra

—, de kollégiumi tanárnak lenni még ennél is több, nagyobb dicsőség. Itt, ahol annyi kiváló előd tanított, reánk még nagyobb felelősség hárul. Igérjük, hogy a reánk váró szép feladatnak teljes mértékben igyekezünk megfelelni. Kötelez erre a múlt, sarkal a jelen és erőt ad a jobb jövőbe vetett hitünk. Legszebb feladatunknak tartjuk az ifjúság valláserkölesi alapon való nevelését.

Az egyházkerületi közgyűlést, miután a 269. számból álló tárgysorozat letárgyaltatott, az elnökség 17-én este 8 órakor zárta be.

A Baltazár-emléktábla ünnepélyes leleplezése. Dec. 17-én egy óra után az egyházkerületi közgyűlés felfüggesztése után a közgyűlés tagjai levonultak a Kálvin-tér 13. számú ház elé, ahol emléktábla leleplezési ünnepélyt tartottak. Ezt a házat a tavasszal megkezdett tárgyalások után a Baltazár-Amerikai-alapítvány vásárolta

meg. A szerződést még Dr. Baltazar Dezső püspök írta alá. A ház ezidőszent nagy értéke az alapítványnak, mert hat százalékos jövedelmet biztosít.

Az ünnepélyt a Kántus szép éneke nyitotta meg, majd Dr. Kállay Kálmán kollégiumi igazgató mondott magasztalású beszédet:

Ez a tábla ércből és márványból van, mint Baltazar Dezső sziklaalakja volt, de amint az ő hatalmas alakjából mindig megérettük a szerető szívet, épügy ez a tábla is azt hirdeti, hogy az az alapítvány, amely az ő nevéhez fűződik, gyámolítani és segíteni akar, amíg létezik.

Ez az alapítvány elindulás afelé a cél felé, amely Baltazar Dezső nagy álma volt, hogy a Kollégium újra nagy, erős és hatalmas legyen, amely minden arra rászoruló diákjáról szeretettel tud gondoskodni. Adja Isten, hogy ez a cél minél hamarabb megvalósuljon. A Baltazar-alapítvány gondnoksága nem hivalkodásból állította ezt a táblát, hanem elsősorban azért, hogy maradandó emléke legyen annak a hősi, önfeláldozó tettnek, amikor nagy püspökünk elment a Kollégiumért kétszer is Amerikába, másrészt pedig példaadás és intés akar lenni az erre mindennap eljáró tanulóifjúságnak, hogy milyen magasra emelkedhetik az, aki lelkében mindig csak a szeretet isteni parancsára hallgat.

Legyen Isten áldása az alapítványon, mindennekfelett pedig annak emléke legyen áldott, akinek ezt az alapítványt köszönhetjük.

Kállay Kálmán beszéde közben lehullott a lepel a fehér márványtábláról, amelyet Baltazar Dezső reliefje ékesít.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után Horváth Lajos „Baltazar Dezső” című gyönyörű költeményét szavalta el Szabó Dániel theologus kiforrott művészetével és nagy hatással. A Baltazar püspök emlékéhez méltó ünnepély a Kántus énekével ért véget.

A művészi reliefet még Baltazar Dezső életében mintázta Debreceni Tivadar, a kiváló szobrászművész a nagy püspökről.

Az Orle közgyűlése elnöknek egyhangú lelkesedéssel Dr. Ravasz László püspököt választotta meg, új alelnökök lettek Maklár Károly tiszántúli püspök és Kovács J. István dunamelléki egyházkerületi főjegyző. Molnár Zoltán közgazgatási főtitkár, dr. Vasady Béla tanulmányi főtitkár lett, Szabó Imre budapesti esperes az Országos Református Presbiteri Szövetség részéről került be a vezetőségbe. Dr. Kiss Ferenc tiszteletbeli elnök lett.

Az ORJÓ új elnökének Maklár Károly tiszántúli püspököt választotta meg. Tiszteletbeli elnökök lettek Farkas István tiszáninneni és Medgyasszay Vince dunántúli püspökök.

Evangélikus zsinat. A múlt hó 10-én ült össze a magyar evangélikus egyház törvényhozó testülete, az országos zsinat. A legutóbbi országos zsinat 42 esztendővel ezelőtt volt. A jelenlegi zsinat báró Radvánszky Albert világi és Geduly Henrik egyházi elnökelete alatt az evangélikus egyház új törvénykönyvét alkotja meg.

Kormányzó kiütetés. A Kormányzó úr Konecz Aurélné ny. Dóczy-intézeti igazgatót, a tanügy terén szerzett kiváló érdemei elismeréséül, signum laudis-szal tüntette ki. A kiütetést báró Vay László főispán adta át személyesen.

Doktorrávatás. Dr. Illyés Endre Dóczy-intézetünk kiváló tanárát a hittudományok doktorává avatták a debreceni Tisza István Tudományegyetemen magna cum laude eredménnyel. Az új doktori szeretettel köszöntjük.

Baltazar Dezső püspökről nagyon tartalmas és meglehetősen megemlékezés jelent meg a Hervormd Weekblad De Gereformeerde Kerk nevű hollandiai egyházi lapban Dekker W. A. scharnegoutumi református lelkész tollából.

55,890 tagja van a jugoszláv királysági református egyháznak. Az 53 egyházközségből csak 16 az önfenntartó gyülekezet, a többi külső segélyből él. Az egyháztagok között egyetlen gazdag ember sincs, jórészt eladósodott földművesek. Az igehirdetés szolgálatát 29 lelkész, 11 segédlelkész és 7 levíta végzi. Munkájukat rendkívül megnehezíti a szörványok gondozása. Van olyan szörványgondozó lelkész, akinek három napig kell utaznia vonaton, hogy szörványában istentiszteletet tarthasson. Iskoláik nincsenek, 72 elemi iskolájukból csak 2 maradt meg.

Csak miniszteri engedéllyel lehet válások-estélyeket tartani az erdélyi református templomokban. Ez a rendelkezés, mely teljesen az egyházak autonómiájába vág, szinte

egészen megbénítja az egyházak munkásságát. Az egyházkerület tiltakozó jegyzéke már a minisztériumban van.

A református Egyetemes Konvent tankönyvbizottsága Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalatával kötött szerződése alapján 1935. év folyamán pályázatot hirdetett konfirmációi kátekra. A beérkezett pályaművek elbírálása megtörtént, a pályázat eredménye a következő:

1. Az I. csoportba tartozó — az elemi népiskola VI. osztályát el nem végzett, tanyákon, szörványokban lakó növendékek számára írt — pályaművek közül az „Apostol”-jeligést fogadta el a bírálóbizottság kiadásra, a pályamű szerzője Virágh József református lelkész, Csabdi, Fejér vm. Dícséretet nyert „Az igaz ember hitből él” jeligés munka, szerzője: Apostol Elek hajdúnánási vallásitanító-segédlelkész.

2. A II. csoportba tartozó — az elemi népiskola V—VI. osztályát végző növendékek számára írt — pályaművek közül „Szébb magyar jövődőt” és „Aurora II.” jeligés pályaművek bizonyultak a legjobbaknak, de jelen alakjában e pályaművek egyike sem alkalmas arra, hogy elfogadtassék. Felhívjuk ezért az említett művek szerzőit, hogy keressék meg folyó hó 22-ig, illetőleg jeligés levelük felbontására hatalmazzák fel Dr. Papp Ferenc bírálatvezetőt, a Dóczy-leánynevelőintézet igazgatóját, hogy velük a bírálat és felülbírálat, valamint a további eljárásra vonatkozó utasítás közölhető legyen.

3. A III. csoportba tartozó — a középiskola IV. osztályát végző növendékek számára írt — pályaművek közül „A református keresztényen” jeligés pályamunkát fogadta el a bírálóbizottság kiadásra, e munka szerzője Dr. Patay Pál budapesti református lelképásztor.

Az I. és III. csoport számára írt és a legjobbnak talált konfirmációi káté rövidesen megjelenik; a II. csoport (az elemi iskola V—VI. osztályát végző növendékek) kátéja előreláthatólag 1937 május-június havában szintén kiadásra kerül.

A káté-pályázatra benyújtott s fentebb nem említett pályamunkákat Debrecen sz. kir. város könyvnyomda-vállalata a szerzők írásbeli megkeresésére visszaküldi.

Új református templom Bécsben. A még II. József császár korában szerzett belvárosi templomuk mellé a bécsi osztrák reformátusok új templomot építenek a XV. kerületben. Az ünnepélyes alapkövetételre meghívást kapott a magyar református egyház is, amelynek képviselőletben Dr. Incze Gábor vallásoktatási igazgató jelent meg.

A Brazíliába szakadt magyar reformátusok Brazília fővárosában, Sao Paoloban miután lélekszámuk többeszer rug, új templom építését határozták el.

A jeruzsálemi héber egyetemen, ahol minden tárgyat irodalmi zsidó nyelven adnak elő, kb. 100 tanár működik, akik közül 20 Németországból kivándorolt zsidó. Az 1935. évben 450 hallgatója volt az egyetemnek. Ezeknek a hallgatóknak harmadrésze leány.

Európában összesen 125 féle nyelvet beszélnek. Legelterjedtebb a német nyelv, amelyet 80 millió ember beszél, utána következik az orosz, ezt 70 millió ember beszéli. Az angol nyelvet — csak Európában — 47 millió lakos beszéli, az olaszt 47 millió és a franciát 39 millió európai ember beszéli.

A földön körülbelül 5000 nyelv van. Ezek közül 954-re már lefordították a bibliát, illetve annak egyes részeit. 3000 olyan nyelv van, amelyre nem szükséges a bibliát lefordítani, mert azok a népek, amelyek ezeket a nyelveket beszélnek, részben beolvadtak vagy pusztulás útján vannak, részben pedig igen közeli rokonai olyan népeknek, amelyeknek a nyelvén már van a bibliafordítás. De körülbelül 1000 olyan nyelv van, mégpedig jelentékeny népcsoportok nyelve, amelyen még nincsen semmiféle bibliafordítás. Az Amazon-folyó vidékén több száz népnyelv, Ázsiában 200 nép van biblia nélkül. Sőt Afrikában, ahol 35 nyelvre az egész bibliát, 78 nyelvre az újtestamentumot és 191 nyelvre a biblia egyes részeit már lefordították, még mindig él 300 nép, amelynek nyelvére a bibliának egy szava sincs lefordítva.

Egy holland újság szerint mindent összeszámítva, az egész világon kb. 5400 olyan biblia van, amelyet 1450 és 1500 között nyomattak és pedig 124 különböző kiadásban. E bibliák fele német könyvtárakban található. Franciaországban van 660, Angliában 473, Egyesült-Államokban 399, Olaszországban 262 és 1443 a többi államokban. Ami a nyelvet illeti: a fentebb említett 5400 biblia közül 4509

példány latin, 762 német, 98 olasz, 49 cseh és 19 francia-nyelvű. Hát magyarnyelvű biblia vajjon volt-e a reformáció előtt? Erre tudjuk, hogy már száz esztendővel a reformáció előtt dolgozott két huszita pap: Pécsi Tamás és Ujlaki Bálint a biblia magyar nyelvre való fordításán. Teljes bibliafordításunk azonban csak kéziratban volt és az is elveszett, csupán töredékes másolata maradt reánk három kódexben. Töredékes bibliafordítások találhatók még a Festetich-kódexben (1493 körül), Döbrentei-kódexben (1508) és Cseh-kódexben (1513). Körülbelül hét kódex van tehát, amely töredékes bibliafordítást tartalmaz a reformáció előtti időből. Valószínű, hogy több is volt, de azok elvesztek.

VI. Eduard angol király koronázásakor és ősi szokás szerint három birodalma jelképül három kardot tettek eléje. Ekkor a király így szólt: „Még egy kard hiányzik, a Lélek kardja: a Biblia, amely nélkül semmik vagyunk.” Ettől kezdve teszik az angol királyok a Szentírásra esküjüket.

Templom eltolása. Több ízben felmerült már az a gondolat, hogy el kellene tolni a budapesti belvárosi templomot, mert megtöri a pesti szép Kossuth Lajos-utca egyenes vonalát a Duna-hídhöz. Az ember mosolygó kétkedéssel állapítja meg: Egy templomot eltolni, ez kissé hihetetlenül hangzik! Ez még gondolatnak is vakmerő. Pedig nem az. Házakat, templomokat oly simán, biztosan eltolni lehet egyik helyről a másikra, mint a figurákat a sakkasztalon. Persze, ezt is az amerikaiak találták ki és alkalmazzák leggyakrabban. Egyébként már 1898-ban Bobula magyar építész, Horváth Gyula csikágói mérnökkel tervet készített a templom eltolására. 175,497 forintot kértek a munkáért, de Budapest tanácsa sokalta a költséget. Friedrich Lajos igen érdekes tanulmányt írt arról, hogy házak eltolása nem is olyan nagy dolog. 1867-ben a csikágói State Street 3 és 4 emeletes kőházaikat 5 kilométer hosszúságban 6 méter távolságra tolták el. Bostonban a nyolcvanas években a Pelham Hotel 7 emeletes sarokházát úgy tolták el, hogy még a lakók butorai is bent maradtak két és fél hónapig, amíg az előmunkálatok folytak; maga az áttolás pedig csak 2 napot és 14 órát vett igénybe. Newyorkban a 138. utcában levő N. I. Hudson Central pályaudvarát úgy tolták el, hogy egy mézsmorzsza sem hullt le közben. Antwerpenben 1908-ban a vasúti pályaudvart tolták el 60 méternyi távolságra. Ezt a munkát egy Weisz Henrik nevű magyar mérnök irányította és a munka egész ideje alatt az épületben dolgozott egész irodai személyzetével együtt.

A Föld leghidegebb pontja. Észak-Szibériában, a néhány év óta látogatott hegységben időjárási kísérleteket végeztek. Megállapították, hogy Földünknek ez a leghidegebb része. A téli átlagos középhőmérséklet 50 fok fagypontra alatti. A legnagyobb hideg, amit mértek, fagypontra alatti 70 fok volt. Ez éppen kétszerese annak, amit hazánkban valaha is mértek. Még a székely földön is, a legnagyobb hidegben csak 35 fokot mértek nulla fok alatti. A kihelt levegő ebben az irtózatos hidegben azonnal megfagy és lehullása alkalmával különös csengő hangot hallatt. A vidék lakossága tére melegebb helyre költözik, mert különben háziállataik sorra hullának el a fagy miatt.

Az első kocsis. A négykerekű kocsit a magyarok készítették először. Legelőször Kocs községben csináltak ilyen négykerekű járművet s a község nevéből kocsinak nevezték. A magyar kocsis elnevezést kisebb változtatással átvették az angolok, franciák, németek is.

Hogy köszönjünk? Gyakran, de különösen az iskolai év kezdetével szokott felmerülni ez a kérdés, amikor vágy támad a lelkekben, hogy iskolás gyermekeink ajkáról eltűntessük a helytelen „kezét csókolom” formát, ami nem alkalmas a református lélek benső érzéseinek kifejezésére. Sokszor próbálták a köszönési módot megváltoztatni magyar, vagy evangéliumi szándékkal anélkül, hogy ez általános elterjedésre számíthatott volna s még kevésbé úgy, hogy ezzel Isten országát vitték volna előre. Újításokra nincsen is szükség. A magyar földműves embernek van a legszebb köszöntési módja, amelynek megvan a lélektani vonatkozása és megfelel minden körülmények között. „Adjon Isten jó napot!” Így állít be valahová. Amikor pedig búcsúzkodik valakitől, akkor ez az utolsó szava: „Isten áldja meg!” Ha barátunkkal fogunk kezét és el-köszönünk tőle, a legszebb, ami utána száll: „Isten veled!” Ezekben nincs semmi erőszakoltság és semmi megalázó. Bátran elhagyhatjuk tehát az ilyen köszönési módokat: „Kezét csókolom!” „Alázatos szolgálja!” „Alázatos tisztelttel!” S ne köszönjünk „Jó napot” este s ne mondjuk

azt délben, hogy „jó reggelt”, amelyek idejében használva megfelelnek ugyan a magyar szokásoknak, nem a maga idejében használva legalábbis komolytalan köszönési formák. Az a fontos, hogy a mi régi köszönési módjainkat töltsük meg az Isten lelkével!

Új szeretetház fogyatékos szellemei képességűek számára. Az Országos Református Szeretetszövetség néhány hónappal ezelőtt bejelentette, hogy Tiszafüreden fogyatékos szellemei képességűek számára szakképzett gyógypedagógus által vezetett otthon fog létesíteni. A szeretetotthon november 1-én megnyitott. Az otthon 25 személyre van berendezve, éppen ezért felvételek csak korlátozott számban eszközöltek. Kellő érdeklődés alapján azonban a Szövetség 80 személyre bővíti ki az otthon. Jelentkezések és információ kérések közvetlenül Kondra Mihály gyógy-pedagógiai intézeti igazgató, Tiszafüred, Református Szeretetház címre küldendők.

Az Országos Református Szeretetszövetség Budapesten, 1936 december 11-én a Juliánna református elemi iskola tanácstermében igazgatóválasztmányi és ugyanaznap évi rendes közgyűlést tartott a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. 2. Kiss Ferenc ügyvezető igazgató jelentése. 3. Az igazgatóválasztmány előterjesztései. 4. A költségvetés megállapítása. 5. Indítványok.

Külmisziói szindarabot adott ki a Magyar Református külmisziói Szövetség. Címe: *A nagy adósság*. Téli esteken nagyon alkalmas a vallásos esti előadásokra. Sok jó szerep van benne. Írta: Morvay István. A 48 oldalas, értékes könyvecske ára, előadási joggal együtt: 36 fillér. Megrendelhető a Hajnal kiadóhivatalában (Budapest, IX., Kálvin-tér 8.).

Molnár Mária megérkezett Manusra. A Liebenzellben küldött, s onnan továbbított távirati híradás szerint Molnár Mária november 2-án szerencsésen megérkezett munkahelyére.

Külmisziói tárgyú vallásos esti anyagot szívesen küldünk bármely lelkész hivatálnak, akik azt tőlünk kérik. Első része külm. bibliaóra, a második része pedig felolvasásra alkalmas ütleírás, vagy megragadó élmények a misszió munkájából. Ugyancsak ingyen és bérmentve küldünk „Hajnal” mutatószámot is azok részére, akik még nem ismerik a magyar reformátusok külmisziói újságját.

Használt bélyegeit senki ne dobja el. Szíveskedjenek összegyűjteni és mint nyomtatványt beküldeni a missziói szövetséghez.

Döbrossy Lajos, jelenleg Magyarországon tartózkodó mohamedán misszionáriusunk, vidéki és budapesti előadásai iránt mindenütt nagy az érdeklődés. Április végéig meg is van az utiterve. Szeretettel kérjük a misszió barátait, hogy imádságaikban emlékezzenek meg róla.

Virágh Sándor missziói lelkész pedig Bulgáriába utazott, hogy Döbrossy Lajos munkakörében végezze addig a munkát, amíg ő az itthoni propaganda utazásait elvégezve, oda visszatérhet.

Újdonság! Két új Külmisziói Füzet jelent meg a napokban: Ceillard Ferenc és a *Zambézi misszió*. Fordította: Vargha Gyuláné. *Beleljesült jóvendőlések*. Írta: Szűts Ernő. Mindkettőt nagy haszonnal és élvezettel olvashatja bárki, de különösképpen ajánljuk a téli vallásos-estéken való felolvasásra. A Missziói Füzetek sorozatában jelent meg, ára mindegyiknek 10 fill. Megrendelhető a „Hajnal” kiadóhivatalában.

Barth Károly magyarországi és erdélyi előadásai még ez év karácsonyára megjelennek az Igazság és Élet Füzetek sorozatában. Az egyik füzet „Isten kegyelmi kiválasztása. Négy előadás az eleveelrendelésről” címmel jelenik meg s tartalmazni fogja a Barth Károly feleleteit is, amelyeket a Debrecenben és Kolozsvárott hozzáintézett kérdésekre adott. E füzet előjegyzési ára 1 pengő. A második füzet „Az egyház múltja, jelene és jövője” címmel jelenik meg a *Barth Károly* két előadása mellett („Népegyház, szabad-egyház, és hitvallóegyház”, „A németországi egyházi harc egyetemes egyházi jelentősége”). *Révész Imre* debreceni egyetemi tanárnak „Az egyház és az állam viszonyának várható alakulásáról”, az Országos Református Theológus Szövetség ezévi konferenciáján tartott előadását is tartalmazza. E második füzet előjegyzési ára: 80 fillér. A két füzet együttes előjegyzési ára egyszerre történő megrendelés esetén 1 pengő 50 fillér. A füzetek előjegyezhetőek az „Igazság és Élet” Kiadóhivatalánál, Debrecen, Központi Egyetem, Postatakarékpénztári csekkzámla száma: 42,569.

Megjelent a Debreceni Reformátusok Képes Naptára az 1937. esztendőre Sípos Imre debreceni központi lelkész szerkesztésében igen gazdag tartalommal. A naptárt a „Vasárnap” szerkesztőjén kívül Dr. Nagy S., Dr. Révész Imre, Uray Sándor, Dr. Makkai Sándor, Szilágyi Lajos, Dr. Hegyaljai Kiss Géza, Szenes László, Dr. Juhász Géza, Dr. Farkas Pál, Szabó István, Dr. Módos László, Baja Mihály, Dr. Erdős Károly, Kulcsár Lajos, Dr. Zoltai Lajos, Sípos Károly, Dr. Sós Béla, Vecsery János irták. A naptár megemlékezik Dr. Baltazár Dezső nagy püspökünk 25 éves püspöki jubileumáról, betegségről, elhunytáról s köszönti tiszántúli református egyházkerületünk új püspökét, Maklár Károlyt. Az igen gazdag tartalmú, építő naptár ára 80 fillér. Kapható Sípos Imre debreceni lelkési hivatalában (Kálvin-tér 17.). Szeretettel hívjuk fel Naptárunkra olvasóink figyelmét.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4634—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

Utasítom a vezetésem alatt álló egyházkerület lelkipásztorait, hogy a külföldről magánfelek által anyakönyvi kivonat kiállítására érdekében közvetlenül hozzájuk intézett kérelmeket soronkívül intézzék el s a kért kivonatokat a kiállításért járó díjakról szóló kimutatással együtt, közvetlenül a m. kir. külügyminiszter úrhoz terjesszék fel.

Debrecen, 1936 november 18.

Maklár Károly,
püspökhelyettes.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4643—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

A debreceni tankerületi királyi főigazgatóság az 1935. évi VI. tc. 9. §-ának 1. és 3. pontjára való hivatkozással közölte velem, hogy a főhatóságom alá tartozó iskolákat vitéz Dr. Bessenyei Lajos tanker. kir. főigazgatón kívül — megbízása alapján — hivatalának alább megnevezett tagjai jogosultak meglátogatni:

1. Dr. Hoffmann K. István tanügyi tanácsos (tanító-, tanítónőképzőintézetek, népiskolák);
 2. Gáspár Gyula középiskolai szakelőadó (középiszkolák, felsőkereskedelmi iskolák);
 3. Csapó István tanügyi segédtitkár (polgári iskolák).
- Ez az intézkedés természetesen nem zárja ki annak lehetőségét, hogy egyes intézeteket maga a főigazgató úr személyesen látogassa meg még abban az esetben is, ha említett előadói valamely intézetet az iskolaév folyamán már meglátogattak volna.

Debrecen, 1936. évi november hó 18-án.

Maklár Károly,
püspökhelyettes.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4662—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom a nagytiszteletű esperes és lelkész urak, közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgatóságainak figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó hó 15-én megjelent 22. számában

4341—1936. eln. szám alatt Báthory István emlékének megőrzése tárgyában közzétett rendeletre, és utasítom, hogy az abban foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1936 november hó 20.

Maklár Károly,
püspökhelyettes.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4741—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 6900—1936. eln. szám alatt kelt leiratára tudomás végett értesítem az iskolaszéki elnök urakat, hogy a folyó 1936—37. tanév tartamára a gazdasági irányú továbbképző népiskolák gazdasági tárgyai tanításának és a gazdasági gyakorló területek kezelésének ellenőrzésével a miniszter úr az alábbiakat bízta meg:

Bács-Bodrog vármegye területére Horváth Ferenc kiskunhalasi gazdasági népiskolai igazgatót;
Békés vármegyében a szeghalmi és orosházi járások területére Nagy Sándor szeghalmi, a békési és gyulai járások, valamint Békéscsaba megyei város területére vitéz Bocskóy András békéscsabai, a gyomai és szarvasi járások területére pedig Krafcsik Gábor mezőberényi gazdasági népiskolai igazgatót;

Csongrád vármegyében a kiskundorozsmai járás területére Vass János kiskundorozsmai, a szeged-városhelyi, alsóközponti- és nagyszéksői igazgatói körzetek területére Benke Ferenc szeged-alsóközponti a szeged-környéki és szentmihályteleki igazgatói körzet területére Bíró Antal szeged-röszkei, a szatymazi igazgatói körzet, továbbá a mindszenti járás és Szentes megyei város területére Kamonszky Béla szatymazi, a szeged-felsőközponti és csengelei igazgatói körzet, továbbá a kisteleki főszolgabírói kirendeltség területére Torontáli János szeged-felsőközponti, a csongrádi járás és Csongrád megyei város területére pedig vitéz Zentay Rezső csongrádi gazdasági népiskolai igazgatókat;

Csanád-Arad-Torontál k. e. e. vármegyékben a központi, nagylaki és torontáli járások területére Schill János makói, a battonyai, mezőkovácsházi és eleki járások területére pedig Brenner József csanádpalotai gazdasági népiskolai igazgatókat;

Bihar vármegyében a berettyóújfalui, biharkeresztesi és cséffá-nagyszalontai járások területére Brózik Dezső berettyóújfalui, a derecskei, biharnagybajomi és székelyhídi járások területére pedig Czako József derecskei gazdasági népiskolai igazgatókat;

Hajdú vármegye, valamint Debrecen szabad kir. város területére Kurdy Sándor debreceni gazdasági népiskolai igazgatót;

Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében a jászszági alsó és jászszági felső járások, továbbá Jászberény megyei város területére Szentirmay Kálmán jászberényi, a központi járás és Szolnok megyei város területére Buday Gusztáv szolnoki, a tiszai felső és tiszai közép járások, valamint Karcag és Kisújszállás megyei városok területére Pataky Sándor kisújszállási, a tiszai alsó, valamint Mezőtúr és Túrkeve megyei városok területére pedig Vranay Kálmán túrkevei gazdasági népiskolai igazgatókat;

Szabolcs és Ung k. e. e. vármegye területére Szemerédy János nyírbátori gazdasági népiskolai igazgatót;
Szatmár-Ugocsa-Bereg k. e. e. vármegye területére Szemerédy János nyírbátori gazdasági népiskolai igazgatót;
Heves vármegyében a hevesi járás területére Igonda János hevesi, az egri járás területére Gáspár János egri, a gyöngyösi és pétervásári járás területére vitéz Gyutay István gyöngyösi, a hatvani és tiszafüredi járások területére pedig László Béla Dénes hatvani gazdasági népiskolai igazgatókat.

Debrecen, 1936. évi november hó 23.

Maklár Károly,
püspökhelyettes.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4743—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

a nagytiszteletű lelkipásztor urakhoz.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 7357—1936. sz. leirata alapján tudomásulvétel céljából közlöm, hogy a katolikus katonáknak áttérésük esetén az 1868. LIII. tc. 3. §-ában előírt jelentkezési köteleységüknek eddig nem a katonai, hanem a polgári lelkésznel kellett eleget tenniük. Most a másvallású katonáknál fennálló és hivatalosan elfogadott gyakorlatra, az egyöntetűség kedvéért, a

püspöki kar előbbi határozatának megváltoztatásával magáévá tette a tábori püspök javaslatát, mely szerint a katonák vallásváltatási szándékuk törvényelőírta bejelentése végett az illetékes vegyesdandár-vezető lelkészhez utasítandók. Következésképpen a polgári lelkész a katonák vallásváltatási szándékának bejelentését jogérvényesen el nem fogadhatja.

Debrecen, 1936 november 23.

Maklár Károly,
püspökhelyettes.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.
5021—1936. szám.

Pályázati hirdetmény

a nyugdíjazás folytán megüresedett *kabai* lelképásztori állásra.

Javadalom :

1. 65 hold és 820 négyszögöl szántó föld, 2 hold és 237 négyszögöl rét (kaszáló), 1023 négyszögöl szőlő.
2. Legeltetési jog 2 drb szarvasmarhára.
3. Három öl tűzifa.
4. 28-80 q búza, 21-60 q árpa.
5. Szántásdíj a községtől 83-24 P.
6. Kézpénzfizetés 450 P.
7. Stóla-díj.
8. Természetbeni lakás 1120 négyszögöl kerttel és udvarral.

A javadalmi föld adóját egészben az egyház fizeti.

Kötelesség :

- Az E. T. rendelkezései szerint.
A pályázati határidő a pályázat megjelenésétől számított 15 nap.
Beruházás címén 600 P fizetendő.
Az állást a választás jogerőre emelkedése után esperesi engedéllyel azonnal el kell foglalni.
A kellően felszerelt kérvények a debreceni egyházmegye esperesi hivatalához, Monostorpályi (Bihar m.) küldendők, a visszaküldéshez portóbélyeg csatolandó.

Debrecen, 1936 december 15.

Maklár Károly,
püspök.

Pályázati hirdetés.

A hódmezővásárhelyi református egyház pályázatot hirdet a kebelében rendszeresített I. számú vallástanító-lelkészi állásra.

Javadalom :

1. Kézpénzfizetés az állami rendszerű fizetési szabályzat IX. oszt. III. fokozatában megállapított járandóság, mint kezdőfizetés három évenkénti előlépéssel, amely terjedhet a VII. fizetési osztály I. fokozatáig.
2. Mindazon pótlékok és segélyek, amelyeket a törvények és rendeletek a fentebb jelzett fizetési osztályok egyes fokozataiban lévő állami tisztviselők részére megállapítanak, vagy meg fognak állapítani.
3. Lakás természetben, vagy ha az egyház természetbeni lakást nem adhatna, az állami lakbér-szabályrendeletben megállapított, a fizetési osztálynak megfelelő lakáspénz.

Kötelesség :

Mindaddig, míg a presbitérium másként nem rendelkezik, az újtemplomnál a lelkészi teendők hetesség szerinti váltakozással való ellátása, a temetések kivételével, az újtemplomi lelkész irányítása szerint. Hitoktatás a presbitérium által kijelölendő tanintézetekben. Az ifjúsági munka irányítása. Mindazon belmissziói munka, melyet a presbitérium rábíz.

Mivel jelenleg a református leánygimnázium vallástanári teendőit kell ellátnia, melyhez törvényes rendelkezés értelmében vallástanári képesítés szükséges : köteles lesz a megválasztandó lelkész egy éven belül a vallástanári képesítést megszerezni és azt a presbitériumnak bemutatni. Amennyiben pedig azt meg nem szerezné, megbízatása megszüntnek tekintendő.

Kellően felszerelt pályázati kérvények 1937 február 1-ig küldendők be az elnöklelkészi hivatalnak Hódmezővásárhelyre.

Az állás a választás jogerőre emelkedése után foglalandó el.

Gyula, 1936 november 22.

Harsányi Imre,
esperes.

Pályázat.

A debreceni református Dóczi-leánynevelőintézet Polgári Leányiskola fenntartótestülete pályázatot hirdet nyugdíjazás folytán megüresedett mennyiség-tantermészettudományi rendes tanári tanszékre. Pályázhatnak református vallású C-szakcsoportra — mennyiség-tan, természet-tan, vegytanra — képesítettkleveles polgári iskolai tanárok. A megválasztandó tanár fizetése a nem állami tanszemélyzet részére megállapított javadalommal minden tekintetben azonos.

A megválasztott tanár kötelessége a református egyházi törvények V. tc. 1. és 89. §-ai szerint teljesíteni oktatói és nevelői feladatát.

A pályázók az igazgatótanácshoz címzett, szabályszerűen felszerelt kérvényüket 1937 január 6-ig küldjék be a Polgári Leányiskola igazgatóságához. Az igazgatótanács a pályázók pedagógiai készségének és egyéni rátermettségének közvetlen megismerése céljából fenntartja magának a jogot, hogy a pályázók közül egyeseket bemutató tanítás tartására szólíthasson be.

Debrecen, 1936 november hó 24-én.

Dr. Vekerdő Béláné,
igazgató.

Kolozsváry-Kiss László,
az igazgatótanács elnöke.

A kisújszállási református Horthy-gimnázium pályázatot hirdet egy magyar-francia szakos rendszeresített és miniszteri kinevezés alá eső rendes (esetleg helyettes) tanári állásra, amely után a nem-állami tanszemélyzet részére megállapított szabályszerű javadalom jár. Pályázhatnak olyan református vallású, okleveles tanárjelöltek vagy tanárok, akik a magyar-francia nyelvből középiskolai képesítést nyertek. A pályázók a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez intézett folyamodványukat, amelyben életkoruk, vallásuk, családi állapotuk, magyar állampolgárságuk, hazafias érzésük és megbízhatóságuk, végzett tanulmányaik, tanári képesítésük s esetleges eddigi szolgálatuk okmányokkal igazolandók, 1937 január 8-ig a kisújszállási református Horthy-gimnázium igazgatóságához küldjék be. Személyes bemutatkozás kívánatos. Az állás a megválasztás, illetve a megerősítés után azonnal elfoglalandó. Kisújszállás, 1936 december 10. Török Imre igazgatótanács elnök.

A debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem Rectora.

937/1936—37. etsz.

Beiratkozási hirdetmény.

A debreceni m. kir. Tisza István Tudományegyetem mind a négy (református hittudományi, jog- és államtudományi, orvostudományi és bölcsészettudományi) karán, utóbb említett karnak : bölcsészeti-, nyelv-, történettudományi, valamint matematika és természettudományi csoportjára a rendes beiratkozás az 1936—37. tanév II. félévére 1937 január hó 7-én kezdődik és bezárólag 22-ig tart.

Aki az egyetemre első ízben iratkozik be, valamint aki — katonai szolgálat kivételével — bármely más okból egyetemünkön tanulmányait megszakította, a felvételt 50 filléres okmánybélyeggel ellátott folyamodványt 1936. évi december hó 15. és 31-e között annak a karnak a dékánjához nyújtja be, amely karra beiratkozni kíván.

A felvételi engedély az egész tanulmányi időre érvényes, azonban csak arra a tudománykarra szól, melyre folyamodó felvételét kérte.

A felvétel iránti folyamodványt a következő eredeti okiratokkal kell felszerelni :

- a) születési bizonyítvány ;
- b) középiskolai érettségi bizonyítvány ; más hazai főiskoláról beiratkozó részéről távozási bizonyítvány ;
- c) egy évnél nem régebb keletű erkölcsi bizonyítvány folyamodó nemzethűségéről és erkölcsi megbízhatóságáról ;
- d) ha folyamodó hadiárva, ennek közhatósági igazolása ;
- e) ha folyamodó atya harcéri szolgálatot teljesített, a Károly-csapatkereszt elnyerésének igazolása ;
- f) egy évnél nem régebb keletű közhatósági bizonyítvány folyamodó szüleinek foglalkozásáról, vagyoni helyzetéről és arról, hogy szülei mióta laknak jelenlegi lakóhelyükön, hol laktak azelőtt ; amennyiben több helyen laktak, régebbi lakóhelyükön mi volt a foglalkozásuk?

Eredeti okiratok nélkül beadott kérvényt nem veszünk figyelembe.

Postacím (tudománykar megnevezése): Debrecen. 10. Egyetemi Központi Épület.

Aki hazai középiskolából közvetlenül óhajt beiratkozni, az erkölcsi bizonyítványt annak a középiskolának igazgatója állítja ki, amelynek kötelékébe folyamodó tartozott. Aki azonban nem közvetlenül az érettségi vizsga letétele után iratkozik be, folyamodványához állandó lakóhelye közigazgatási hatóságától (községi előljáróság, városokban rendőrkapitányság) kiállított legújabb keletű erkölcsi bizonyítványt csatol. Egyik hazai főiskoláról a másikkra átlépő erkölcsi bizonyítvány helyett a főiskolától kiadott távozási bizonyítványt köteles bemutatni.

Annak, aki egyetemi tanulmányait csupán egy félévre szakította meg, vagy egy félévig más hazai egyetemen tanult, felvételért újból folyamodni nem szükséges, csupán első esetben a közigazgatási hatóságtól kiállított erkölcsi bizonyítványt, utóbbi esetben távozási bizonyítványt kell bemutatni.

A m. kir. honvédség tényleges állományú tisztjei a m. kir. honvédelmi miniszter írásbeli engedélyével kérhetnek felvételi engedélyt és csak az a) és b) pontok alatt említett okiratokat tartoznak bemutatni.

A jog- és államtudományi karon előadott államszámveteltanra rendkívüli hallgatóként felvétel tekintetében létszámkorlátozás nincs.

Utólagos beiratkozásra engedélyt 1937 január hó 23-tól 27-ig az illetékes kari dékán, január hó 28-tól február 6-ig bezárólag az egyetem Rectora adhat. Ilyen engedélyt azonban csak az nyerhet, aki igazolt betegség miatt a rendes beiratkozási idő alatt beiratkozni nem tud, vagy valamely más főiskolán azért nem volt felvehető, mert ott a létszám betelt. Utóbbi körülményt a dékáni záradékkal ellátott eredeti kérvény, vagy a dékán bizonyítványának csatolásával kell igazolni, s a kérvényt a felvétel megtagadását kimondó határozat keltétől számított 3 nap alatt kell beadni.

Utólagos beiratkozás engedélyezése iránti kérvényt az engedélyadásra jogosult dékánhoz, illetőleg a Rectorhoz kell benyújtani.

Utólagos beiratkozásnak február hó 6-án túl rectori engedéllyel sincs helye.

A tanári aláírásért félév elején mind a négy tudománykaron jelentkezni kell.

Az előadások a II. félévben 1937 január hó 24-én, hétfőn kezdődnek.

Egyetemi hallgatóink támogatására Debrecenben következő diákjóléti intézmények működnek:

- Tisza István-internátus (Vilmos császár körút).
- Egyetemi Horthy Miklósné leánykollégium (Magoss György-tér 18/c).
- Mensa Academica (Magoss György-tér 18/c).
- Református kollégiumi internátus és konviktus (Kálvin-tér 16.).
- Szent László-kollégium (Simonyi-út 32.).

Az itt nyerhető kedvezményekért az intézmény igazgatóságához kell folyamodni.

Az egyetemi Diákjóléti Iroda szegénysorsú és jöelmenetelű hallgatóink erkölcsi és anyagi támogatásával intézményesen foglalkozik, őket bármi tekintetben tájékoztatja.

A tandíj egy félévre 102 pengő. A beiratkozásnál református hittan, jog- és bölcsészettan hallgatók 41 pengő, — orvostan hallgatók pedig 40 pengő 50 fillér mellékdíjat fizetnek. Ezenkívül a VKM. 20.590—1934. sz. rendelete alapján az egész tandíjat fizető hallgatók 24 pengő — a féltandíjat fizető hallgatók 12 pengő —, a fél tisztviselői tandíjat fizető hallgatók pedig 6 pengő fenntartási pótdíj fizetésére kötelezettek. Egész tandíjmentességet élvező hallgató e díj fizetése alól mentes. Újonnan iktatott hallgató iktatási díja: 12 P.

Tandíjmentességért és tandíjkedvezményért folyamodványt az illetékes karihoz címezve a református hit- és jog- és államtudományi karon 1937. évi január hó 14-ig, — az orvos- és bölcsészettudományi karon pedig: 1937. évi január hó 6-ig bezárólag a kari dékáni hivatalba kell benyújtani. — Aki tandíjmentességért folyamodik, magát a dékáni hivatalban kapott igazolvánnyal a rendes beiratkozási időben köteles a quaestori hivatalban előjegyeztetni s a mentesség tárgyában hozott kari határozatnak a hirdetőtáblán közzétételétől számított 8 nap alatt köteles beiratkozni.

Debrecen, 1936 november hó 30.

Dr. Tankó Béla s. k.,
e. i. Rector.

A vonat		HOVÁ	A vonat		HONNAN
neme	indul		neme	érkezik	
szgy.	2-10	Budapest	sz.	4-52	Bpest nyugati
sz.	5-00	Nyírábrány	"	6-41	Tiszalök
"	5-10	Tiszalök	"	6-51	Tiszafüred
"	5-15	Nyíregyháza	"	7-00	Nyíregyháza
"	5-42	Füzesabony	"	7-01	Nagykerekéi
m.	6-08	Nagykerekéi	"	7-10	Nyírábrány
"	6-13	Püspökladány	gy.	7-11	Budapest
gy.	7-15	Budapest	sz.	7-29	Balmazújváros
sz.	7-30	Hajdúnánás	"	7-40	Nagyléta-Vértes
m.	7-52	Nagyléta-Vértes	"	8-28	Tiszalök
sz.	8-00	Szerencs	m.	8-59	Püspökladány
v.	8-10	Nyírábrány	sz.	9-00	Nyíregyháza
m.	9-25	Derecske	sz.	10-07	Nagyléta-Vértes
gy.	11-58	Nyíregyháza	"	11-26	Miskolc
s.	12-00	Bpest nyugati	m.	11-30	Hajdúnánás
sz.	12-05	Füzesabony	"	11-36	Nyírábrány
"	12-21	Tiszalök	sz.	11-40	Derecske
"	12-25	Nyírábrány	gy.	11-50	Bpest nyugati
"	13-22	Bpest keleti	sz.	12-19	Füzesabony
"	13-25	Nagyléta-Vértes	sz.	13-52	Bpest nyugati
"	14-16	Nagykerekéi	sz.	14-15	Nagykerekéi
m.	14-19	Balmazújváros	gy.	15-24	Budapest
sz.	14-20	Szerencs	sz.	15-34	Tiszalök
m.	14-25	Nyírábrány	"	16-45	Balmazújváros
sz.	14-30	Tiszalök	"	16-54	Nyírábrány
gy.	15-26	Nyíregyháza	"	16-55	Nagyléta-Vértes
gy.	17-09	Bpest nyugati	gy.	17-04	Nyíregyháza
sz.	18-46	Nyírábrány	sz.	18-31	Nagykerekéi
"	18-50	H.-böszörmény	"	18-39	Nyíregyháza
"	18-51	Nyíregyháza	gy.	18-41	Bpest nyugati
"	18-58	Nagykerekéi	sz.	20-08	Füzesabony
v.	19-00	Tiszafüred	gy.	20-46	Nyíregyháza
sz.	19-30	Nagyléta-Vértes	sz.	20-49	Tiszalök
gy.	20-50	Budapest	"	21-23	Nyírábrány
sz.	21-36	Nyíregyháza	s.	21-29	Bpest keleti pu.
sz.	22-00	Budapest	sz.	21-33	Miskolc

Szlezák Ráfael

harangöntőmester

BUDAPEST, Frangepán-utca 80. sz. Saját ház!

Készít: új harangokat, harang vaskoronákat és vasállványokat, repedő harangokat újra átönti legújantóább árak s kedvező fizetési feltételek mellett.

Garbolci református egyház harangja.

Mielőtt harangot rendel, kérjen díjmentes költségetest!

Eddig szállított harangjaimról igen szép elismerő leveleket kaptam.

TARTALOM:

Uray Sándor: Karácsonyi látomás.
 Maklár Károly ünnepélyes beiktatása a tiszántúli református egyházkerület püspöki székébe.
 Szabó Gyula: Emlékezés az első magyar protestáns énekeskönyvre.
 Baráth Imre: Apám legkedvesebb éneke.
 Görömbey Péter: Rákóczi Ferenc szerepe Szabolcs megye életében.
 Dr. Veress István: A lelkeszek pedagógiai készütsége.
 Jakucs István: A debreceni református Kollégium alapítványai.
 Tudomány és irodalom.
 Hírek az egyházmegyékből.
 Gyászrovat.
 Különlélek.
 Hivatalos értesítés. — Pályázatok.

Vitárius Sándor

aranyéremmel kitüntetett orvosi kötszerkészítő, speciális lista fűző-, hastartó-, sérvkötő-, műláb-, járógép készítő, aki 25 évig a Piac-utcán az Alföldi palotában volt, tisztelettel értesíti a nagyerdemű közönséget, hogy üzletét Debrecenben, a VÁROSHÁZA épületében, Kossuth-utca 2. szám alatt MEGNYITOTTA.

További szíves pártfogást kér.

Telefon: 17-26.

A „Takarékosság”
Kereskedelmi R.-T.

kötelékébe tartozó 102 cég a mai gazdasági helyzetnek legmegfelelőbb bevásárlási lehetőséget nyújtja, mely
 Hitel készpénzáron!
 Kényelmes havi részlettörlesztés!
 Havonta megújuló állandó továbbvásárlási lehetőség!

A „TAKARÉKOSSÁG” igazoló könyvecskéi és vásárlási utalványai a „Takarékosság” igazgatóságától igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

! Földek, házak,
telkek eladása,
vétele, bérlete

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához

Debrecen, Fűvészkert-utca 16.

ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!

Magyarország aranykoszorús
harangöntő mestere

Antibolszevista keresztyén cég!

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelszerelési és haranglábgyára

BUDAPEST, VI., PETNEHÁZY-UTCA 78.

(VI., Frangepán-utca mellett)

Saját ház!

Telefon: 91-3-53

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ARANYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek.

Számos egyházi elismerőlevél.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. vasnagykereskedése
Telefon 6. és 15-48. Debrecen.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum”-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, dísznőző-kések, húsvágó-gépek.